

148. Torstaina 27 päivänä joulukuuta 1984

kello 14

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen
29 §:n muuttamisesta 3706

Hallituksen esitys n:o 222
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 37
Suuren valiokunnan mietintö n:o 213

2) Ehdotus laiksi maidon ja sianlihan
vientikustannusmaksusta annetun lain väli-
aikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 258
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 105
Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

3) Ehdotus laiksi lannoiteverosta anne-
tun lain 4 §:n muuttamisesta 3709

Hallituksen esitys n:o 261
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 106
Suuren valiokunnan mietintö n:o 212

4) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verotta-
misesta annetun lain 46 b §:n muuttami-
sesta 3715

Hallituksen esitys n:o 229
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 107
Suuren valiokunnan mietintö n:o 218

5) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain ja
valtion perhe-eläkelain muuttamisesta sekä
eräiden valtion eläkkeiden tarkistamisesta
annetun lain 4 §:n kumoamisesta ja laeiksi
työntekijäin eläkelain, kansaneläkelain sekä
eräiden niihin liittyvien lakien muuttami-
sesta „

Hallituksen esitykset n:ot 240 ja 249
Lakialoite n:o 66
Toivomusaloite n:o 1449 (1983 vp.)
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 216

Siv.

6) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien
eläkelain 6 a §:n muuttamisesta 3720

Hallituksen esitys n:o 186
Lakialoitteet n:ot 106 (1983 vp.) ja 86
Toivomusaloite n:o 498
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26
Suuren valiokunnan mietintö n:o 215

7) Ehdotukset pienten lasten hoidon ke-
hittämistä koskevaksi lainsäädännöksi, per-
hepoliittisen työsuhteturvan kehittämistä
koskevaksi lainsäädännöksi ja laiksi työttö-
myysturvalain muuttamisesta 3721

Hallituksen esitykset n:ot 202, 203 ja 205
Lakialoitteet n:ot 82 ja 101 (1983 vp.) sekä
13, 73 ja 92
Toivomusaloitteet n:ot 1168, 1190, 1201,
1294, 1337, 1372, 1382, 1385, 1410—
1412, 1479, 1480 ja 1532 (1983 vp.)
sekä 509, 519, 524 ja 525

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 220

8) Ehdotus laiksi opintotukilain 2 §:n
muuttamisesta 3759

Hallituksen esitys n:o 224
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22
Suuren valiokunnan mietintö n:o 219

9) Ehdotus laiksi kirkkolain muuttami-
sesta „

Hallituksen esitys n:o 215
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 214

- 10) Ehdotus laiksi kasvinsuojelulain 8 §:n muuttamisesta 3759
 Hallituksen esitys n:o 225
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13
 Suuren valiokunnan mietintö n:o 217

Ainoa käsittely:

- 11) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen 8 §:n muuttamisesta 3760
 Mainittu ehdotus

Puhetta johtaa puhemies **P y s t y n e n**.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Alaranta, Alho, Holvitie, Jokela, Kuusio, Liedes, Piipari, Pohto, Pokka, Ranta, Stenbäck ja Toiviainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alho, Kuusio ja Pokka, tästä ja huomista päivästä sairauden takia ed. Alaranta ja yksityisasioiden vuoksi edustajat Jokela, Ranta ja Stenbäck sekä ensi tammi-kuun 2 päivään sairauden takia ed. Pohto.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 410, 432 ja 442. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 222, jota on valmistelevasti käsitelty

perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 37 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 213, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta suuren valiokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

- 2) Ehdotus laiksi maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 258, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 105 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 211, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. **V e p s ä l ä i n e n :** Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä olevalla hallituksen

esityksellä laiksi maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ehdotetaan maidon vientikustannusmaksua korotettavaksi nykyisestä 2,5 pennistä litralta 5,5 penniin eli 3 pennillä litralta. Korotettua hintaa perittäisiin ensi vuoden alun ja heinäkuun 31 päivän välisenä aikana vastaanotetusta maidosta.

Korotusesitystä perustellaan maatalouden markkinointivastuuosuuden korottamisella. SKDL:n eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä nykyisen hallituksen maatalouspolitiikkaa tältä osin. Hallitus säilyttää jatkuvasti lisärasitteita perheviljelmille, jotka muutenkin kamppailevat toimeentulostaan ja yleensä asemansa säilyttämiseksi. SKDL:n lähtökohta on se, että pienehköt perheviljelmät vapautettaisiin maataloustuotteiden vientikustannuksista ja niiden perintä kohdistettaisiin vastaavasti nykyistä enemmän suurtuottajiin, jotka aiheuttavat ylituotantoa.

Herra puhemies! Näillä perusteilla ja valtiovainvaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Ed. K a u t t o : Herra puhemies! Maidon vientikustannusmaksun korottaminen nyt yli kaksinkertaiseksi osoittaa surkealla tavalla hallituksen epäonnistumisen maatalouspolitiikassa, rikkoo-han hallitus näin viime keväänä tekemänsä sopimukset ja lupaukset sekä eduskunnan ilmaiseman tahdon. Vain neljä kuukautta oli Pekkas-sopimus voimassa maidon vientikustannusmaksun osalta. Kun maidon kaksihintajärjestelmän voimaantullessa piti vientikustannusmaksua alentaa ja poistaa se mahdollisimman pian kokonaan, tekeekin hallitus ja ilmeisesti eduskunnan enemmistö päinvastoin: korottaa maidon vientikustannusmaksua yli kaksinkertaiseksi. Tämän kaltaista toimintaa ei voi nimittää muuksi kuin pettämiseksi ja sanojen syömiseksi.

Kaikkien nykyisen hallituksen maatalouspoliittisten esitysten perusteluna on ollut ylituotannon supistaminen. Tällä perusteella on toteutettu kotieläintuotannon investointikielto ja ahtaat luparajat. Tällä perusteella on hallitus korottanut vapaaehtoisten tuotannonvähentämissopimusten korvauksia niin, että mm. tuottamattomasta maidosta saa 90 penniä litralta. Edelleen samalla perusteella astuu ensi vuoden alusta voimaan maidon kaksihintajärjestelmä. Kaikista näistä toimenpiteistä huolimatta maataloustuotteiden ylituotanto jatkuu, eikä hallituksella ole viime aikoina ollut juuri muuta esit-

tää kuin vientikustannusmaksujen ja verojen korotuksia.

Miksi näin tapahtuu? Siksi, että hallitus ei halua puuttua ylituotannon todellisiin aiheuttajiin, suuriin teollisuusmaista maataloustuotantoa harjoittaviin tiloihin ja niiden tuotantoon. Suurtuotantoon hallitus ei halua puuttua edes sen vertaa, että lopetettaisiin sille annettu suora tuotantotuki. Päinvastoin juuri äskettäin eduskunnan enemmistö hallituksen esityksestä helpotti yhden suurtuottajaryhmän, teollisuusmaista sianlihan tuotantoa harjoittavien, vientikustannusrasitusta. Hallituksen mielestä suurtuotantoon ei saa puuttua. Maatalouden tuottavuuden nousua ei voida tai ei haluta vähentää. Kun hallituksen mielestä viljelijöiden työaikaa ei haluta muuttaa vastaamaan muiden ammattien työaikoja, kun vähäraisten ihmisten maataloustuotteiden kulutusta ei nykyisellä talouspolitiikalla lisätä ja kun hallitus ei halua rajoittaa maataloustuotteiden tuontia Suomeen, mitä jää jäljelle? Joko maataloustuotteiden ns. ylituotannon salliminen tai sen vähentäminen pieniä ja keskisuuria tiloja lopettamalla.

Todellisuudessa hallitus ei edes odota maataloustuotannon epätasapainon korjaantumista mitenkään muuten kuin viimeksi mainitulla keinolla: pien- ja perheviljelmien hitaalla mutta varmalta lopettamisella. Tälle linjalle on annettu erittäin kuvaava ja osuva nimitys. Se on talonpojan tappolinja. Viljelijäväestölle on erittäin suuri vahinko, että tämän osuvan nimityksen keksijät ovat luopuneet, ei vain tästä nimityksestä vaan myös poliittisesta linjasta ja ryhtyneet itse harjoittamaan ja harjoittelemaan talonpojan tappolinjaa. On surullista, että näin on käymässä SMP:lle, joka nyt itse on unohtamassa, että sen kannatus on rakentunut unohdetun kansan asian ajamiseen. Tosiasiasa SMP:n johto on tämän eduskuntakauden aikana jo syönyt kaikki antamansa vaalilupaukset, ne pääteemat, joilla se viime vaaleissa sai vähäraisten ja petettyjen ihmisten luottamuksen. Näin on käynyt eläkeläisille ja pienviljelijöille. Tämän lain käsittelystä tekee SMP:n kannalta niin merkittävän se, että nyt aiotaan tukkia niiden suut, jotka ovat rohjenneet edes jatkaa puhetta unohdetun kansan asiasta.

Herra puhemies! Maidon vientikustannusmaksun korottaminen juuri nyt osoittaa, että hallitus ei itsekään usko maatalouspoliittisen linjansa ja toimenpiteidensä tehokkuuteen. Miten muuten voidaan ymmärtää sitä, että edes muuttamaa kuukautta ei aiota katsoa, vaikuttaako kaksihintajärjestelmä vai ei? Tässäkin suhteessa on kaikki syy hylätä tämä lakiehdotus.

Herra puhemies! Kannatan ed. Vepsäläisen hylkäysehdotusta.

Ed. A l m g r e n : Herra puhemies! Kristillinen liitto ei hyväksy maidon vientikustannusmaksun korotusta. Vientikustannusmaksun korotus nykyisestä 2,5 pennistä 5,5 penniin eli yli kaksinkertaiseksi johtaa auttamattomasti Pohjois- ja Itä-Suomen maatalousväestön elinehtojen huonontumiseen ja Suomen tietyn osan autioitumiseen. Maataloutta koskevat pakkorajoitukset ja sille säilytettävät lisäkustannukset johtavat väistämättä kohtalokkaampiin seurauksiin kuin 1960-luvun lopulla toteutettu peltojen paketointi. Lapissa oli peltopaketoinnin alkaessa yli 11 000 karjatilaa. Vuonna 1970 vei maitoa meijeriin enää 7 300 tilaa. Nykyisin maidonlähettäjien lukumäärä on alle 3 000. Ei ole vaikea laskea, mistä Lapin työttömät ovat peräisin.

Maidon kaksihintajärjestelmän toteuttaminen oli isku pientuottajille. Työpaikkoja vähenee ja palkka alenee. Mikä ammattikunta voi hyväksyä tällaiset toimenpiteet panematta vastaan? Ei mikään. Hämmästyttävää vain on, että yhä hupeneva on se joukko, joka selvästi panee vastaan.

Kun eduskunta vuonna 1981 käsitteli maidon markkinoimismaksun korotusta, esitti kristillisen liiton ryhmä, että korotusta ei saa panna toimeen tiloilla, joiden tuotto on enintään 30 000 litraa vuodessa. Vasta 30 000 litran yli menevältä osalta olimme valmiit keskustelemaan asiasta. Kristillisessä liitossa tiedetään, että monet pienviljelijät saavat toimeentulonsa maidon tuottamisesta. He ovat myös kovaa työtä tekevää ja vähävaraista kansanosaa. Heidän toimeentuloaan ei saa heikentää. Pientuottajat on sen vuoksi vapautettava vientikustannusmaksusta kokonaan. Ensi vaiheessa on torjuttava korotusesitys. Kristillinen liitto on jatkuvasti esittänyt, että maamme on säilytettävä kaikilta osin asutettuna. Maamme asuttuna säilyttäminen edellyttää perhe- ja pienviljelijöiden toimeentulon turvaamista ja heidän taakkansa keventämistä.

Herra puhemies! Kristillinen liitto kannattaa lain hylkäämistä.

Kun eduskunnan enemmistö kuitenkin saattaa lain hyväksyä, esitän perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että maidon vientikustannusmaksun korotus on pien- ja perheviljelmille kohtuuttoman raskas lisärasitus. Tämän vuoksi eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, miten vientikustannusmaksun nousu voidaan korvata niille viljelmäkoon mukaista sekä alueittaista tukea lisäämällä."

Ed. R o n k a i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Almgrenin tekemää perustelulausumachdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vepsäläinen ed. Kauton kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Almgren on ed. Ronkaisen kannattamana ehdottanut siltä varalta, että lakiehdotus hyväksyttäisiin, perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että maidon vientikustannusmaksun korotus on pien- ja perheviljelmille kohtuuttoman raskas lisärasitus. Tämän vuoksi eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, miten vientikustannusmaksun nousu voidaan korvata niille viljelmäkoon mukaista sekä alueittaista tukea lisäämällä."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensimmäinen äänestetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltio, Aaltonen, Ahde, Aho, Ahonen, Ajo, Ala-Kapee, Anttila, Arranz, von Bell, Bärlund, Dromberg, Eenilä, Ehrnrooth, Elo, Eskelinen, Halonen, Helminen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hurskainen-Leppänen, Hämäläinen, Ikonen, Impiö, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Aila Jokinen, Jouppila, Joutsenlahti, Juhantalo, Junnila, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, Kanerva, Karpola, H. Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Koivisto, Kokko, Kortessalmi, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Lahtinen, Lahti-Nuuttila, J. Laine, Laurila, Lehtinen, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linna, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luttinen, Lähdesmäki, Löyttyniemi, Maijala, Malm, Manninen, Martikainen, Mattila, Mieltinen, J. Mikkola, S. Mikkola, Moisander, Muurman, Myllyniemi, Mäki-Hakola, Mäkipää, Nieminen, Nordman, Norrback, Nyby, Paakkinen, Paa-

silinna, Paasio, Paavilainen, Pekkala, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pesälä, Petäjäniemi, Pietikäinen, Pihlajamäki, Pohjala, Pohjanoksa, Poutanen, Puhakka, Raatikainen, Rajamäki, Rajantie, Rantanen, Ratu, Raudaskoski, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Roos, Rusanen, Rönholm, Saari, Saarikoski, Salolainen, Sasi, Savolainen, Siitonen, Skinnari, Skön, Sorsa, Suominen, Suonio, Surakka, Sutinen, Särkijärvi, Taxell, Tenhiälä, Tikka, Tiuri, Tuomaala, Tuovinen, Turunen, Tykkyläinen, Työläjärvi, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Vainio, Valli, Valo, Wasz-Höckert, P. Vennamo, V. Vennamo, Vesterinen, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Väyrynen, Väänänen, Yläjärvi, Zilliacus ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Almgren, Alppi, Astala, Eklund, Helle, Hirvelä, Anna-Liisa Jokinen, Jyrkilä, Kautto, A. Kempainen, Kivistö, Koms, Koskeniemi, Kulhia, Kuoppa, Könkkölä, Laaksonen, E. Laine, P. Lepänen, Muroma, Männistö, Pursiainen, Ronkainen, Rosnell, Saarto, Salminen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Söderström, Tennilä, Turpeinen, Vepsäläinen ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alaranta, Alho, Holvitie, Jokela, Koskinen, Kuusio, Lienes, Piipari, Pohto, Pokka, Puolanne, Ranta, Starast, Stenbäck ja Toiviainen,

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 33 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi päätetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 261, jota on valmistelevaltiokunnan mietinnössä n:o 106 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 212, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V e p s ä l ä i n e n : Herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen hyväksyminen merkitsee lannoiteveron korotusta nykyisestä 12 pennistä 20 penniin kilolta ensi vuoden heinäkuun alusta alkaen. Tämä on jo kolmas nykyisen hallituksen esitys lannoiteveron korottamisesta kuluvan vuoden loppupuoliskon aikana. Lokakuussa eduskunta hyväksyi 2 pennin korotuksen heinäkuun alusta alkaen, marraskuussa hyväksyttiin 6 pennin korotus vuoden 1985 heinäkuun alusta alkaen. Nyt kolmannessa käsittelyssä olevan hallituksen esityksen hyväksyminen lisää vielä 2 pennillä kilolta lannoiteveroa ensi vuoden heinäkuun alusta alkaen. Näin nykyinen hallitus ja siinä edustettuina olevat puolueet lisäävät jatkuvasti ja kohtuuttomasti pieneköiden perheviljelmien tuotantokustannuksia aiheuttaen niiden velkaantumista entisestään nykyisen vekselikuorman päälle.

SKDL:n eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä tällaista perheviljelmien toimeentulon vaikeuttamista, vaan meidän mielestämme maataloudelta perittäviä veroja ja maksuja pitää porrastaa ottaen huomioon toisaalta alueelliset näkökohdat ja toisaalta maatalon tuottavuuden sekä maksukykyyn. Tällaisia esityksiä me olemme tehneet aikaisemminkin näitten asioiden käsittelyssä.

Herra puhemies! Näillä perusteilla ja valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Ed. K a u t t o : Herra puhemies! Kannatan ed. Vepsäläisen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Kokoomus on myös hallituksen esityksen hylkäämisen kannalla. Haluamme korostaa sitä, että maksun korotus tulee voimaan vasta heinäkuun alusta ensi vuonna. Näin ollen on turhan aikaista tässä vaiheessa tehdä

ennakoivia päätöksiä, varsinkaan kun emme tiedä, mikä ylituotantotilanne tulee olemaan, ja kun tilanne voitaisiin tarkemmin arvioida vasta loppuväestä ja alkukesästä.

Herra puhemies! Haluan myös tuoda esille sen, että MTK on tässä asiassa voimakkaasti ottanut kantaa. Me kaikki olemme Maaseudun Tulevaisuudesta lukeneet, kuinka toiminnanjohtaja Uusitalo on ollut kovasti sitä mieltä, että hallituksen esitystä ei tulisi hyväksyä, joten vetoankin keskustapuolueen kansanedustajiin tässä yhteydessä. Kannatan ed. Vepsäläisen tekemää hylkäysehdotusta.

Maa- ja metsätalousministeri Yläjärvi: Herra puhemies! Ehkä on syytä kerrata se, mitä täällä jo asian aikaisempien käsittelyvaiheiden aikana olen todennyt, eli hallitus on pyrkinyt siihen, että se tunnustaa avoimesti ne markkinointitarpeet, joita ylituotanto tässä maassa aiheuttaa, ja että se myös tämän tarpeen tunnustamisen myötä ottaa vastuun siitä, että maataloudelta täytyy periä se markkinointirasitus, joka maataloustulolain nojalla sille lankeaa.

Viimeisimmät arviot ovat sen sisältöiset, että 88 milj. mk budjettiin liittyvien esitysten lisäksi puuttuu maatalouden osallistumisvastuun perintää niillä perusteilla, joihin sisältyy mm. äsken mainittu 6 pennin lannoiteveron korotus, johon nyt esitetään 2 penniä lisää.

Äsken vahvistettu maidon vientikustannusmaksu seitsemälle kuukaudelle tuottaa 51 milj. mk ja lannoitevero lannoitevuoden alusta tuottaa 10 milj. mk, yhteensä 61 milj. mk, joten vajuus nykyisten arvioiden mukaan muodostuisi 27 milj. markan suuruiseksi. Tämä 27 milj. markan vajuus saattaa vielä kasvaa. Tämänhetkisten arvioiden mukaan se kasvaa tämän vuoden maidontuotannon loppuvuoden lisääntymisen ansiosta arvioitua enemmän. Kun ennustettiin esim. lokakuulle 1,5 % miinusta tuotantoon viime vuoteen verrattuna, todellisuus oli 1,5 % plussaa. Loppujen lopuksi ajautudaan ilmeisesti suurin piirtein saman suuruisen tuotantoon kuin viime vuonna, tuotantoon joka koostui esim. täällä mainitun Lapin osalta siten, että tuotanto lisääntyi viime vuonna 7 % siitä huolimatta, että maidontuottajien lukumäärä putosi reilut 4 %. Se on se linja, joka tulisi jatkumaan, jos ei ole joitakin säätelijärjestelmiä, jotka tuotannon määrää rajaavat. Yhä vähemmät tuottajat tuottaisivat yhä suuremman määrän. Näin tulisi tapahtumaan, niin kuin on tapahtunut tähänkin asti, ja siitä syystä näitä säätelijärjestelmiä on voimaan saatettu.

Kysymys on voimassaolevan maataloustulolain mukaisten veloitteiden täyttämisestä tavalla tai toisella. On ollut ilmeisestikin virhe se, että on siirrytty yhä enenevässä määrin käyttämään välillisiä perintätapoja, rehuseosveroa ja lannoiteveroa, ja varsinaisiin tuotteisiin kohdistuvat markkinointimaksut ovat jääneet vähemmälle. Silloin ei myöskään oikein tiedetä, kehenkä kohtaantuvat markkinointimaksut, ja täällä voidaan esittää melkein mitä hyvänsä. Eniten ravinteita lannoitteissa käytetään muistamani mukaan Varsinais-Suomen maatalouskeskuksen, oman läänini Kuopion läänin maatalouskeskuksen ja Kainuun maatalouskeskuksen alueella, eli nämä maksavat suhteellisesti hehtaaria kohden suurimman rasituksen.

Täällä on mainittu myös edellisen asian käsitteilyn yhteydessä aikaisemmissa vaiheissa, että SMP sanoo, että 75 000 litraa olisi se, joka voitaisiin markkinointirasitetta lisätä. Selvitys osoittaa, että se kolme penniä, joka nyt kannetaan kaikelta maidolta vientikustannusmaksuna poisluettuna Kainuu ja Lappi, pitäisi olla 12 penniä kaikelle sille tuotannolle, joka ylittää 75 000, kaikille niille tuottajille koko siltä maitomäärältä. Se osoittaa sen, että suurten lukujen lait toimivat näissä periaatteissa.

Kun täällä Sasikin yhtyi kannattamaan tätä lannoiteveron hylkäämisestä, mutta sen sijaan oli hyväksymässä maidon vientikustannusmaksua, niin ei se kyllä oikein ainakaan pienten tuottajien linjaa suosiva asia sittenkään ole, koska lannoiteveroa maksavat myös muut kuin kotieläintalouden pitäjät.

Hallituksen valitsema ja maa- ja metsätalousministeriön ajama linja on, että tunnustetaan tarpeet ja peritään vastuut ajallaan, ja jos osoittautuu, että peritään liikaa, niin tulolaki edellyttää ne otettavaksi myöhäisemmässä vaiheessa huomioon. Sen sijaan ainainen nahistelu siitä, peritäänkö tuolloin vai tällöin, pitäisi kerta kaikkiaan saada loppumaan. Nämä markkinointimaksut ovat seurausta eikä mikään syy. Sellaisella periaatteella hallitus on lähtenyt liikkeelle, jotta ei maataloudelle aiheutettaisi ylimääräisiä markkinointivaikeuksia, jos tuotantoa ei tunnusteta. Tämä Sasin ja myös Vepsäläisen edustama linja johtaisi siihen, että meidän täytyy aliarvioida tuotannon määrää, mikä merkitsi myös sitä, että budjetissa varattavat maatalousmäärärahat eivät tulisi markkinoinnissa riittämään. Markkinoiden hoitaminen edellyttää tuotantomäärien tunnustamista ja tuotantomäärien tunnustaminen johtaa markkinointirasitusten kasvuun. Tällaisessa tuotantotilanteessa,

jossa me olemme, perimmäinen lähtökohta on maataloustulolaki, ja halua muuttaa maataloustulolakia ei näytä tällä hetkellä kuitenkaan löytyvän.

Ed. V. V e n n a m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun maatalousministeri Yläjärvi tämän asian yhteydessä on vielä puuttunut mai-toasiaan, totean, että Pekkas-sopimuksen mukaan on alennettava maidon markkinoimismaksua 5 %:lla, hallitusohjelman mukaan puolustettava perhe- ja pienviljelmiä, mutta maatalousministeri Yläjärvi ja keskustapuolue ovat toimineet päinvas-toin, lyövät sopimuksetkin rikkoen perhe- ja pien-viljelmiä karjataloudessa.

Ed. P o h j a l a : Herra puhemies! Kun maa-talousministeri Yläjärvi ihmetteli kokoomuksen käyttäytymistä tämän lakiesityksen yhteydessä, niin haluaisin todeta, että kokoomus noudattaa maatalouden markkinoimisneuvoston omaksuma linjaa. Markkinoimisneuvostohan myöskään ei ollut tässä vaiheessa valmis esittämään lan-noiteveroa, ja kun tämä vero tulee voimaan vas-ta 1 päivänä heinäkuuta, niin mielestämme oli-si ollut parempi seurata tilanteen kehittymistä talvella ja keväällä ja katsoa sitten aikaanaan, mitä on pakko tehdä, jotta ei jouduttaisi samanlaiseen soutamiseen ja huopaamiseen, johon maidon vientikustannusmaksussa kuluvan syksyn aikana on jouduttu.

Ed. K a u t t o : Herra puhemies! Kun minis-teri Yläjärvi puolusteli lannoiteveron korotusta, on siihen todettava, että tällä lannoiteveron koro-tuksella yksinomaan ja ainoastaan lisätään maata-louden yleistä kustannusrasitusta. Tällä lannoite-veron korotuksella pakotetaan viljelijät tuotta-maan entistä enemmän, jotta he saisivat edes enti-sen toimeentulonsa ja pystyisivät tulemaan toi-meen ja hankkimaan elantonsa. Näin tämänkal-taiset ylituotannon perusteella tehtävät ratkaisut itse asiassa aiheuttavat sitä ylituotantoa, joka tässä maassa on vallalla. Hallituksen pitäisi hiljalleen-kin uskoa, että ylituotantoa voidaan supistaa vain säättämällä lakeja, joilla todella tuotanto supistuu, jos aiotaan supistusta harjoittaa, ja silloin supista-minen pitää kohdistaa suuriin, teollisuusmaista tuotantoa harjoittaviin tiloihin.

Maa- ja metsätalousministeri Y l ä j ä r v i : Herra puhemies! Ei tämän esityksen tarkoitus ole puuttua tuotannon laajuuteen, vaan sen aiheutta-maan markkinointirasitukseen ja sen kantamiseen maataloustulolain nojalla. Tämä ei ole tarkoitettu

tuotantopoliittiseksi toimenpiteeksi, vaan fiskaali-seksi tulolain nojalla.

Maatalouden markkinointineuvosto esitti kah-den pennin lannoiteveroa. Sen ajankohdasta se katsoi, että sen pitäisi tulla voimaan 1. 6., mikäli sitä tarvitaan. Tässä vaiheessa hallitus on arvioi-nut, että sitä tarvitaan, ja silloin päätös täyttää myös markkinointineuvoston tämän ehdon.

Täällä viitattiin toiminnanjohtaja Uusitalon kannanottoon. Olen sen tarkoin lukenut. Se oli markkinointineuvoston erään lausuman aika väri-käs tulkinta.

Ed. W e s t e r l u n d : Herra puhemies! Mi-nisteri Yläjärvi selvitti äsken aivan asiallisesti, mi-ten maatalouden hintalaki toimii ja minkä takia nämä markkinoimismaksut on suoritettava. Ikävä kyllä tämä on toimenpide, josta emme pääse eroon.

Ed. Veikko Vennamo totesi, että tämä asia oli maidon markkinoimismaksun osalta kiinni Pek-kas-sopimuksesta ja että siitä on poikettu. Mutta on muistettava, että Pekkas-sopimuksen yhteydes-sä sovittiinkin, että maidon kaksihintajärjestelmä astuisi voimaan 1 päivänä syyskuuta tänä vuonna. Näin ei tapahtunut, ja osittain siitä syystä tämä asia onkin hoidettu tällä tavalla.

Ihmettelen muuten, että ed. V. Vennamo edel-leenkin käyttäytyy tällä tavalla ja esittää syytöksiä sekä maatalousministeriä että keskustapuoluetta vastaan senkin jälkeen, kun hänen oman ryhmän-sä jäsenet ovat äänestäneet niin kuin he ovat, siis poiketen hallituksen ehdotuksesta.

Jag redogjorde här för att minister Yläjärvi på ett sakligt sätt har klargjort varför den här extra marknadsföringsavgiften måste tas ut på det här sättet och jag redogjorde också för att vad Pekkanen-avtalet beträffar så har vissa avvikelser skett med tanke på att mjölkens tvåprissystem inte trädde i kraft från den 1 september som avsikten hade varit. Därtill bör man ju förvåna sig över att rdm. Veikko Vennamo på det här sättet ifrågasät-ter sina regeringskollegers solidaritet genom de här angreppen som han har gjort både mot minis-ter Yläjärvi och mot centerpartiet och därtill efter det att två av partiets medlemmar har röstat emot regeringens förslag osolidariskt.

Ed. V. V e n n a m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perustuslaillisen valtiopäiväjä-rjestyksen 11 §:n mukaan jokaisen kansanedusta-jan velvollisuus on puolustaa oikeutta ja totuutta. Minä olen vain kertonut, mitä on sovittu Pekkas-

sopimuksessa ja hallitusohjelmassa. Mutta ruotsalainen kansanpuolue haluaa, että ollaan hiljaa vääryyden puolesta ja valheen puolesta.

Ed. Jyrkilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Westerlundin puheenvuoron johdosta haluan todeta, että Pekkas-sopimukseen kytketyn maidon kaksihintasysteemin ja sen kiintiömaksun ylisuuren määrän, 1,60 markan, hyvikseksi tuli viiden pennin suuruinen alennus.

Myös maidon vientikustannusmaksun korottamiseen nähden olen käyttänyt tätä koskevan puheenvuoron tiistaina ja torstaina viime viikolla. Mutta kuitenkin tähän on sanottava, että koska tämä on kohtuuton nimenomaan pienille ja keskisuurille tuottajille, tämän vuoksi olen käyttänyt valtiopäiväjärjestyksen 11 §:n suomaa oikeutta ja poikennut hallituksen rintamasta.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vennamolle toteaisin lyhyesti, kun hän siteerasi tätä valtiopäiväjärjestyksen pykälää, että samalla tavalla maataloustulolaki sitoo myös eduskuntaa. Me tekemällä päätöksiä täällä toteutamme maataloustulolain mukaisia periaatteita. Tuntuu aika ihmeelliseltä, että lain noudattaminen tuntuu osasta edustajia näin vaikealta. Lähtökohtahan on se, että maatalouden markkinointineuvosto tekee esitykset ja siltä pohjalta hallitus tuo esitykset eduskuntaan. Täällä on nyt kovasti puhuttu siitä, että lannoiteverosta markkinointineuvosto ei ole tehnyt esitystä. Toisaalta tässä yhteydessä voidaan todeta, että nyt kerrankin on jo etukäteen tiedossa se, mitä on tulossa, ja toiseksi jos kehitysnäkymät maatalouden kohdalla muuttuvat ja tuotanto kehittyy toisella tavalla, mikään ei estä palaamista asiaan kevään kuluessa uudelleen.

Ed. V. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maataloustulolaki säätelee rasituksista viljelijöille, mutta siinä on lukuisia vaihtoehtoja. Eräs vaihtoehto on Pekkas-sopimuksella sovitettu pois, mutta kun se ei sopinut keskustapuolueen vahvojen viljelijöiden linjaan, lyödään nyt sitten maidontuottajia, perhe- ja pienviljelijöitä. Me emme voi tällaista hyväksyä, emme, vaikka ed. Anttila vetoaa väärin maatalouslakiin ja yrittää sillä tavalla harhauttaa.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toistuvasti tässä salissa vedotaan maa-

taloustulolakiin, aivan kuin se olisi jokin korkeampien voimien meille antama lahja, jonka mukaan eduskunnan olisi toimittava. (Min. Yläjärvi: SKDL oli silloin hallituksessa!) Maataloustulolaki on eduskunnan säätämä, ja jos maataloustulolain perusteella aiheutuu pienviljelijöille ja keskisuurille viljelijöille kohtuuttomia rasituksia, sitä lakia voidaan muuttaa samalla tavalla kuin lannoiteverolakia voidaan muuttaa tässä salissa, jos vain hallitus tällaisia esityksiä eduskunnalle antaa. Tämä olisi hallituksen velvollisuus tehdä silloin, kun nähdään, että asiat eivät suju sillä politiikalla, mitä se tähän mennessä on noudattanut.

Maa- ja metsätalousministeri Yläjärvi: Herra puhemies! Ed. Kautolle on syytä todeta, että SKDL oli hallituksessa, kun tämä maataloustulolaki, joka nyt on voimassa, säädettiin. Sitä olisi ilmeisestikin pitänyt miettiä myös jo silloin.

Toinen asia on Pekkas-sopimuksen sisältö. Pekkas-sopimuksen osapuolina tältä osin olivat maataloustuottajain järjestöt MTK ja SLC sekä hallitus. Hallituksen edustajat sekä myös näiden mainittujen järjestöjen edustajat istuvat maatalouden markkinointineuvostossa. He tekivät siellä yksimielisen esityksen, jossa he, hallituksen edustajat ja näiden järjestöjen edustajat, Pekkas-sopimuksesta poiketen tekivät ehdotuksen vientikustannusmaksun perimisestä seitsemän kuukauden ajalta. Minusta siinä ei ole mitään sopimuksen rikkomista tapahtunut, jos osapuolet yhdessä toisin sopivat.

Ed. V. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta totuus ei unohtuisi, huomautan sinne maatalousministerille päin, että markkinointineuvosto, vaikka siinä olisi minkälaisia jäseniä tahansa, ei voi muuttaa työnantajien, SAK:n ja hallituksen tekemää sopimusta. Siinä on toiset hyväksyjät ja allekirjoittajat. Ulkopuolinen markkinointineuvosto, vaikka siinä olisi minkälaisia jäseniä, ei voi eikä saa tätä sopimusta rikkoa eikä muuttaa.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oikaisisin ministeri Yläjärven toteamusta siitä, että SKDL oli hallituksessa, kun nykyistä maataloustulolakiä säädettiin. Tosiasiassa maataloustulolain mukaiset tuotantokatot valtion markkinomisvastuusta säädettiin viime keväänä, jolloin SKDL ei ollut hallituksessa.

Mutta sikäli ministeri Yläjärvi on oikeassa, että SKDL on kyllä hyväksynyt valtion markkinomisvastuun rajat tässä eduskunnassa. Se, että me olemme nämä hyväksyneet, johtuu toki siitä, että emme me hyväksy maatalouden ylituotannon kohtuutonta räsistystä, mutta tästä ei välttämättä seuraa suinkaan se, että meidän pitäisi hyväksyä nykyisen muotoisia maidon vientikustannusmaksujen korotuksia ja että meidän pitäisi hyväksyä lannoiteveron ja rehuseosveron korotuksia. Meidän mielestämme näitä veroja ja maatalouden vientikustannusrasitusta pitää käyttää siten, että ne supistavat ylituotantoa ja leikkaavat suurten tilojen tuotantoa. Jos hallitus sellaisia esityksiä eduskunnalle maataloustulolakiin vedoten antaa, olemme valmiit ne hyväksymään.

Maa- ja metsätalousministeri Yläjärvi: Herra puhemies! Jos tässä nyt ollaan ihan pedantin tarkkoja, niin viime keväänä maataloustulolakiin tehtiin kahden vuoden jatko. Ne tuotantotavoitteet, jotka maataloustulolaissa ovat tälle ja ensi vuodelle, ovat sen hallituksen antamia, jossa SKDL oli mukana. Oli vain kysymys kahdesta uudesta vuodesta ja tulolain jatkosta.

Ed. K o m s i: Olen vain yksinkertainen kaupunkilainen, mutta ymmärtääkseni kaikki maataloustuotanto ei ole tilakohtaisesti kiintiöityä. Jos olen tässä oikeassa, niin silloin ed. Kauton eräs aikaisempi puheenvuoro ei aivan kestä loogista tarkastelua. Hän sanoi, että maatalouden kustannusten lisääminen pakottaa maataloustuottajat lisäämään tuotantoa, jotta he pääsisivät entisille tuloilleen. Mutta jos tämä olisi mahdollista, ymmärtääkseni aika moni tuottaja lisäisi jo nyt tuotantoa lisätäkseen omia tulojaan — välittämättä siitä, mitä tapahtuu maataloudelle kokonaisuutena.

Lisäksi ed. Kautto sanoi, että lannoiteverossa on kysymys pelkästään maatalouden kustannusten lisäämisestä. Kuitenkin kysymys on myös asiasta, joka vaikuttaa maatalouden sisäisiin linja- ja menetelmävalintoihin. Sanon tämän vain, jotta ei syyllistytäisi päättelyvirheisiin.

Haluan samalla painottaa, että en suinkaan halua autioittaa maaseutua enkä lyödä maatalousväestöä; mutta jos maataloustuotantoa on enemmän kuin saadaan nykyisillä pelisäännöillä ja reunaehdoilla markkinoiduksi, niin ehkä olisi viisasta pyrkiä ensimmäiseksi rajoittamaan jonkin verran ns. kovien tuotantomenetelmien käyttöä.

Ed. E. L a i n e: Herra puhemies! Olen kuunnellut keskustelua ja todennut sen jonkin

verran ristiriitaiseksi. Ed. Veikko Vennamo arvosteli keskustapuolueen maatalouspolitiikkaa ja hallituksen esitystä samalla sanoen sen suuntautuvan, kuten suuntautuukin, maidon pientuottajia ja pienviljelijöitä vastaan; tarkoitan tuota äsken käsiteltyä ehdotusta. Mutta ed. Veikko Vennamo kuitenkin äänesti itse tuon ehdotuksen puolesta. Ed. Westerlund taas arvosteli ed. V. Vennamoä siitä, että ed. V. Vennamon politiikka suuntautuu hallituksen esityksiä vastaan. Mutta ed. Westerlund, ed. V. Vennamo äänesti saman ehdotuksen puolesta kuin ed. Westerlund. Tämän jälkeen sitten vielä ed. Veikko Vennamo sanoi, että täällä pitää puolustaa oikeutta ja totuutta. Minä en nyt oikein tiedä, kumpaa ed. Veikko Vennamo puolusti syyttäessään kepua ja arvostellessaan hallitusta, mutta äänestäessään kuitenkin hallituksen ehdotuksen puolesta.

Ed. W e s t e r l u n d: Herra puhemies! Ed. Veikko Vennamo tosiaan kyllä äänesti hallituksen esityksen puolesta, mutta sitähan eivät kaikki SMP:n eduskuntaryhmän jäsenet tehneet. Juuri tästä minä mainitsin.

Mitä ed. Veikko Vennamoon muuten tulee, minun kritiikkini häntä kohtaan johtui siitä, että minä en voi hyväksyä sen kaltaista periaatetta, että kun ollaan hallituksessa, kuitenkin hyvin usein kritisoidaan hallituksen esityksiä ja toimitaan kuin oltaisiin oppositiopuolue. Minä ymmärrän varsin hyvin, että kommunistit käyttäytyvät niin kuin he tekevät nyt tässäkin keskustelussa; mm. he esittävät ajatuksia, että vähän suurempien viljelijöiden markkinomismaksua pitäisi vielä korottaa — tämä on heidän vanha propagandistinen linjansa. Mutta että hallituspuolue SMP käyttäytyy niin kuin se käyttäytyy täällä päivä toisensa jälkeen täysistunnoissa, se ei ole hyväksyttävissä. Minua ihmetyttää ja kysynkin, miten kauan herra pääministerin sietokyky tätä sallii.

Ed. V. V e n n a m o: Herra puhemies! Perustuslain mukaan eduskunnalla on oikeus muuttaa hallituksen esityksiä. Me olemme yrittäneet neuvotellen saada korjauksia silloin, kun meidän peruslinjamme on toinen. Mikään rikos se ei ole, päinvastoin. Me emme ole ryhmänä äänestäneet yhtään hallituksen esitystä vastaan. Me haluamme olla hallituksessa (Naurua) ja vaikuttaa, mutta ei orjina eikä nöyristelijöinä vaan yrittäen niin hallitustasolla kuin eduskunnassa saada parannuksia aikaan. Sen me ymmärrämme, että vääristelyillä ja puhumalla totuuden vastaisesti oppositio ja

ruotsalainen kansanpuolue yrittävät saada hallitusta hajalle, mutta se ei meitä horjuta. Meidän takanamme on perustuslaki ja pienen ihmisen puolustaminen.

Ed. N o r r b a c k : Herra puhemies! Minusta on aiheetonta ed. V. Vennamon syyttää RKP:tä siitä, että me yritämme saada hallitusta hajalle. Ed. Veikko Vennamo ja SMP hoitavat sen tehtävän niin tehokkaasti, että meistä ei ole siinä hommassa pienintäkään hyötyä.

Ed. V. V e n n a m o : Herra puhemies! RKP:lle minä vielä huomautan, että se aika on ohi, jolloin nöyrästi pilkkuja myöten hallituksen esitys hyväksyttiin. Nyt olemme saaneet aikaan sen, että valiokunnat — myös suuret puolueet — muuttavat hallituksen esityksiä, myös neuvotellen hallituksen kanssa. Se on oikein. Mutta te halusitte, että me alistuisimme yhä enemmän vain juoksupojiksi. Siitä ei tule mitään. Me vahvistamme hallitusta emmekä sitä hajoita. (Naurua) — Te nauratte, te luulette, että kun oikein tehdään väärin, niin silloin hallitus kaatuu. Niin se kaatuukin. Mutta kun hallitus puolustaa Suomen kansaa ymmärryksensä ja mahdollisuuksiensa mukaan, se vahvistaa hallitusta. Oikeudentunto, oikeus aina vahvistaa sitä eikä juonittelu ja vääritys.

Ed. S ä i l y n o j a : Herra puhemies! Tämä keskustelu maatalouskysymysten ympärillä kielii parhaiten siitä, että meillä on todella pirstoutunut, todella viljelijän kannalta vaikeasti ymmärrettävä maatalouspolitiikka, jota eduskunta täällä kaikessa viisauudessaan säätelée. Kun ed. Westerland heitti kommunistien ja kansandemokraattien suuntaan puheenvuorossaan eväitä, niin muistutan mieliin sen, että olimme ed. Westerlandin kanssa tekemässä maataloustulolakeja. Ja silloin voitiin todeta, että tällä ei silloista lainsäädäntöä paljonkaan kyetä parantamaan. Se todella tuli selväksi jo tätäkin lakia laadittaessa.

Minusta tämän keskustelun asemesta meidän pitäisi suuntautua siihen, että me saisimme tähän maahan todella sellaisen maataloustulolain, joka turvaisi viljelijälle myös tulevaisuuden ja edes muutaman vuoden tähtäimellä antaisi eväitä siihen, miten maataloutta meidän maassamme tullaan harjoittamaan.

Me jokainen tarvitsemme leipää. Meillä tuotetaan hyviä elintarvikkeita tässä maassa, ja minusta meidän tehtävämme on tämän keskustelun sijasta miettiä enemmänkin sitä, millä tavalla tämä lain-

säädäntö saadaan paremmin toimivaksi ja viljelijät eivät joudu lähtemään tiloiltaan sen takia, että me emme täällä kykene näitä asioita paremmin hoitamaan.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Maidon kaksihintajärjestelmällä, vientikustannusmaksun nostamisella ja lannoiteveron korotuksella on yksi ainoa tavoite: vähentää maatalouden piirissä toimivien tilojen määrää. Vähentäminen tapahtuu kaatamalla nimenomaan pientiloja. Ei siis mikään ihme, että isojen öhyisäntien asialla olevan maatalousministerin toiminta herättää erittäin syvää tyytymättömyyttä varsinkin kehitysalueella. Tämä ei varmasti maatalousministerille itselleenkaan enää mikään salaisuus ole.

Mitä SMP:hen tulee, niin rehellisyyden nimissä on sanottava, että SMP on hallituksessa ja täällä eduskunnassa hallituspuolueista ollut lähimpänä SKDL:n linjaa talonpojan tappolinjan vastustamisessa. Nyt SMP:kin on kuitenkin pakotettu alistumaan ja vaikenemaan. Näin muuttuu aika. Kun ed. Veikko Vennamo puolusti pientilallisia, hänet kerran kannettiin tästä salista ulos. Nyt kun Vennamo on lähtenyt talonpojan tappolinjalle, hänet pakotetaan äänestämään hallituksen huonojen esitysten puolesta. Kai pitää nähdä vielä sekin aika, kun Vennamo kannetaan tänne saliin äänestämään hallituksen huonojen ratkaisujen puolesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vepsäläinen ed. Kauton kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Aho, Ahonen, Ajo, Alakapee, Anttila, Arranz, von Bell, Bärlund, Eenilä, Ehrnrooth, Eklund, Elo, Eskelinen, Halonen, Helminen, Hietala, Hurskainen-Leppänen, Hä-

mäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakon-
saari, Jansson, Joutsenlahti, Juhantalo, Järvisalo-
Kanerva, Kalliomäki, Karpola, H. Kempainen,
Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kokko, Kom-
si, Kortessalmi, Kuuskoski-Vikarinen, Könkkölä,
Lahti-Nuuttila, J. Laine, Lehtinen, U. Leppänen,
Liikanen, Lindroos, Linna, Lipponen, Louekoski,
Luttinen, Lähdesmäki, Maijala, Malm, Martikai-
nen, Mattila, J. Mikkola, Myllyniemi, Mäkipää,
Nieminen, Nordman, Norrback, Nyby, Paakki-
nen, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Pekkala,
Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pihlajamäki, Pouta-
nen, Rajamäki, Rajantie, Rantanen, Ratu, Rau-
daskoski, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Roos, Rönn-
holm, Saari, Savolainen, Skinnari, Skön, Sorsa,
Suonio, Sutinen, Taxell, Tenhiälä, Tikka, Tuomaala,
Tuovinen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist,
Urpilainen, Vainio, Wasz-Höckert, P. Vennamo,
V. Vennamo, Vesterinen, Westerlund, Vihriälä,
Väyrynen, Väänänen, Yläjärvi ja Zilliacus.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltio, Almgren, Alppi, Astala, Dromberg,
Helle, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Hirvelä, Im-
piö, Aila Jokinen, Anna-Liisa Jokinen, Jouppila,
Junnila, Järvenpää, Kanerva, Kautto, A. Kemp-
ainen, Kivistö, Koivisto, Koskenniemi, Kulhia,
Kuoppa, Kärhä, Laaksonen, Lahtinen, E. Laine,
Laurila, P. Leppänen, Löyttyniemi, Miettinen, S.
Mikkola, Moisander, Muroma, Mäki-Hakola,
Männistö, Perho, Pesola, Petäjäniemi, Pietikäi-
nen, Pohjala, Pohjanoksa, Puolanne, Pursiainen,
Ronkainen, Rosnell, Rusanen, Saarikoski, Saarto,
Salminen, Salolainen, Sasi, Siitonen, Stenius-
Kaukonen, Suominen, Säilynoja, Särkijärvi, Sö-
derström, Tennilä, Tiuri, Turpeinen, Turunen,
Uosukainen, Valli, Valo, Vepsäläinen, Viinanen,
Viljanen, Vähäkangas ja Zyskiewicz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alaranta, Alho, Holvitie, Jokela, Jyrkilä, Koski-
nen, Kuusio, Lieder, Louvo, Manninen, Muur-
man, Piipari, Pohjo, Pokka, Puhakka, Raatikai-
nen, Ranta, Starast, Stenbäck, Surakka, Toiviai-
nen ja Työläjärvi.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 107
jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 46 b §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituk-
sen esitys n:o 229, jota on valmistelevasti käsitelty
valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 107 ja
suuren valiokunnan mietinnössä n:o 218, esitel-
lään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n .

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K o m s i : Haluaisin kiinnittää huomiota
siihen seikkaan, että ne varat, joita on tarkoitus
pitää tallessa siltä varalta, että niitä myöhemmin
tarvittaisiin ydinjätteiden säilytykseen tai käsitte-
lemiseen, ovat ydinvoimayhtiöiden kannalta hyö-
tyä tuottavassa käytössä. Niillä rahoilla voidaan
edistää yhtiöiden omaa kasvamista taikka sellaisen
talouselämän kasvamista tässä maassa, joka kulut-
taa sähköä. Olisi alkuperäisen ajatuksen kannalta
viisaampaa sijoittaa nämä varat yhtiöiden ulko-
puolelle esim. sellaiseen rahastoon, joka tukisi
halpakorkoisin lainoin energiaa säästävän tekni-
kan kehittämistä.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain muuttamisesta sekä eräiden val- tion eläkkeiden tarkistamisesta annetun lain 4 §:n kumoamisesta ja laeiksi työntekijäin eläkelain, kansaneläkelain sekä eräiden niihin liittyvien la- kien muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituk-
sen esitykset n:ot 240 ja 249 sekä lakialoite n:o 66,
joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan
mietinnössä n:o 25 ja suuren valiokunnan mie-
tinnössä n:o 216, esitellään k o l m a n t e e n

käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty toivomusaloite n:o 1449 (1983 vp.).

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kuten aikaisemmissa käsittelyvaiheissa olemme SKDL:n taholta todenneet, saavutettiin tässä työttömyyseläkeikäräjä koskevassa asiassa työläisten taistelun tuloksena merkittävä saavutus, kun eduskunta päätti, että eläkeikäraja ensi vuonna pysyy 55 vuodessa tai täsmällisemmin sanottuna ensi vuonna myös vuonna 1930 syntyneet voivat päästä työttömyyseläkkeelle.

Mutta kun tämä eduskunnan hyväksymä asia koskee vain ensi vuotta ja ennakkoon voi jo tietää, että sama taistelu tullaan käymään ensi syksynä, niin jotta tältä taistelulta vältyttäisiin ja jotta tässä asiassa oikeus toteutuisi, mielestämme eduskunnan tulisi esittää selvä kanta ohjeeksi hallitukselle jo tässä vaiheessa. Sen vuoksi ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii 55—59-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien aseman turvaamisesta pysyvin eläkejärjestelyin."

Herra puhemies! Toivottavasti tämänsykyinen eduskuntakäsittely on antanut hallitukselle opetuksen siinä, että hallitus noudattaa ilman eri kehotusta eduskunnan päätöstä.

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Miettinen: Herra puhemies! Koska herra pääministeri näyttää olevan salissa tämän asian käsittelyn yhteydessä, (Ed. Junnila: Kerrankin!) — kerrankin — on syytä ehkä laajemminkin asian suuren periaatteellisen merkittävyyden johdosta tarkastella nyt esillä olevaa asiaa. Kokouksen eduskuntaryhmän taholta on nimittäin useasti tämän syksyn aikana, mm. budjetin lähetekeskustelussa, korostettu parlamentaarisen jär-

jestelmämme toimivuuden kannalta eräitä keskeisiä asioita, erityisesti poliittista rehellisyyttä, luottavuutta ja johdonmukaisuutta niin politiikan-teossa sekä sanoissa että käytännössä. Sanalla sanoen olemme, herra pääministeri — salista nyt poistuva pääministeri — peräänkuuluttaneet poliittista moraalia, jota on lupa odottaa poliittisilta päättäjiltä. Tämän pitäisi koskea erityisesti maan hallitusta ja varsinkin silloin, kun on kyse tehdyn tai tehtyjen sopimusten noudattamisesta, erityisesti kun on kyse tänäkin päivänä täällä salissa useaan otteeseen mainitusta merkittävästä yhteiskunta- ja tulopoliittisesta sopimuksesta, Pekkas-sopimuksesta.

Kokouksen eduskuntaryhmä on toistuvasti tämän syksyn aikana arvostellut hallitusta ja hallituksen pääministeriä Pekkas-sopimuksen jatkuvasta rikkomisesta. Tähän arvosteluun on ollut täysi aihe ja oikeus, sillä niin päivänselviä ovat hallituksen epäluotettavuuden osoitukset näissä kysymyksissä olleet.

Erityisesti on syytä korostaa, että koko Pekkas-sopimuksen solmimisen lähtökohta oli, että pääministeri Sorsa itse henkilökohtaisesti pyysi toimitusjohtaja Matti Pekkasta neuvottelemaan työmarkkinajärjestöjen kanssa tulopoliittisen kokonaisratkaisun aikaansaamisesta. Itse sopimuksen solmiminen tapahtui viime maaliskuun alussa, ja sen on maan hallitus hyväksynyt omalta osaltaan ja on siten kiistatta yksi sopijaosapuoli.

Viimeaikaiset sopimuksen rikkomiset tulevat entistä oudompaan valoon, kun muistetaan se, miten ylistäviä lausuntoja hallituksen taholta sopimuksesta on annettu. Pääministeri Sorsa sanoi sopimuksen allekirjoitustilaisuudessa 4.3. muun muassa: "Kun sovittelun hylkäämisen seurauksena ajaututtaisiin vaikeaan työtaistelukierteeseen, jonka pysäyttäminen olisi ilmeisesti perin vaikeaa, vetoan kaikkiin osapuoliin, jotta ne hyväksyisivät nyt jätetyn ehdotuksen. Hallitus on siihen omalta osaltaan valmis." Pääministerin lausahdus maailman parhaasta tulopoliittisesta sopimuksesta tulikin kuuluisaksi myös noihin aikoihin.

Edelleen tiedetään, että viime elokuussa budjettiriihen yhteydessä pääministeri antoi televisiolle lausunnon, jossa hän vaati sopimuksen pilkuntarkkaa noudattamista. Lisäksi Helsingin Sanomien 22.8. mukaan pääministeri Kalevi Sorsa vaati SDP:n ministerien ja eduskuntaryhmän johdon kokouksessa Seinäjoella, että hallituksen on tulkittava valtion ensi vuoden budjettia laatimissaan viime kevään tulopoliittista Pekkas-sopimusta kirjaimellisesti. Varmemmaksi vakuudeksi saman lehti uutisen mukaan sekä Sorsa että eduskunta-

ryhmän johto vaativat Seinäjoella yhteen ääneen, että Pekkas-sopimuksen luvuista on pidettävä kiinni.

Mitä käytännössä sitten on tapahtunut? Syksyn ja ajan myötä lausunnot ovat saaneet väistyä, sillä hallitus on toiminut Pekkas-sopimuksen ja myös oman hallitusohjelmansa vastaisesti jatkuvasti muun muassa ajamalla eduskunnassa läpi vain 5 %:n tasoisen inflaatiotarkistuksen veroasteikoihin, minkä hallitus löytää edestään varmasti seuraavalla tuloneuvottelukierroksella.

Toinen sopimuksen yksipuolinen rikkomus liittyy juuri nyt käsiteltävänä olevaan työttömyyseläkeikärajan asteittaiseen palauttamiseen 60 vuoteen, mistä on myös selvät lausumat kokonaisratkaisussa. Nyt täällä eduskunnassa on asiaan liitetty joustavaan eläkeikään siirtyminen. Tämä on kuitenkin tekosyy, sillä hallitus on jo aiemmin luvannut antaa tarvittavat esitykset järjestelmästä, joka lähtisi käyntiin vuoden 1986 alusta asteittain toteutettavana uudistuksena.

Tässä yhteydessä tulee vääjäämättä mieleen budjettineuvottelujen aikana tapahtunut hallituksen arvostelu kokoomusta kohtaan sen johdosta, että eräät kokoomuslaiset luottamushenkilöt kunnallisjärjestöissä olivat hyväksyneet kuntien valtionosuuksien pakkolainan. Tässä on erityisesti kokoomusta arvosteltu kaksinaamaisuudesta, koska kokoomuksen eduskuntaryhmä ei pakkolainanottoon ole eduskuntatasolla suostunut. Tämä hallituksen kritiikki oli perusteeton monesta syystä, sen johdosta erityisesti, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei suinkaan ole missään kolmesta kunnallisesta keskusjärjestöstä ollut sopijaosapuolena leikkauslakeja hyväksymässä. Sen sijaan tasavallan hallitus, arvoisa poissa oleva pääministeri, on yksi sopijaosapuoli tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa ja sitä kautta välittömästi vastuussa tekemisistään. Sen lisäksi tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteiskuntapoliittinen merkitys on aivan toista luokkaa kuin hallituksen ja kuntien keskusjärjestöjen välinen sopimus.

Kaiken kaikkiaan, herra puhemies, hallituksen viimeaikainen menettely osoittaa selvästi, että hallituksen ohjaksia ei näytä pitelevän kukaan. Me olemme oppositiossa kyllä tottuneet siihen, että yksittäiset ministerit, jopa yksittäiset hallitusryhmät, tempaisevat julkisuuteen aina silloin tällöin sooloesityksiään, jotka hautaantuvat ajan myötä. Nyt on kuitenkin uutta se, ja mielestäni varsin vakavaa, että hallituksen pääministeri keskeisenä tulopoliittisen kokonaisratkaisun takuumiehenä on myötävaikuttanut hallitusryhmien uusimpaan Pekkas-sopimuksen vastaiseen rikko-

miseen. On todella korkea aika peräänkuuluttaa hallituksen poliittista moraalia — vai onko sitä ollenkaan?

Ed. L i i k a n e n : Herra puhemies! On aika ennenkuulumatonta, että kansanedustaja ja oppositioeduskuntaryhmän puheenjohtaja paheksuu eduskunnassa sitä, että eduskunta ottaa kantaa hallituksen ehdottamiin lakiesityksiin. Se, mitä yleensä on totuttu sanomaan, että eduskunta on pelkkä kumileimasin eikä puutu esityksiin, on normaalia kritiikkiä. Kun sitten mennään muuttamaan Pekkas-sopimuksen yhden lakiesityksen yhtä yksityiskohtaa, pidetään sitä ennenkuulumattomana.

On harvinaisen alhainen käsitys eduskunnan roolista se, mitä oppositioeduskuntaryhmän edustaja edellisessä puheenvuorossaan edusti. Totta kai näin on käynyt. Ja valitettavasti näyttää käyvän niin, että pääministerin eräät yksipuolisesti esittämät lausunnot tupo-ratkaisun yhteydessä eivät ole kaikki toteutuneet. Tähän ei ole kiinnitetty huomiota. Odottaisi kokoomuksen eduskuntaryhmän paheksuvan sitä, ettei esim. pelisäännöissä ole edetty siinä aikataulussa mitä pitäisi. Mutta oppositio valitsee sieltä täältä itselleen sopivat kohdat. Viime kevään koko tulopoliittisen kierroksen ajalta muistamme hyvin sen epäasiallisen poliittisen kamppailun, jota kokoomus kävi sokeakseen tulopoliittisen kierroksen käsittelyn. Tästä saimme hyvää tuntumaa varsinkin julkisen alan lakoissa.

Muutenkin, mitä poliittiseen moraaliiin tulee, kehottaisin kokoomusta perehtymään omiin puheisiinsa viime vuonna julkisten menojen supistamisen suhteen ja omaan toimintaansa täällä eduskunnassa tänä syksynä. Malka taitaa olla niin suuri omassa silmässä, että sen läpi ei enää näe.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Voin yhtyä ed. Liikasen hämmästelyyn ed. Miettisen puheenvuoron johdosta. On todella kummallista, että ed. Miettinen on unohtanut kokonaan sen, että eduskunnalle kuuluu päättäntävalta lakien sisällön suhteen tässä maassa.

Muistuttaisin ed. Miettistä vielä kerran, vaikka siitä jo toisessa käsittelyssäkin muistutettiin, että se kohde, johonka ed. Miettinen olisi syytä ensimmäisenä kritiikkinsä osoittaa — en suinkaan ole mikään hallituksen puolustelija täällä, ed. Liikainen — on työnantajapuoli. Työnantajapuoli teki esityksen työttömyyseläkeikärajan korottamisesta täysin tietoisena siitä, että eduskunta oli muutamaa kuukautta aikaisemmin tehnyt asiasta yksiselitteisen kannanoton, joka edellytti työttömyys-

eläkeikärajan säilyttämistä. Ed. Miettisen olisi syytä kyllä kysyä työnantajapuolelta, miksi se lähti tekemään tällaista esitystä, kun se tiesi, mikä oli eduskunnan kanta asiaan.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Ed. Miettinen piti täällä sen STK:n ja LTK:n puheenpuheen, joka kuultiin jo asian toisessa käsitellessä.

Ed. Miettinen kuulutti poliittista moraaliala, mutta yhtä hyvin ja paljon perustellummin voi kuuluttaa sosiaalista moraaliala, joka näyttää vallan siellä oikealla laidalla puuttuvan, sillä kysymyksen tässä nimenomaan on työttömiksi joutuneista tai työttömyyden uhan alaisista työläisistä, joitten toimeentuloturva yritetään edes jollakin tavalla järjestää työttömyyseläkeikärajan pitämällä 55 vuodessa, etteivät he joutuisi loputtoman pitkäksi ajaksi työttömyyskortistojen loputtomiin jonoihin, kuten oli uhka käydä.

Samalla ed. Miettinen kuulutti sopimuksen pitämistä. Haluan edelleenkin muistuttaa siitä, että STK:n jäsenyritykset varsin herkästi tulkitsevat omalla tavallaan sopimuksia ja tulkitsevat nimenomaan niin, että uusia työttömiä tähän maahan tulee siitäkin huolimatta, että oikeuslaitos toteaisi irtisanomiset laittomiksi. Elikk siellä puolella ei tunnuta myöskään sopimuksia kovin suurella arvossa pitävän.

Ed. S u o m i n e n : Herra puhemies! Ed. Liikanen tietysti ryhtyi hyökkäykseen, kun huomasi joutuvansa puolustuskannalle tässä asiassa. Hallitukselle, joka ei pysty viemään itse tekemiään sopimuksia lävitse eduskunnassa, on aina yksi tie, ed. Liikanen: Se eroaa, koska se ei enää pysty sitä toteuttamaan, minkä se on luvannut.

Jos tässä olisi kysymys vain opposition luottamuksen horjuttamisesta, niin tilanne lieene aika normaali, koska oppositio ei aina aivan luota hallituksen kykyyn, vaikka tietysti hyvään tahtoon pitäisikin voida luottaa ja vaikka luotetaankin. Sen sijaan STTK:n Jorma Reini on voimakkaasti arvostellut hallitusta sopimuskumppanina siitä syystä, että inflaatiokorjausta taulukoihin ei tehty täysimääräisenä, ja sanonut, että kyllä hallitus tämän edestään löytää. STK:n toimitusjohtaja Pentti Somerto on arvostellut samoin sanoin tästä tänään käsiteltävänä olevasta asiasta, jossa hallitus on tehnyt Pekkassopimukseen nähden täyden häränpölyn. Ja kuulinpa tässä erään hallitusryhmän puheenjohtajan syyttävän maatalouspolitiikankin alalla hallitusta siitä, että se on mennyt muuttamaan Pekkassopimusta. Kyllä tämä on horjutta-

nut sekä järjestöjen että kansalaisten luottamusta tällaiseen hallitukseen.

Jos mikä on eduskunnan arvovalan halveksimista, se on se, että kun pääministeri, jolle toisen oppositioryhmän varapuheenjohtaja osoittaa suoria kysymyksiä, kuulee nämä kysymykset, hän kävelee tästä salista pois eikä vaivaudu vastaamaan.

Ed. L i i k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suomisella tuntuu olevan sellainen toivomus, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei missään olosuhteissa edes käsitelisi täällä hallituksen antamia lakiesityksiä eikä missään olosuhteissa niihin puuttuisi. Tämä toive on turha, ja tuollainen pyrkimyskin on täysin epäparlamentaarinen, se on koko kansanvallan vastainen. Kansaneduskunnan tehtävä on kaikissa olosuhteissa käydä läpi hallituksen kaikki esitykset, ja lainsäädäntötyöstä vastaa eduskunta itse.

On totta, että Pekkassopimus muutamien yksityiskohtien osalta ei ole toteutunut. Osa ei ole toteutunut työnantajien takia, osa ei sen takia, että eduskunnan laaja enemmistö ei ole voinut hyväksyä jotain yksityiskohtaa.

Mitä tulee tähän työttömyyseläkeikärajan nostamisen siirtämiseen, josta nyt on kysymys vuoden ajalta, se on asia, joka voidaan ratkaista kaikessa oleellisessa vuoden kuluttua samaan aikaan, kun joustavaan eläkeikäjärjestelmään päästään.

Jos ed. Suominen haluaa arvostella sosialidemokraattista eduskuntaryhmää siitä, että se on ottanut huomioon laajan kansalaismielipiteen ja yleisen tahdon niitten työntekijöitten piirissä, jotka on häikäilemättömästi lomautettu tämän työttömyyseläkeikärajan takia juuri nyt, niin emme ole siitä ollenkaan pahoillamme. Olemme halunneetkin ottaa sen huomioon.

Mitä tulee ed. Miettisen puheenvuoroon ja pääministerin huomioon ottamiseen, niin sanoisin vain, että siinä oli niin paljon asiavirheitä ja asiatoimuksia, että ymmärrän sen, jos pääministeri ei ryhdy keskusteluun tuollaiselta pohjalta.

Ed. M i e t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Liikalle, joka näyttää omivan eräänlaisen varapääministerin roolin, haluan todeta, että kysymys ei ole suinkaan yhdestä mitättömästä sopimuksen rikkomisesta, niin kuin hän vähätteli, vaan löytyy useita kohtia, mm. se, mihin ed. Suominen täällä viittasi eli verotuksen osalta hallitus ei ole pyrkinytkään noudattamaan sopimusta. Kaiken kaikkiaan hallitus on osoittautunut varsin epäluotettavaksi sopimus-

kumppaniksi, joka jos mikä yleisen poliittisen moraalin kannalta on varsin arveluttavaa ja erityisesti se, että pääministeri, joka useaan otteeseen viime keväänä, viime syksynä elokuussa viimeksi, on asettunut tämän sopimuksen takuumieheksi, ei halua, ei rohkene tai yritä puolustaa tekemiään sopimuksia eduskunnassa.

Ed. Suominen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Liikasen on aivan turha aliarvioida Suomen kansalaisten arvostelukykä. Suomalaiset tietävät, että sopimuksista pitää pitää kiinni, ja kun hallitus on tehnyt Pekkas-sopimuksen, jota kovasti silloin mainostettiin maailman parhaaksi sopimukseksi, josta tuli pilkulleen pitää kiinni, niin totta kai kansalaiset olettavat, että hallituksen takana olevat ryhmittymät pitävät myös oman hallituksensa sopimuksista kiinni.

Se on suomalaista arkipäivää myös tulevaisuudessa, ed. Liikanen, että kun kerran tulee epäluotettavaksi, pysyy aina epäluotettavana, niin kuin tämä hallitus on.

Ed. Liikanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikuttaa siltä, että ed. Suominen unohtaa kokonaan sen toiminnan, jota kokoomus piti yllä viime keväänä sekoittaakseen kaikin tavoin työmarkkinakentän sen jälkeen, kun perusratkaisut oli tehty. Se toimi poliittisesti, se avoimesti puoluepolitisoi tehtyjä lakkoja, pyrki hajottamaan kaiken sen työn, jota hallitus ja osaltaan myös sos. dem. puolue teki saadakseen sopimuksen raamit satamaan. Onneksi me siinä kuitenkin onnistuimme.

Toivoisin kuitenkin ed. Suomiselta hiukan pienempää ääntä, kun hän puhuu sopimuksista tai varsinkin sanasta kiinni pitämisestä. On nimittäin vasta viikko siitä, kun täällä eduskunnassa kokoomus äänesti kuntien valtionapujen menolykkäykset nurin, asian, jota ed. Suominen itse eduskuntavaalien aikaan vaati toteutettavaksi, eikä edes menolykkäyksinä vaan suorina leikkauksina.

Ed. Suominen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Liikanen pyrkii, ja se on luonnollista, menemään yhä kauemmaksi varsinaisesta asiasta. Hän siis toisin sanoen epäilee sitä, että vapaat työmarkkinajärjestöt tässä maassa osaisivat itse hoitaa työmarkkinatoimintaansa, myös julkisen alan työntekijät, ja syyttää kokoomusta näiden lakkojen hoitamisesta. Ei, ed. Liikanen, ne ovat vapaita työntekijäpuolen edustajia, jotka omissa ammattijärjestöissään, joita ed. Liikasen uskoisin sentään tukevan ja antavan heille toimin-

tavapauden, ovat nämä päätökset tehneet. Ed. Liikanen, mitä tulee äsken mainittuun asiaan, joka oli jo kovin kaukana: On aivan eri asia, jos minä puhun järjestelmän muuttamisesta kuntien valtionosuuksissa, kuin se, että nyt äänestettiin yli vaalien ne lait, jotka me äänestimme yli vaalien.

Ed. Liikanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielelläni lopetan tämän keskustelun, mutta sanon ed. Suomiselle vain sen, että kysymys oli täsmälleen samasta asiasta, ed. Suominen, josta äänestettiin viime viikolla. Ainoa ero oli se, että te esititte julkisuudessa paljon kovempia leikkauksia kuin hallitus esitti. Tämä oli se pieni ero.

Mitä tulee siihen, että ed. Suominen epäilee, että me uskoisimme kokoomuksen pystyvän hoitamaan työmarkkinajärjestöjen asiat, sitä me emme todella usko, mutta sotkemaan he jonkin verran pystyvät.

Ed. Surakka: Herra puhemies! Ehkä ed. Suomisen olisi syytä kaivaa Talouselämä-lehti, jossa oli hänen haastattelunsa, jossa hän kertoi käsityksensä kuntien valtionosuusjärjestelmästä ja koko mekanismista. Asia on juuri niin kuin ed. Liikanen kertoi.

Mutta itse asiassa minua tässä keskustelussa on eniten ihmetyttänyt se, että kokoomuksen, erityisesti ed. Miettisen tänään käyttämä puheenvuoro suuntautui pääministerin persoonan moittimiseen. Ed. Miettisen puheenvuorosta ei löytynyt yhtään ainoata sanaa, joka asiallisesti olisi käsitellyt niitä seikkoja, jotka ovat nyt eduskunnan tekemän muutoksen heikkouksia kokoomuksen mielestä. Olisi mielellään kuullut tämänkin tyyppistä asian käsittelyä silloin, kun puhe oli vielä jopa kirjallisesti valmisteltu. Minusta tämän tyyppinen esiintyminen tässä asiassa ei pidä sisällään poliittista moraalialia, jota ed. Miettinen täällä kävi vaati-massa.

On myös niin, että hämmästyttä herättää erityisesti se, että kokoomus arvostelee sitä, että eduskunta puuttuu hallituksen esitykseen muuttaen sitä silloin, kun on todettu todelliset tarpeet. Ne tarpeet ovat nimenomaan syntyneet siltä pohjalta, että teollisuuden piirissä tälläkin hetkellä on suunnitteilla ja jo päätettyjä sellaisia saneeraustoimenpiteitä, jopa kokonaisten tehtaiden lopettamispäätöksiä ensi vuoden aikana, jotka välttämättä edellyttävät ikärajan ennallaan pitämistä vielä edessä olevan vuoden aikana. Mikäli kokoomuksen edustamat pääomapiirit olisivat käyttäytyneet eri tavalla saneeraustoimenpiteissä ja huolehtineet erityisesti ihmisistä ja ihmistyövoimasta, tätä lakia

ei tarvittaisi ollenkaan. Kysymys on niistä ihmisistä, jotka joutuvat erityisen vaikeaan tilanteeseen juuri teollisuuden harjoittaman toimintapolitiikan ansiosta.

Vielä ed. Miettisen puheenvuoroon viitaten heittää kysymys, kun varsin voimakkaasti on pyritty arvostelemaan Pekkas-sopimuksen jälkeistä aikaa: Hyvin on onnistuttu ummistamaan silmät siltä, mikä vaikutus maamme kehitykselle Pekkas-sopimuksen aikaansaamisella oli. Olisiko pitänyt aloittaa se lakkoputki, joka oli uhkana ja joka oli varsin lähellä, ja sitä kautta romuttaa koko taloudellinen kehitys, joka olisi saatu aikaan? Meidän mielestämme näin ei olisi ollut hyvä, vaan hyvä oli niin, että pääministerin erityisten ponnistelujen ansiosta Pekkas-sopimus saatiin synnytettyksi.

En malta olla myöskään huomauttamatta siitä seikasta, että olisi varsin mielenkiintoista kuulla kokoomuksen käsitys työnantajien käyttäytymisestä ns. pelisääntökomiteassa, jonka piti tämän vuoden loppuun mennessä antaa oma välimietintönsä ja joka liittyi sen toimeksiantoon. Työnantajien käyttäytymisen johdosta komiteassa ei ole tietojeni mukaan saatu riviäkään kirjoitettua paperille. Palkansaajapuolelle varsin tärkeä asia, joka liittyi hyvityssakkojen korottamisen yhteyteen, on pyritty työnantajien toimesta täysin tuhoamaan. Minusta sillä on huomattavasti suurempi vaikutus kansalaisiin nähden kuin nyt tällä seikalla, jolloin ns. väliinputoajat vielä ensi vuoden osalta pystytään pelastamaan.

On rehellisyyden nimissä todettava se seikka, että työvoimaministeriö ei ole se paikka, jolle eläkepoliittisten ratkaisujen päätöksenteko kuuluu. Työttömyyseläkejärjestelmä pitää sisällään runsaasti eläkepoliittisia heikkouksia. Mutta niin kauan kuin joustavaan eläkkeellesiirtymisjärjestelmään ei ole päästy, niin kauan nykyisen järjestelmän voimassapito on välttämätöntä, mikäli teollisuus ja yritystoiminta edelleen harjoittavat käyttämiään toimenpiteitä, jolloin ihmistyövoimalle ei anneta minkäänlaista arvoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii 55—59-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien aseman turvaamisesta pysyvin eläkejärjestelyin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin päätetään lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt äänestetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 31 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään.5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 186 sekä lakialoitteet n:ot 106 (1983 vp.) ja 86, joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 26 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 215, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty toivomusaloite n:o 498.

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset pienten lasten hoidon kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi, perhepoliittisen työsuhdeturvan kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi ja laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitykset n:ot 202, 203 ja 205 sekä lakialoitteet n:ot 82 ja 101 (1983 vp.) sekä 13, 73 ja 92, joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 27 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 220, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toivomusaloitteet n:ot 1168, 1190, 1201, 1294, 1337, 1372, 1382, 1385, 1410—1412, 1479, 1480 ja 1532 (1983 vp.) sekä 509, 519, 524 ja 525.

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esityksiin sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esityksiin n:ot 202 ja 205 sisältyvät lakiehdotukset yhtäältä muodostavat yhden kokonaisuuden sekä hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvät lakiehdotukset toisaalta erikseen yhden kokonaisuuden lukuun ottamatta viimeksi mainittuun esitykseen sisältyvää neljättä lakiehdotusta isyys- ja vanhempainrahan määrästä vuonna 1985, joka on erillinen. Edellä sanotun perusteella ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin päätetään hallituksen esityksiin n:ot 202 ja 205 sisältyvistä lakiehdotuksista yhdessä samalla kertaa, sitten hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvistä kolmesta ensimmäisestä lakiehdotuksesta yhdessä samalla kertaa ja tämän jälkeen viimeksi mainittuun esitykseen sisältyvästä

neljännessä lakiehdotuksesta erikseen. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ehdotan aluksi, että hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvä neljäs lakiehdotus hylättäisiin ja siinä tapauksessa, että näin ei tapahtuisi, se jätettäisiin lepäämään yli seuraavien vaalien.

Vaikka eduskunta on jo kertaalleen päättänyt jättää lepäämään yli vaalien hallituksen esityksen, jonka mukaan jatkettaisiin äitiyspäivärahan alennusta 80 %:sta 70 %:iin sadan päivän jälkeen, joudutaan asiallisesti samasta asiasta päättämään nyt toisen kerran. Tämä johtuu siitä, että nyt käsiteltävänä olevaan pienten lasten hoitopakettiin sisältyy myös sairausvakuutuslain muutosesitys, jossa on otettu käyttöön uusi terminologia koskien äitiys-, vanhempain- ja isyysrahan nimityksiä. Aikaisemmin isälle maksettiin äitiysrahaa, mutta tämän esityksen mukaan isälle vastaisuudessa maksettaisiin isyysrahaa ja molemmille vanhemmille sadan päivän jälkeen vanhempainrahaa. Tästä terminologian muutoksesta johtuu, että tämä kertaalleen päätetty asia joudutaan nyt käsittelemään uudestaan. Tämä terminologian tekeminen asialliseksi on tietysti asiallinen muutos, mutta hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvä neljäs lakiehdotus ei sen sijaan ole asianmukainen. Emme voi sitä edelleenkaan hyväksyä, ja siksi olen tehnyt alussa esittämäni ehdotuksen.

Kun pienten lasten hoitopaketti on nyt saanut toisessa käsittelyssä sisällön, tyydyn kommentoimaan asiaa joiltakin osin. Ensin on syytä vielä kerran toistaa se, minkä sanoin jo asian ensimmäisessä käsittelyssä. Vaikka hallitus on ilmoittanut tarkoituksenaan olevan, että lasten vanhemmilla olisi oikeus itse valita hoitomuoto lapsilleen, niin tämä esitys ei meidän mielestämme tätä valinta-oikeutta takaa. Erityisesti näemme puutteena sen, että tämä ei takaa vanhemmille todella tasapuolista mahdollisuutta valita työssäkäynti, sillä niitä olosuhteita, joilla voitaisiin helpottaa työssäkäyvän äidin ja työssäkäyvien vanhempien ja lasten asemaa, ei ole tällä esityksellä pyritty parantamaan. Siksi ehdotan ensin, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kunnallisen päivähoiton määrällisestä ja laadullisesta kehittämisestä siten, että

lasten päivähoidosta annettu laki kokonaisuudessaan toteutuu vuoteen 1990 mennessä." Tämä lausuma on välttämätön sen takia, että kun hallitus ottaa tavoitteeksi, että vuoteen 1990 mennessä vain alle kolmivuotiaille taataan hoitopaikka lasten vanhempien valinnan mukaan, niin itse asiassa vesitetään päivähoitolain tavoitetta, jonka mukaan kaikille lapsille piti taata päivähoitopaikka alun perin tuohon ajankohtaan mennessä.

Valiokunta on mietinnössään todennut mm., että eri lastenhoitomuotojen kustannusten tulee kohdistua perheisiin tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. On keskusteltu laajasti siitä, että se kannanotto, jonka hallitus on tätä esitystä antaessaan hyväksynyt, saattaisi johtaa siihen, että joidenkin lasten osalta jouduttaisiin päivähoitomaksuja korottamaan. Tämmöistä kehitystähän ei missään tapauksessa voida hyväksyä, vaan nimenomaan niille lapsille, jotka nyt ovat päivähoidossa nollamaksuluokassa, tulee tämä asema säilyttää. Mutta sen lisäksi, jotta yksityisestä päivähoidosta ei tulisi kunnallista päivähoitoa edullisempaa, olisi välttämätöntä, että kunnallisen päivähoidon maksuja alennettaisiin. Tätä asiaa on koko syksy käsitelty hallituksessa, mutta tälläkään kerralla hallitus ei ole päässyt yksimielisyyteen.

Jotta valtioneuvoston päätös, jossa päivähoitomaksuja alennettaisiin, saataisiin pikaisesti aikaan, ehdotan myös, että eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, ettei kunnallisen päivähoidon maksuja kenenkään osalta nykyisestä koroteta ja että alle kolmivuotiaitten lasten hoitomaksuja välittömästi alennetaan."

Mietinnössään valiokunta on todennut myös, että lastenhoidon eri järjestelmiä tulisi kehittää, ja jatkanut tätä kannanottoaan: Tässä suhteessa mm. lyhennettyä työaikaa, vanhempainloman pidennystä ja sairaan lapsen hoitoa koskevat järjestelyt antavat mahdollisuuksia lastenhoidon edelleen kehittämiseen. Meidän mielestämme sairaan lapsen hoitolomasta olisi lakisääteisesti tullut säätää jo nyt, niin kuin toisessa käsittelyssä esitimme. Myös vanhempainlomaa tulisi mielestämme jatkkaa 14 kuukauden mittaiseksi, niin että kaksi kuukautta olisi ennen synnytystä. Tähän asiaan on syytä kiinnittää huomiota senkin takia, että jaetusta mietinnöstä ovat jääneet pois vanhempainloman pidennystä ja sairaan lapsen hoitoa koskevat kannanotot.

Valiokunta on myös kantanaan todennut, että tasa-arvolaki olisi tullut säätää näiden hallituksen esitysten käsittelyn yhteydessä. Tämä on kyllä aiheellinen huomautus, koska, niin kuin mietin-

nössä todetaan, tämän seurauksista ei ole varmuutta, mitä tapahtuu. Oman käsitykseni mukaan on kyllä varmuus siitä, että ainakin yksityisellä sektorilla tulee naisten syrjintä lisääntymään. Toisaalta tuntuu, että hoitovapaan aiheuttamia ongelmia on liioiteltu, sillä tosiasiaa jo nyt on monella alalla käytännössä mahdollisuus pitää hoitovapaata. Näin on erityisesti kunnallisella alalla ja kuntainliitoissa. Niissä ovat jo nyt voimassa säännökset, joiden mukaan vanhemmat voivat jäädä kotiin hoitamaan lasta, kunnes lapsi täyttää kaksi tai kolme vuotta, eikä tästä ole aiheutunut mitään ylivoimaisia ongelmia. Järjestelmä on toiminut, ja ymmärtääkseni sitä on myös suhteellisen paljon käytetty. Ne ongelmat, joita syntyy sijaisten kohdalla, ovat olemassa jo nyt. Esim. Helsingin Yliopistollisen Keskussairaalan taholta todettiin, että tällä hetkellä noin 25 % työvoimasta on sijaistyövoimaa, eikä tämä johdu yksinomaan hoitovapaasta tai äitiyslomista, vaan kaikista vuosilomiin, sairauteen ja muihin vapaisiin kuten myös opintovapaaseen liittyvistä seikoista. Tietysti se, että hoitovapaata pidennetään, tulee kärjistämään tätä ongelmaa. Sijaisten asemaan liittyviin ongelmiin tulisi mielestäni todella kiireellisesti paneutua ja tuoda eduskunnalle esitykset, joilla voitaisiin jo olemassa olevia ongelmia helpottaa. Pitäisi nimenomaan turvata sijaisen asema työo-
pimuslain muutoksilla. Lisäksi tulisi laatia säännöksiä siitä, että pysyvää varahenkilöstöä laitoksissa ja yrityksissä olisi käytettävissä ja että työnantaja olisi velvollinen palkkaamaan pysyvään työsuhteeseen varahenkilöstöä.

Myös koulutustarve tulisi kartoittaa. Erityisesti on tuotu esille, että niin päiväkodeissa kuin sairaaloissa ja muissa kunnallisissa palvelulaitoksissa ei ole riittävästi koulutettua henkilökuntaa saata-
vissa sijaistehtäviin. Jo nykyisellään tilanne on osittain tämä, ja myös tätä ongelmaa tämän lakipaketin toteutuminen varmasti kärjistää, ja sen takia olisi ryhdyttävä kiireesti toimenpiteisiin, jotta koulutusta lisättäisiin niin, että henkilöstötarve voitaisiin tyydyttää.

Kaikkea sitä, mitä tämän lakipaketin toteutumisesta seuraa, ei ole kukaan pystynyt selvittämään. Mielestäni on kyllä ymmärrettävääkin, että kaikilta osin on mahdoton arvioida sitä, mitä tästä seuraa. Mutta niin kuin valiokunta on varsin kriittisesti todennut, tämä esitys on ollut riittämättömästi valmisteltu. Tässä yhteydessä haluaisin kiinnittää huomiota erääseen asiaan, jota ei ole lainkaan selvitetty eli uuden kotihoidon vaikutuksia muihin sosiaalisiin etuuksiin ja verotukseen. Tai ehkä on väärin sanottu, että ei ole lainkaan ar-

voitu, vaan on riittämättömästi arvioitu. Tämä kävi täysin selvästi ilmi valiokunnan käsittelyn yhteydessä.

Nämä veronalaiseksi tuloksi luettavat kotihoidontuet tulevat vaikuttamaan perheen saamaan asumistukeen, asuntolainoihin, verotukseen jne., kaikkiin muihin sosiaalisiin etuuksiin lähes poikkeuksetta, ja mikä on lopputulos, sitä ei kukaan ole osannut selvittää. Kukaan ei tiedä, onko lopputulos plus- vai miinusmerkinen, kun kaikki nämä vaikutukset on otettu lopulta käytännössä huomioon. Tätä pidän erittäin pahana puutteena. Merkittävää on sen takia se, että valiokunta on edellyttänyt hallituksen antavan kahden vuoden kuluessa selonteon eduskunnalle tämän lakipaketin toteutumisesta käytännössä. Tämä ehdotus hyväksyttiin SKDL:n edustajien ehdotuksesta.

Kokoomus on tehnyt lausuman, jossa edellytetään välittömiä toimia, kun epäkohtia havaitaan, ja tätä voimme kannattaa, vaikka varmasti olemme kokoomuksen kanssa eri mieltä siitä, mitkä ovat epäkohtia.

Ed. Könnkölä on tehnyt lausumaesityksen siitä, että selvitetäisiin mahdollisuudet lyhentää pienten lasten vanhempien päivittäistä työaika. Me olemme painottaneet voimakkaasti valiokuntakäsittelyn yhteydessä ja myös vastalauseessamme sitä, että yleisesti tulisi päivittäistä työaika lyhentää ja sen tulisi koskea kaikkia työntekijöitä, jolloin voitaisiin myös tätä kautta aiheutuvat ongelmat välttää, tarkoitan ongelmia, jotka syntyvät siitä, että päivittäisen työajan lyhentäminen koskisi vain pienten lasten vanhempia. Mutta varmasti tämä on oikea kohta aloittaa päivittäisen työajan lyhentäminen, ja näin ollen, ottaen huomioon mitä aikaisemmin sanoin, voimme myös ed. Könnkölän ponsiehdotusta kannattaa.

Tässä yhteydessä totean vielä kerran, että valiokunta on myös omassa mietinnössään kiinnittänyt huomiota työajan lyhentämiseen.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! On annettava asian valmistelleille ja sopineille ministerille tunnustus siitä, että lasten hoitopaketin keskeisenä tavoitteena on ollut luottaa perheen omaan harkintakykyyn valita oikea hoitomuoto lapselle. Toivon, että tästä voisi tehdä myös sen johtopäätöksen, että kiistaa ei enää käytäisi siitä, mikä hoitomuoto on muita verrattomasti parempi. On voitava luottaa tutkimuksiin siitä, että yhden hoitomuodon valinta ei merkitse toisten tekijöiden täydellistä poissulkemista vaan pikemminkin painopisteiden valintaa.

Kotonaan itse lastaan hoitava äiti tai isä ei tee

oikein, jos hän pyrkii olemaan kaikkivoipa ja rajaa muut kontaktit ja virikkeet pois. Yhtä vähän on toisaalta mahdollista kuvitella, että perhe, jonka lapsi on päivähoidossa päiväkodissa tai yksityisperheessä, voisi tai edes haluaisi siirtää oman kasvatustuunsa muille.

Hallituksen esitys mahdollistaa, tosin vasta vuonna 1990, perheille tämän valinnanmahdollisuuden. Mutta miksi vain nämä kaksi vaihtoehtoa? Sosiaalivaliokunta jäi kaipaamaan lyhennettyä työaika näiden lisäksi. Jo vuosia on työaika joustanut mm. ylityöiden ja lomautusten muodossa yrityksen tarpeiden mukaan. Työajan joustavuuden lisääminen työntekijän tarpeiden mukaan on ollut huomattavasti hankalampi toteuttaa.

Naapurimaassamme Ruotsissa on työntekijällä lakisääteinen oikeus normaalia lyhyempään työaikaan pienten lasten hoidon vuoksi. Mutta sama oikeus lyhennettyyn työaikaan on myös iän, terveydellisten seikkojen tai opiskelun vuoksi. Tämä on sekä työntekijöiden erilaisten elämänolosuhteiden tasapuolisemman huomioon ottamisen kannalta oikein että vähentänee yhteen työntekijäryhmään kohdistuvaa syrjintää.

Naisten ja nimenomaan nuorten naisten joutuminen työmarkkinoilla syrjityiksi riskialttiina työvoimana on ollut keskeisimpiä syitä vastustaa pienten lasten vanhemmille annettavaa hoitopaata. Tämä peruste on työväenliikkeen arvo maailman perustalta epäohdonmukainen. Jos nimittäin olemme yhtä mieltä siitä, että pienten lasten vanhemmilla tulisi olla lapsen itsensä ja aikuisten vanhemmuuteen kasvamisen vuoksi mahdollisuus hoitaa itse lapsiaan kotona, niin silloin meidän tulee taata tämä oikeus ja ehkäistä syrjintää.

Moni on väittänyt täälläkin, että syrjinnän voi ehkäistä vain asenteiden muutos, eikä siitä voida säätää lailla. Tämä on vastoin yleisiä oikeuspoliittisia periaatteitamme. Lait sisältävät hyvin usein asenteita muokkaavia tekijöitä. Näin on rikosoikeus kaikinensa, mutta se on yleisesti hyväksytty periaate myös siviilioikeuden puolella. Niin perheoikeus, lastensuojelu kuin työoikeuskin sisältävät kasapäin sellaisia säännöksiä, joiden tarkoituksena on ohjata ns. oikeaan käyttäytymiseen.

Hallituksen pitkään lupaama tasa-arvolaki olisi yksi näistä. Sosiaalivaliokunta sanookin suoraan mietinnössään, että tasa-arvolaki olisi tullut käsitellä yhtä aikaa lastenhoitopaketin kanssa. Kun nyt käsiteltävinä olevat lait tulevat hitaasti, eräällä lailla liukumalla voimaan, voi hallitus vielä osoittaa hyvää tahtoa syrjintämahdollisuuksien poistamiseksi.

Sosiaalivaliokunta edellyttää, että hallitus antaa tulevan kevätistuntokauden aikana eduskunnan käsiteltäväksi tasa-arvolain säätämistä koskevan esityksen. Hallituksen tulee myös ottaa huomioon, missä yhteydessä tämä vaatimus on esitetty. Mikä tahansa lakiehdotus ei ole riittävä, vaan sellainen, joka on jämäkkä ase työmarkkinoilla tapahtuvaa syrjintää vastaan. Näin ollen on selvää, että siihen tulee liittyä nykyisten syrjinnänestösäännösten ulottaminen myös työhönottoon. Tämän lisäksi hallituksen tulee ryhtyä muihin toimenpiteisiin, jotka voivat estää syrjinnän. Pelkäämään tulevien vanhempien asennekasvatus sellaisiksi, että niin isät kuin äidit tulevaisuudessa voisivat jäädä kotiin hoitamaan lapsia, lisäksi perheiden sisäistä tasa-arvoa ja tekisi suunnitelmallisen syrjinnän vaikeaksi.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen vaatii muitakin toimenpiteitä. Muun muassa sairaan lapsen hoito-oikeuden lakisäateistäminen on vienyt hallitukselta uskomattoman kauan aikaa. Koulutus- ja työvoimapolitiittisia toimenpiteitä olisi pitänyt suunnitella tämän hoitopaketin taustatuksi. Jo nyt hoitovapaata käyttäville tämä olisi tarpeen yhtä lailla kuin heidän sijaisilleen. Sosiaalivaliokunta on mielestäni oikeassa halutessaan nyt muistuttaa näistä.

Hyväksymällä nyt käsiteltävänä olevat lait hallitus ja eduskunta eivät saa uskotella itselleen käsitelleensä myös loppuun pienten lasten hoitokysymyksen. Lainsäätäjät kertovat tällä toimenpiteellä ainoastaan sen tien, jolle on astuttu. Nyt hyväksyttävänä olevat lait ovat monilta osin kovin yleisluontoisia suuntaviittoja. Erityisesti suunta- viitta, jossa lukee "kunnallinen hoitopaikka", on kovin keskeneräinen. Hallitus toki lupaa vähintään 7 000 hoitopaikkaa vuodessa tarkoituksenaan taata näin vuonna 1990 vanhemmille täysi valinnanvapaus hoitotuen ja päivähoitopaikan välillä. Mutta niin on hallitus luvannut aikaisemminkin.

Pitävätkö nykyinen tai tulevat valtiovarainministerit sanansa? Onko hallituksen esityksessä seuraavan vuoden tulo- ja menoarvioksi vähintään 7 000 paikalle riittävät määrärahat, vai käykö taas niin, että eri mallisia säästö-, suhdanne- ym. poliittisia toimenpiteitä kohdistetaan juuri näille momenteille? Sitten taas lähinnä me sosialidemokraatit ostamme ties kuinka monennen kerran samat asiat antamalla myöten jossain vähemmän viisaassa asiassa. Ne 7 000 hoitopaikkaa ovat kunnan kiviriippa, jotka ovat tässä hallituksessa nimenomaan valtiovarainministeri Pekkalan ja keskustapuolueen kaulassa.

Todellisten vaihtoehtojen luominen edellyttää

päivähoitopaikkojen lukumäärän lisäksi myös päivähoitomaksujen ja hoidon sisällön valvontaa. Ryhmäkoon lisääminen on ollut sellainen vippaskonsti, jota on jo yritetty. Jos autopaikkoja pyritäisiin lisäämään esim. tämän talon alakerrassa jakamalla lisää pysäköintilappuja tai pienentämällä nykyisiä pysäköintialueita luottaen siihen, että ainahan joku on poissa täysistunnosta, niin siitä kyllä nousisi meteli. Mutta kun sama aiotaan tehdä lasten päivähoidolle, niin kysymys onkin sitten vain järkevästä säästöpolitiikasta.

Kunnallisten päivähoitomaksujen tulee olla sellaiset, ettei kenenkään tarvitse joko todellisessa tai uskomassaan taloudellisessa puutteessa tehdä ratkaisuja rahan, vaan lapsen kannalta. Tässä suhteessa hallituksen tämänpäiväisessä istunnossa esillä ollut päivähoitomaksukysymys on erityisen tärkeä. Hallituksen on nyt rohkeasti alennettava päivähoitomaksuja.

Riittävien päivähoitopaikkojen varaaminen kaikille siihen oikeutetuille ikäluokille on välttämättömyys järkevän lastenhoidon kannalta. Kun nyt alle 3-vuotiaat saavat ns. subjektiivisen eli todellisen oikeuden päivähoitopaikkaan ja kun samanlainen oikeus tavallaan on 6-vuotiailla ns. esikoulutyypisenä päivähoitona, niin kysymään jääkin, mitä sitten tapahtuu 3—5-vuotiaille lapsille. Huonoimmassa mahdollisessa vaihtoehdossa perheillä tulisi olemaan kaksi vaihtoehtoa siihen asti, kun lapsi täyttää kolme vuotta, mutta ei yhtään kunnollista vaihtoehtoa sen jälkeen. Jatkuvien hoitosuhteiden tärkeys lapsen kehityksen kannalta tiedetään. Nyt sitä tietoa tukevaa politiikkaa on toteutettava käytännössä.

Herra puhemies! Olen käsitellyt varsin vähän lapsen kotihoidon tukeen liittyviä asioita. Tällä en halua väittää, että senkään käyttämisoikeuden takaaminen olisi ongelmatonta. On kuitenkin selvää, että nyt tarjottavista kahdesta vaihtoehdosta nimenomaan päivähoidon tarjoaminen edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua ja budjettipolitiikkaa. Lähimenneisyydessä valtiovarainministeriö on huolehtinut siitä huonosti, minkä vuoksi tämä erityinen huolenpito jo nyt sosiaalivaliokunnan ja toivottavasti tulevaisuudessa tämän istunnon jälkeen myös eduskunnan taholta on mitä kipeimmin tarpeen.

Ed. S. M i k k o l a: Herra puhemies! Koti on pienelle lapselle paras kehittymisen ja kasvamisen paikka. Jotta näin voisi todella olla, tulee tämän päivän yhteiskunnassa ponnistella sen hyväksi, että vanhemmat kodeissa itse tämän tiedostaisivat ja että kotien ulkoiset olosuhteet ja taloudelliset voimavarat tekisivät tämän mahdolliseksi.

Yhteiskunnassamme on selviä merkkejä siitä, että vanhemmuutta on alettu arvostaa entistä enemmän. Annan tässä tunnustusta myös lainsäädännölle siinä, että isyys- ja vanhempainloma ovat mahdollistaneet myös isien aktiivisemman osallistumisen pienten lasten hoitamiseen. Myös tiedotusvälineet ovat kauniilla tavalla pyrkineet tuomaan julkisuuteen myönteisenä isien aseman perheessä. Kasvatus- ja hoitovastuuta ei enää koeta yksinomaan äidille kuuluvaksi, kuten vielä esimerkiksi edellisen perheenkavattajapolven aikana valtaosalta tunnettiin.

Lainsäädäntö on lyönyt arvostuksen leiman lapsen hoitamiseksi melko monipuolisesti, vaikkakaan tälläkään lainsäädännöllä, jota nyt olemme lopullisessa käsittelyssä päättämässä, ei vielä täysin suoda perheille tasa-arvoisia valintamahdollisuuksia lasten hoitamiseen. Yhä vielä puuttuu työnantajaperheiltä mahdollisuudet lapsen hoitajan palkan verovähennysoikeuteen.

Nyt lopullisessa käsittelyssä oleva lakipaketti on nimenomaan edellä mainittu lainsäädännöllinen arvostusleima. Sillä mahdollistetaan lapsen hoitoloma ja nimenomaan tuodaan mukaan mahdollisuus hoitaa lasta omassa kodissa yhteiskunnan tuella. Onhan meillä Suomessa jo melko pitkä äitiys- ja vanhempainlomamahdollisuus, lakisäätöisenä 258 arkipäivää, ja monilla työpaikoilla vielä sen lisäksi on ollut mahdollisuus sopimuksella saada pidempi hoitoloma joustavin järjestelyin. Nyt tuo pidennys tulee kaikille mahdolliseksi näin lakisäätöisenä. Perhe itse, vanhemmat, ovat avainasemassa, sillä valinta hoitovapaasta on nyt heillä.

Olemme kokoomuksen perhepoliittisen ohjelman mukaisesti puhuneet tavoitteesta sovittaa yhteen perhe- ja työelämän vaatimukset. Tämä on ehdoton edellytys sille, että vanhemmat todella voivat valita lapsensa hoitotavan. Suomalaiset naiset ovat työelämässä kodin ulkopuolella runsaammin kuin missään muussa Länsi-Euroopan maassa. Nykypäivän nuoret naiset ovat koulutettuja siinä kuin miehetkin, heillä on oikeus ja jopa sanoi- sin velvollisuus olla työelämän palveluksessa erilaisissa viroissa ja ammateissa. Kuitenkin nainen on yhä synnyttäjä. Perhe-elämän ja työelämän yhteensovittaminen on yhä naisen kohdalla suurempi ongelma kuin miehen kohdalla. Nyt käsiteltävä lainsäädäntö tuo yhden merkittävän edistysaskeleen tähän perhe- ja työelämän yhteensovittukseen. Sellaisena sitä on tervehdittävä suurella tyydytyksellä. Tämä on lisäksi juuri sitä lainsäädäntöä, josta kansalaisilla on suuret odotukset.

Vaikka tällaista lainsäädäntöä on odotettu, on

tämä lakiesitys toisaalta myös pettymys. Kotihoidontuki esitetään tässä markkamäärältään niin heiveröisenä, että se tuskin tulee mahdollistamaan kovin suurta valintaa. Naisille on sittenkin ensisijaisen tärkeää työpaikkansa tarjoamat etuisuudet, palkka tärkeimpänä, vasta toissijaisesti nuoret perheet uskaltavat taloudellisesti heikomman vaihtoehdon varaan. On mielenkiintoista nähdä, miten paljon perheet tulevat valitsemaan kotiin jäämisen vaihtoehdon.

Kun ennakoarvioita valinnasta ei ole osattu tehdä eikä siihen ole lakien valmistelussa edes pyritty, seuraa siitä varmasti käytännössä järjestelyongelmia. Kunnissa on nyt heti saatava valmius hoitaa perheiden valitsemat kotihoidontukiasiat, ja sitten on suunnitelmakaudella vuoteen 1990 mennessä vaihtoehtona tarvittavien kunnallisten päivähoitopaikkojen tavoitteen toteuttamisessa urakkaa. Siihen tarvitaan uusien resurssien mitoitusta.

Kuntien kannalta olisi ollut eduksi, että koko maksujärjestelmä olisi annettu Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi, kuten kokoomuksen vastalauseessa esitimme. Olemme yhä huolissamme kuntien henkilöstöresursseista, joiden varassa uusi järjestelmä täytyy toteuttaa.

Toinen alue, jossa ei ole voitu ennakkoon varautua tuleviin tehtäviin, on työnantajapuoli. Miten paljon hoitovapaata käytetään milläkin työalalla, selviää vasta jonkin ajan kuluttua. Siksi voi tulla yllätyksiä sijaisten saamisessa ja kouluttamisessa, hoitovapaitten jaksoituksissa jne. Lakien käytäntöön soveltumisen seuranta on nyt mitä tarpeellisinta. Hallituksen tuleekin välittömästi antaa korjausesitykset tarpeellisia toimenpiteitä varten.

Kun yrittäjien on tultava vastaan nykyisen vanhempainloman järjestelyjä vielä paljon joustavammin, on kohtuutonta sälyttää heidän maksettavikseen esimerkiksi sijaisen koulutuksesta ja hoitovapaalta palaavan työntekijän uudelleen koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Tämä on eräs mitä pikimmin selvitettävä asia. Se liittyy myös laajempaan kysymykseen työvoimakustannusten uudelleenjärjestelystä, josta eduskunta on moneen kertaan lausunut toivomuksensa, koska nykyinen palkkaperusteinen sosiaaliturvamaksujen keräämistapa on ristiriidassa työllistämistavoitteiden kanssa.

Myös keskushallinnossa ollaan vielä puolitiessä. Vasta on asetettu sosiaali- ja terveysministeriöön työryhmä selvittämään, miten hoitovapaalla olevien sosiaaliturva järjestetään. Lakiesitys siis saatetaan voimaan aivan liian nopeasti, kun otetaan

huomioon, miten monta selvittämätöntä kysymystä on vielä vastausta vailla. Siksi tämä lakiesitys tulee olemaan selvästi yhteiskuntapoliittinen kokeilu, kokeilu, jonka tavoitteet ovat mitä parhaimmat, mutta joka hosuttiin poliittisista syistä keskosena maailmalle.

Arvoisa puhemies! Puutteistaan huolimatta lakiesitys on hyväksyttävissä, paitsi hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvä neljäs lakiehdotus. Sen osalta kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemiä ehdotuksia hylkäämisestä ja lain jättämisestä päämäärän yli vaalien.

Muuten lakiesityksestä on sanottava, että se on askel eteenpäin lasten kotihoidon arvostuksessa, se on askel eteenpäin valinnanvapauden toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Esitän perusteluissa lausuttavaksi seuraavat kolme perustelulausumaa:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus järjestää välittömästi kotihoidontukijärjestelmän seurannan ja antaa mahdollisesti tarvittavat parannuseesitykset eduskunnalle niin, että havaitut epäkohdat voidaan heti korjata."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus tutkii kotihoidontuen maksatuksen järjestämisen ja, jos osoittautuu tarkoituksenmukaisemmaksi siirtää maksatus kokonaan Kansaneläkelaitoksen maksettavaksi, antaa välittömästi eduskunnalle tarpeelliset muutosesitykset."

3) "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet korvata hoitolomajärjestelmästä, mm. sijaisen ja hoitolomalta palaavan työntekijän koulutuksesta, yrittäjälle aiheutuvat kustannukset."

Ed. P e s o l a : Arvoisa puhemies! Haluan heti aluksi todeta, että lasten kotihoidontukijärjestelmän kehittämistä on pidettävä erittäin myönteisenä asiana. Työn ja perhe-elämän ristiriidan ratkaisemiseksi tätä lakikokonaisuutta, joka on nyt loppusuoralla, on pidettävä aivan oikeana toimenpiteenä. Jo vuosien ajan käydyssä perhepoliittisessa keskustelussahan on vaadittu erityisesti pienten lasten hoidon järjestelyihin parannusta ja vanhemmille valinnanvapautta eri hoitomuotojen suhteen. Vaikka esitykset kokonaisuutena ovatkin myönteisiä periaatteiltaan, on mielestäni tässä yhteydessä syytä nostaa vielä vakavasti esille joitakin lakien sisältöön ja käsittelyyn liittyviä kysymyksiä.

Lakien käsittelyaikataulu on ollut sosiaalivaliokunnassa asian laajuuden huomioon ottaen kohtuuttoman lyhyt, suorastaan kireä. Syynä tähän on ollut ennen muuta se, että lakiesitykset tulivat

eduskuntaan hyvin myöhäisessä vaiheessa hallituspuolueiden välillä vallinneiden lukuisten kiistojen ja jähkailujen seurauksena. Lisäksi hallituspuolueiden keskenään tekemät tiukat sopimukset, joista ei ole ollut jouston varaa, ovat estäneet valiokunnassa mielestämme tarpeellistenkin ja perusteltujen muutosten aikaansaamisen lakeihin.

Lasten kotihoidontuki on askel oikeaan suuntaan. Tuen pienuudesta johtuen se ei kuitenkaan vielä takaa todellista valinnanvapautta perheille.

Kokoomus yritti lain toisessa käsittelyssä saada muutokset mm. sisarkorotuksiin ja lisäosaan oikeuttavaan markkamäärään. Sisarkorotusta olisi mielestämme tullut maksaa kaikista alle 7-vuotiaista sisaruksista. Tästä parannuksesta olisi koitunut lisäkustannuksia vain alle 15 milj. mk.

Tässä yhteydessä on jälleen kerran todettava, että hallituksen esitys jättää väliin putoajan asemaan ne perheet, jotka molempien vanhempien työssä ollessa järjestävät lasten hoidon kotona lapsenhoidajan avulla. Verotushan tekee kotihoidontuen tässä tapauksessa lähes merkityksettömäksi. Eduskunta on viime syksynä hyväksynyt kannanotot siitä, että hallituksen tulisi selvittää lasten kotona tapahtuvan hoidon kehittämiseksi mahdollisuudet saattaa kotiapulaiselle maksettu palkka verovähennyskelpoiseksi verotuksessa. Nämä kannanotot on myös saatettu hallituksen tietoon. Tasa-puolisuuden vuoksi olisi tätäkin asiaa aika viedä myönteisessä hengessä eteenpäin. Tämä lastenhoidon valinnanvapautta täydentävä malli tuntuu olevan kuitenkin niin keskustapuolueelle kuin sosialidemokraateille äärimmäisen vaikeasti hyväksyttävissä, vaikka sosiaali- ja terveysministeriön kotitaloustyöntekijäin vähimmäispalkkatyöryhmän mietinnössä esitetään tähänkin järjestelmään varsin käyttökelpoisia ja perheiden kannalta oikeudenmukaisia ratkaisumalleja. Suosittelenkin tämän mietinnön lukemista kaikille niille, jotka eivät ole siihen vielä tutustuneet, ja erityisesti keskustapuolueen edustajille, jotka eivät olleet hyväksymässä edes valiokunnan mietintöön asiaa koskevaa lausumaa, vaikka osa keskustapuolueen edustajista on ainakin kentällä asettautunut tämän asian puolestapuhujiksi.

Erilaisten lastenhoitomahdollisuuksien tarjoaminen ei yksin riitä turvaamaan lasten ja perheiden tarpeita. Vanhemmat tarvitsevat myös tietoa, jonka avulla he pystyvät valitsemaan perheelleen sopivamman ratkaisun, kotihoidon tai jonkin muun päivähoitomuodon. Nykyisin vanhempien mahdollisuudet tällaisen tuen saamiseen ovat pienet, eikä tämänkään uudistuksen yhteydessä ole kiinnitetty riittävästi huomiota asian tähän puo-

leen. Vanhempien ratkaisut perustuvat usein pelkääntään käytännön sanelemaan ehtoihin eli siihen, mikä hoitomuoto on helpoimmin ja halvimmalla saatavissa, eikä siihen, mikä hoitomuoto olisi paras lapselle ja koko perheelle. Lastenhoidon järjestäminen on kuitenkin perhe-elämän tärkeimpiä ratkaisuja, jonka epäonnistumisesta kärsii koko perhe. Kuntien päivähoitotoimintaan tulisikin kuulua oleellisena osana myös vanhempien opastaminen lapselle ja perheelle parhaaseen mahdolliseen lastenhoitojärjestelyyn.

Tuen maksatusjärjestelmä on puhuttanut sosiaalivaliokuntaa paljon. On valitettavaa, että asiaa ei selvitetty perusteellisesti lain valiokuntakäsittelyn aikana. Asiantuntijalausunnohan antoivat selkeän pohjan selvitystyön käynnistämiseksi. Hallituspuolueiden lukkiintuneet kannat estivät kuitenkin selvitysten teon. Hallituspuolueiden aivan viime tingassa runnoma sopimus maksuliikenteen siirtämisestä Kansaneläkelaitokselle ei vastaa tarkoitustaan. Pelkkä maksuliikenteen siirto aiheuttaa turhaa byrokratian lisääntymistä. Hallituksen olisikin annettava pikaisesti jo kevätistuntokaudella esitys tuen maksatuksen siirtämisestä kokonaan Kansaneläkelaitokselle, kuten kokoomus on vastalauseessaan edellyttänyt. Ellei näin tapahdu, ovat kunnat saaneet taas uuden tehtävän hoidettavakseen, vaikka niille ei osoitetaakaan resursseja tehtävän hoitamiseksi.

Työsuhteturvan takaaminen hoitovapaan ajaksi on tärkeä ja myönteinen uudistus, sillä onhan juuri pelko pysyvän työpaikan menettämisestä usein esteenä kotiin jäämiselle. Asian suhteen olisi kuitenkin voinut edetä varmasti hieman verkkaisteminkin ja lähteä esim. Ruotsin mallin mukaisesti kahden vuoden hoitovapaasta liikkeelle.

Erittäin lukuisissa valiokunnan kuulemissa asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille niitä ongelmia ja uhkia, joita tämän lakiesityksen myötä aiheutuu synnytysissä oleville naisille, sijaisille ja työnantajille. Näihin ongelmakohtiin ei lain valmistelussa ole riittävästi puututtu. Kokoomus yrittikin lain toisessa käsittelyssä perusteltuja muutoksia mm. hoitovapaan jaksotussäännöksiin ja ilmoitusaikaan. Valitettavasti näille muutoksille ei löytynyt tukea.

Mielestämme niin työnantajan työtehtäviä koskevan samoin kuin työntekijän omaa työuraan koskevan pitkäjännitteisen suunnittelun kannalta on ongelmallista, että hoitovapaa voidaan jaksottaa useaan eri osaan. Kokoomuksen mielestä yksi hoitovapaajakso lakisääteisenä molemmille vanhemmille olisi ollut riittävä. Vaikka hoitovapaa pidettäisiinkin yhtäjaksoisesti on selvää, että erityisesti

pienille työnantajille, joiden palveluksessa on pitkälle koulutettuja työntekijöitä, aiheutuu varmasti hankaluuksia sijaisten saamisessa. Myös sijaisten koulutuksesta samoin kuin hoitovapaalta palaavien vanhempien koulutuskustannuksia ja niiden kohdentumista ei ole selvitetty riittävästi, ja näin moni yritys voi joutua todella vaikeaan tilanteeseen. Myöskään tähän asiaan ei sosiaalivaliokunnan enemmistö halunnut ottaa kantaa mietinnössään.

Mielestäni on tässä yhteydessä todettava selkeästi ja rehellisesti ne seurausvaikutukset, joita hoitovapaajärjestelmä aiheuttaa sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Niin kuin valiokunnan mietinnössä todetaan, olisi ollut paikallaan, että tasa-arvolaki olisi käsitelty näiden hallituksen esitysten yhteydessä.

On ennakoitavissa, että hoitovapaajärjestelmä aiheuttaa erityisesti koulutettujen naisten syrjintää työmarkkinoilla. Tämän on myös valiokunnan enemmistö todennut mietinnössä keskustapuolueen vastustuksesta huolimatta. Mielestäni tätä asiaa on syytä seurata erittäin tarkoin ja puuttua ilmeneviin epäkohtiin välittömästi.

Tämän lain yhteydessä on jäänyt selvittämättä, miten ratkaistaan sijaisongelmat, jotka aiheutuvat hoitovapaan jaksottamisesta useampaan osaan, jolloin sijaisen työsuhteet saattavat olla hyvinkin lyhyitä. Myös sijaisten työsuhteturvakysymykset odottavat vastausta. Myönteisenä asiana on tosin todettava, että kun sijaisuuksia täytetään, tätä kautta monet nuoret henkilöt saavat työkokemusta ja mahdollisesti jatkossa pysyvänkin työpaikan ja tämä tässä asiassa on ilmeisen myönteinen seikka.

Asia, josta valiokunnassa on keskusteltu ja joka olisi kuulunut varmasti yhtenä osana tämän lainsäädännön piiriin, ovat työaikakysymykset. Näihin kysymyksiin myös ed. Stenius-Kaukonen ja ed. Halonen puuttuivat puheenvuoroissaan. Vanhempien työolot vaikuttavat keskeisesti lapsen kasvuympäristön rakentumiseen. Tämän vuoksi työaika ja työolosuhdekysymykset ovat tärkeitä myös perhepoliittiselta kannalta. Päivittäisen työajan lyhentäminen olisi varmasti tervetullut asia monille pienten lasten vanhemmille. Mahdollisuudet lyhyempään työaikaan ja osa-aikatyöhön silloin, kun lapset ovat pieniä, vähentäisivät työsäikäyvä äidin työtaakkaa irroittamatta häntä kuitenkin kokonaan työelämästä ja työpaikan ihmisuhteista. Jäykistä, kaikille yhtäläisistä työaikatarkaisista tulisi päästä joustavampiin perhe-elämän tarpeet huomioon ottaviin järjestelyihin, ja näihin asioihin toivoisi vähitellen vauhtia.

Arvoisa puhemies! Monista varsin kriittisistä kannoistani huolimatta pidän tätä lakiesityskonaisuutta, kuten jo aluksi totesin, periaatteiltaan hyvin myönteisenä. Kun esityksiin, erityisesti perhepoliittiseen työsuhdeturvaan, sisältyy monia epäkohtia, joita on vaikea arvioida etukäteen, vaatii tämä lakipaketti tavallista tarkempaa seurantajärjestelmää ja puuttumista epäkohtiin pikaisesti, jos niitä ilmaantuu. Mielestäni tätä lakipakettia on myös täydennettävä mm. kotitaloustyöntekijän palkkakustannusten verovähennyskelpoiseksi saattamisella, jotta valintamahdollisuudet lastenhoitoa järjestettäessä todella toteutuisivat.

Tästä syystä, arvoisa puhemies, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa jo aikaisemmin hyväksyneensä kannanotot siitä, että hallituksen tulisi lasten kotona tapahtuvan hoidon kehittämiseksi selvittää mahdollisuudet saattaa kotiapulaiselle maksettu palkka vähennyskelpoiseksi verotuksessa. Nämä kannanotot on myös saatettu hallituksen tietoon. Hyväksyessään pienten lasten hoidon kehittämistä koskevan lainsäädännön eduskunta edellyttää jälleen, että hallitus välittömästi selvittää mahdollisuudet saattaa lastenhoitajalle maksettu palkka vähennyskelpoiseksi verotuksessa."

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi kannattaa ed. Saara Mikkolan kolmea perustelulausemaehdotusta.

Ed. P a a v i l a i n e n : Arvoisa puhemies! Lastenhoitopakettia sosiaalivaliokunnassa käsitellessä saattoi havaita, kuinka erilaisia ihmiskäsitteitä keskuudessamme vallitsee. Monilla porvareilla on vielä käsitys, että äitiys ja vanhemmuus liittyvät vain kotiin ja kotona tapahtuvaan lastenhoitoon. Näin ollen jää riittävässä määrin huomioon ottamatta se tosiasia, että suurin osa alle kouluikäisten lasten äideistä on työelämässä. Eräs tasa-arvon lähtökohta onkin taloudellinen tasa-arvoisuus, joka voi syntyä vain oman palkkatyön kautta.

Tutkittaessa pienten lasten äitien työtyytyväisyyttä ja turvallisuutta niin kotona kuin työelämässäänkin suurin osa heistä painottaa vanhemmuuden ohella ansiotyön merkitystä. Naisilla työelämässäänkin korostuvat erityisesti ihmissuhteet, toisin sanoen yhteiskunnallinen ulottuvuus. Näin ollen ymmärtää varsin hyvin ne naisryhmien kannanotot hoitopakettiin, missä painottuvat sen kaltaiset perhepoliittiset ja tasa-arvopoliittiset vaatimukset, jotka helpottaisivat perhe- ja työelämän yhteen sovittamista.

Lakipaketin valmistelussa ovatkin jääneet huomioon ottamatta vanhempainlomakauden pidentäminen, lyhennetty päivittäinen työaika sekä sairaan lapsen hoito. Myöskään lakipaketin kustannusvaikutuksia ei ole riittävästi pystytty selvittämään, ja jo nyt on havaittavissa, kuinka valtionhallinnon myllyssä ollaan muista perhepoliittisista toimenpiteistä, kuten äitiys- ja vanhempainrahasta, lapsilisistä, jopa äitiysavustuksestaakin siirtämässä jyvää kotihoidontukikakkuun. Muutoinkin lakien yhteiskunta-, työvoima- ja koulutuspoliittiset vaikutukset ovat tarkastelultaan varsin puutteelliset. Valtiovallan onkin tarkoin seurattava lakipaketin toteutumista ja annettava sitä koskevat toimenpide-esitykset eduskunnalle.

Keskustapuolueen näkemykset tasa-arvosta sekä tasa-arvolaista ovat puutteelliset. Kun nyt aiheellisesti pelätään naisten syrjintää työhönottotilanteessa, tasa-arvolain kiirehtiminen ja läpivieminen eduskunnassa on välttämätöntä, merkitseehän se syrjinnän sanktiointia työhönottotilanteessa.

Lakipaketin valinnanvapauspykälä, niin ihanteellinen kuin se onkin, herättää epäilyjä toteutumisen suhteen. Koko käsite "valinnanvapaus" maistuu varsin porvarilliselta tässäkin yhteydessä. Olisihan valinnanvapaus jo tavallaan toteutunut, jos päivähoitolaki olisi toteutettu ja hoitopaikkoja lisätty alkuperäisessä mitassa. Nyt vähintään 7 000 paikan lisäyksestä on pidettävä kiinni. Päivähoitolaissahan sanotaan, että kunnan tulee järjestää päivähoitopaikkoja tarvetta vastaavasti ja siinä muodossa kuin se on tarpeen. Tässä laissa, aivan oikein, asetetaan jälleen velvoitteita kunnille koskien tosin nyt vain 0—3-vuotiaita, mutta jää pohdittavana, asetetaanko julkisen vallan toimivuus kyseenalaiseksi, kun velvoitteita ei aiemminkaan ole toteutettu. Yhä voimme nähdä isänmaa-ystävälliset äidinkasvat päivähoitopaikkaa etsimässä. Kuka ei kantaisi huolta myös 3—6-vuotiaista sekä koululaisten päivähoitosta?

Samoin valinnanvapaus näyttää merkitsevän hoidon yksityistämiskehitystä. Tulonsiirto on taattu, ellei lapsi ole kunnallisessa päivähoitodossa. Perusosan ja lisäosan voivat saada ne, joilla on mahdollisuus osoittaa vain vähän veronalaista tuloa. Näin eriarvoiset ryhmät saattavat korostua. Tämän tulonsiirron vaikutuksia muihin sosiaalipolitiikkaan liittyviin seikkoihin, esim. asumistukeen, ei ole selvitetty.

Maan eri osissa lastenhoidon järjestämisen todellisuus vaihtelee. Maaseudulla yksityisiä hoitopaikkoja löytyy, suurissa kaupunkiyksiköissä huonosti. Hoitajaakaan, varsinkaan luotettavaa, ei ah-

taisiin asuntoihin saa, puhumattakaan siitä, että hoitajalle olisi helppo järjestää asuntoa.

Laadullisesti korkeatasoinen ja ohjattu kunnallinen päivähoito merkitsee koko perheen tukemista. Parhaimmillaan se on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Tämän lain jälkeenkin kunnalla tulisi tulla ole mahdollisuus vanhempien rahanvalintahalusta huolimatta ohjata lapsi sosiaalisista tai kasvatuksellisista syistä kunnalliseen päivähoittoon.

Liian usein todellisuutta on myös se, ettei kodin seinien sisäpuolella asukaan turvallisuus. Vain riittävät kunnalliset päivähoitopalvelut takaavat lapselle jatkuvan ja turvallisen hoitosuhteen.

Koska lapsi on syntymästään saakka sosiaalinen, yhteiskunnan tulee huolehtia myös kotona ja yksityisessä hoitopaikassa olevien lasten sosiaalistavasta ja kehittävästä toiminnasta. Tämä edellyttää avointen päiväkotien perustamista. Samoin valvotun päivähoidon todellinen hoito edellyttää ohjaajien vakansseja ja lastensuojelupuoli monistakin syistä lisävirkoja.

Kotihoidontukilaki ei saa merkitä kunnallisen päivähoitolaisten lapsiryhmien suurentamista, sillä päivähoitolaisten on kasvatustavoitteet eikä hoitopaikka ole parkkipaikka. Jokainen lapsi tarvitsee yksilöllistä hoitoa ja kasvatusta sekä tutut lapset ja aikuiset ympärilleen. Kunnat eivät myöskään saa turvautua hätäratkaisuun tämän lain toteuttamisessa niin, että ne muuttaisivat yli kolmivuotiaitten paikkoja alle kolmivuotiaille.

Kunnallisilla päätöksentekijöillä on valtava vastuu tässä porvarillisessa yhteiskunnassa alle kouluikäisten hoitomuotojen järjestämisessä. Valtiovallalta taas sopii edellyttää, ettei laadukas kunnallinen päivähoito tule yksityistä epäedullisemmaksi. Tämän tulee merkitä kunnallisten päivähoitomaksujen alentamista.

Arvoisa puhemies! On sanottu, että tämä lakipaketti merkitsee radikaalia uudistusta. Niin toki on, mutta nähtäväksi jää, merkitseekö se radikaalisuutta positiivisessa vai negatiivisessa mielessä. Aineksia molempiin suuntiin näet on. Ja vaikka olemmekin hyväksymässä lakipaketin lähes muuttamattomana, itselläni ainakin on varsin epävarma olo. Epävarmuutta kuvastanevat ne monet asiantuntijalausunnat mm. työmarkkinajärjestöjen taholta, joissa suhtaudutaan lakeihin periaatteessa myönteisesti mutta esitetään lukuisia joukko ongelmia.

Minulle valinnanvapauden ainekset ovat toisenlaiset ja kannatan mieluummin palvelujen järjestämistä kuin rahanjakoa. Perhepoliittinen kehitystyö ei saa pysähtyä tähän.

Ed. H. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on jo kahdessa puheenvuorossa esitetty arveluja keskustapuolueen suhtautumisesta tasa-arvolakiin. Voin sanoa, että eivät keskustalaiset valiokunnassa ole vastustaneet tasa-arvolain ottamista mietintöön, mutta on epäilty, mitä yhteyttä tasa-arvolaille ja tällä lakipaketilla on.

Itse olen vastustanut semmoista muotoilua, että tasa-arvolakipaketti olisi pitänyt vielä saada kaiken tämän muun työruuhkan keskelle ja käsiteltäväksi tänne eduskuntaan samaan aikaan.

Mitä tulee jo muutamassa puheenvuorossa mainittuun ja äsken ed. Paavilaisenkin esille otta- maan lasten päivähoitolaisten yksityistämiseen, ei kai se voi merkitä yksityistämistä, että samalla kun me tämän lain hyväksymme me olemme valmiita lisäämään kunnallisia päivähoitopaikkoja. Minusta tämä on niin selvä tosiasia, että siitä ei voida meitä syyttää.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta, ties kuinka monennen kerran, ed. Kemppaiselle, että jos valiokunnan koko mietintöön tutustuu, niin voi todeta, että sen osaset muodostavat hyvän kokonaisuuden. Tasa-arvolakia valiokunta edellytti sen vuoksi, että se on olennainen väline, jos laista tehdään oikeanlainen, estämään naisten syrjintää työmarkkinoilla.

Se, olisiko tätä pakettia pitänyt lainkaan käsitellä tässä joulunalus-budjettiruuhkassa, on toinen asia. Luulen, että ainakin enemmistö valiokunnan jäsenistä oli sitä mieltä, että olisi pitänyt nyt ja erityisesti tulevaisuudessa pitää välttää sellaisten suurten lakikokonaisuuksien tuomista budjettiruuhkaan, jotka vaativat perinpohjaista valmistelua.

Ed. S a l m i n e n : Arvoisa puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmä esitti toisessa käsittelyssä oman vaihtoehdonsa tälle lastenhoitopakettille. SKDL:n eduskuntaryhmän esitys piti sisällään lakiesityksen päivähoitopaikkojen nopeat lisäämisen, valtionosuuden nostamisen kunnille siirtymävaiheen aikana niin kotihoidontuen menoihin kuin myös päivähoitopaikkojen perustamisesta aiheutuviin menoihin sekä esitykset perhepoliittisesta työsuhdeturvasta, jotka hallituksen esitystä paremmin olisivat turvanneet hoitolomalla olevan vanhemman sekä myös sijaisten aseman.

Päivähoito-ongelma on mielestäni keskeisin asia, johon tämän hoitopaketin yhteydessä on pakko jälleen palata, koska päivähoitopaikkapula

voidaan poistaa vain päivähoitopaikkoja lisäämällä. Kuten aiemmin itse ja monet muut edustajat ovat todenneet, 70—80 %:ssa perheistä, joissa on alle kouluikäisiä, siis pieniä lapsia, käyvät molemmat tai ainoa huoltaja ansiotyössä kodin ulkopuolella. Vain hyvin pienelle osalle näistä perheistä voi kotihoidontuesta muodostua vaihtoehto lastenhoidon järjestämiseen.

Luulen, että olen oikeassa todetessani, etteivät vanhemmat edes laajasti odota mahdollisuutta jäädä kotiin hoitamaan pieniä lapsia, vaan odottavat turvallista hoitopaikkaa, jotta he voisivat itsenkin turvallisesti käydä ansiotyössä, tehdä sitä työtä, johon ovat saaneet koulutuksen ja jossa hankkineet ammattitaidon. Nämä vanhemmat, jotka haluavat osallistua yhteiskunnan rakennustyöhön ansiotyön kautta, eivät ole suinkaan vastuuttomia taikka huonoja kasvattajia, mutta heillä on oikeus odottaa yhteiskunnalta myös vastuuta pienten lasten kasvun ja kehityksen olosuhteiden turvaamisesta ja odottaa tämän vastuun näkymistä nimenomaan kunnallisten päivähoitopaikkojen perustamisen kautta.

SKDL:n eduskuntaryhmä onkin huolestunut siitä, että nyt käsittelyssä olevalla lakipaketilla suunnataan lapsiperheiden kipeimmän ongelman, päivähoitopaikkojen puutteen, poistamisen välttämättä tarvitsemat lisävoimavarat kotihoidontukeen. Tästä kotihoidontuestahan ollaan sitä paitsi tekemässä jopa ensisijaista pienten lasten hoidon järjestämisen muotoa. Kotihoidontuki jatkuu äitiys- ja vanhempainrahakauden jälkeisenä tukimuotona, ellei perhe erikseen ilmoita saaneensa lapsellensa kunnallista hoitopaikkaa.

Kotihoidontuki ei kuitenkaan voi olla lasten päivähoito-ongelman ratkaisemisen muoto, koska tätä järjestelmää kehitettäessä siinä muodossa, mihin nyt on menty, ei nähdä edes koko ongelmaa oikein, vaan mielestäni koko asia vääristyy.

Sitä paitsi vaarana on myös se, että kotihoidontukeen voimavaroja osoitettaessa jää ensisijainen lapsiperheiden taloudellisen tuen järjestelmä, lapsilisäjärjestelmä kehittämässä varjoon. Mielestäni tässä suhteessa huolestuttava on se esitys, joka budjettiin liittyen eduskunnan jo läpäisi ja jonka puitteissa lapsilisiä tullaan ensi vuonna korottamaan ainoastaan 5 %:lla ja vasta myöhäisyyksillä.

Ed. Stenius-Kaukonen esitti hyväksyttäväksi kaksi perustelulausumaa, jotka mielestäni puuttuvat oikeisiin ja oleellisiin kysymyksiin tämän asian yhteydessä. Kannatankin molempia ed. Stenius-Kaukosen tekemiä ehdotuksia.

Korkeatasoisten, lasten suotuisaa kasvua ja kehitystä tukevien kunnallisten päivähoitopaikkojen

perustamisen vauhtia on välttämätöntä lisätä, jotta päivähoito-ongelma voidaan ratkaista. Alle kolme vuotiaiden hoitopaikkatarpeen tyydyttäminen ei saa merkitä selän kääntämistä 3—6-vuotiaiden hoitopaikkatarpeelle. Päivähoitolaki itsessään ei erottele lapsia tässä suhteessa ikäryhmiin. Kotihoidontukijärjestelmä ei saa myöskään merkitä kunnallisen päivähoitoon "kilpailuaseman" heikentämistä ja yksityistämisen edistämistä, josta täällä aiemmin puhuttiin, kun taloudellista tukea suunnataan tämän kotihoidontukilain puitteissa kaikille muille paitsi niille perheille, jotka ovat saaneet lapsensa kunnalliseen päivähoitoon. Ja kaikilla meillä on tiedossa, että kunnallisen hoitopaikan, varsinkin hoitopaikkapulaa potevissa kunnissa, ovat saaneet nimenomaan taloudellisesti ja sosiaalisesti vaikeimmassa asemassa olevat perheet. Kunnallisen päivähoitoon maksujen alentaminen onkin todella välttämätön toimi, jonka pitää nopeasti alle kolmevuotiaitten osalta seurata tätä ratkaisua. Mutta päivähoitomaksujen tasoa ei saisi korottaa tasapuolisuuden nimissä myöskään 3—6-vuotiaiden osalta, koska tällöin on käymässä niin, että rasitusta vain siirretään ikäryhmältä toiselle päivähoitomaksujen osalta. Myöskään ei saisi mennä sellaiseen ratkaisuun, jossa maksujen taasaamisen nimissä asetettaisiin lisärasitukset kaikkein pienituloisimpien kannettaviksi.

Jos ed. Stenius-Kaukosen tekemät perustelulausumat hyväksyttäisiin, voisivat ne merkittävästi painottaessaan nimenomaan päivähoitoon kehittämistä korjata niitä ongelmia, jotka jo nyt näytävät ilmeisiltä tämän lakipaketin yhteydessä.

Ed. Nordman: Värderade talman! Arvoisa puhemies! Hemvårdsstödet till småbarnsföräldrar innebär en stor reform, vars verkningar är svåra att bedöma i olika avseenden. Bara i Sverige finns någonting motsvarande.

Oberoende av vilka kritiska anmärkningar som man gör mot detaljer innebär reformen en ordentlig satsning på små barn och föräldrar. Det handlar om ungefär en miljard mark i året, när systemet har kompletterats med flera platser inom den kommunala dagvården och tas fullt i bruk. Hur reformen vidare kommer att driva på satsningar på äldre barn och andra familjepolitiska reformer återstår att se. Alltnog kommer kommunerna ännu en gång att påföras tunga pålagor.

Reformen genomförs enligt de riktlinjer som svenska folkpartiet föreslog för drygt ett år sedan. I stället för en byråkratisk behovsprövning eller skyldighet för en förälder att stanna hemma får föräldrarna nu välja vårdform. För oss har det varit

viktigt att alla familjer ryms med, även de som varken kan stanna hemma eller ryms med i den kommunala dagvården förtjänar samhällets stöd. Ett skatteavdrag, som vi ett tag talade för, skulle ha inneburit byråkrati och kontroll och via progressionen gynnat familjer med bättre ekonomi. Regeringens modell är alltså rättvisare. Hur mycket som blir kvar som netto av hemvårdsstödet beror på om man stannar hemma och på vilken marginalskatt man har. Resultatet kommer väl att variera från halva till närapå hela beloppet.

Kyseessä on suuri uudistus, jonka vaikutuksia on vaikea arvioida. Vain Ruotsissa on jotakin vastaavanlaista. Huolimatta yksityiskohtiin kohdistuvasta arvostelusta uudistus merkitsee sitä, että nyt panostetaan tuntuvalta tavalla pieniin lapsiin ja vanhempiin. Kysymyksessä on noin miljardi vuodessa silloin, kun järjestelmää täydennetään lisäpaikoilla kunnallisessa päivähoitossa ja otetaan järjestelmä täyteen käyttöön. Uudistus toteutetaan ruotsalaisen kansanpuolueen runsas vuosi sitten ehdottamien suuntaviivojen mukaisesti. Meille on alusta lähtien ollut tärkeää, että kaikki perheet mahtuvat mukaan. Myös ne, jotka eivät voi jäädä kotiin tai eivät mahdu kunnallisen päivähoiton piiriin, ovat tällä tavalla yhteiskunnan tuen tarpeessa.

Verovähennys, jonka puolesta yhteen otteeseen puhuimme, olisi merkinnyt byrokratiaa ja valvontaa. Progression kautta se olisi suosinut paremmassa taloudellisessa asemassa olevia perheitä. Hallituksen malli on siis oikeudenmukaisempi.

I diskussionen har man ibland framställt reformen som en angelägenhet i första hand för landsbygden och lantbruksbefolkningen. Det här är en vilseledande förenkling. I lantbrukarfamiljer föds högst 3 000 barn årligen och barndagvården är i regel lättare att ordna på landsbygden, där kommunerna hinner med i utvecklingen med en tidsenlig primärservice. Det är främst i de stora tätorterna som barndagvårdsproblemen finns i alla dess former. En orsak till den här skillnaden är näringsstrukturen, befolkningstillväxten och åldersstrukturen och de här tillsammans innebär svårigheter att hinna med i utbyggnaden av servicen på de stora orterna. En annan orsak är bristande vilja att lösa frågan. När Helsingfors och andra stora städer fonderar överskott och låter vårdköerna växa så sköter de små kommunerna om sina invånare med hjälp av stora skatteuttag och lån.

Asiasta käydyissä keskusteluissa on silloin tällöin väitetty uudistuksen ensi kädessä olevan maa-

seudun ja maanviljelijäväestön etuja hyödyttävää. Se on minusta harhaan johtavaa yksinkertaistamista. Maanviljelijäperheissä syntyy vuosittain korkeintaan 3 000 lasta, ja lasten päivähoito on tavallisesti helpommin järjestettävissä maaseudulla, jossa kunnat pysyvät helpommin kehityksen mukana peruspalveluillaan. Päivähoito-ongelmia eri muodoissaan löytyy etenkin suurissa taajamissa, kun Helsinki ja moni muu suuri kaupunki säästää ja siirtää ylijäämät rahastoihinsa ja antaa jopa hoitojonojen kasvaa. Pienet kunnat huolehtivat asukkaistaan niukkojen verorahojen ja lainojen turvin.

Det är omöjligt att förutse verkningarna på arbetsmarknaden. Men även om mammorna varken vill stanna hemma eller vågar stanna hemma i stor utsträckning i tre år och pappornas attityder ändras bara långsamt så kommer en hel del arbetstillfällen att öppnas för vikarier. I kvinnodominerade branscher, t.ex. i vårdyrken, kan personalrekryteringen bli svår. Det här bidrar till att äldre kvinnor kommer att bli värdefullare för arbetsgivarna, män uppmuntras antagligen att söka sig till dagens kvinnoyrken och lågavlönade kvinnoyrken måste betalas bättre. Här kanske det är skäl att påpeka för uppmärksamare kvinnor att jag talar om "kvinnoyrken" inom citationstecken. Det här kan vara en sannolik utveckling som ju till stora delar är positiv.

Det svenska systemet skulle ha varit att föredra, speciellt för kvinnorna. I Sverige har som bekant föräldrarna rätt till förkortad arbetsdag efter att barnet har fyllt 1 1/2 år tills det har fyllt 8 år. Sammanlagt står 180 dagar till förfogande. Detta är någonting som över 60 procent av kvinnorna använt sig av, mest till halvdagsarbete. Socialutskottet pekar i sitt betänkande på förkortad arbetstid som ett alternativ att utveckla barnvården.

För att inte de svårigheter som arbetsgivarna möter skall drabba unga kvinnor, och till och med ensidigt drabba dem, bör vi alla bidra till riktiga och positiva attityder i de här frågorna och påskynda jämställdhetslagstiftningen.

On mahdotonta vakuuttavalla tavalla ennakoida miten uudistus tulee vaikuttamaan työmarkkinoihin. Mutta vaikka äidit eivät uskalla tai eivät halua jäädä kotiin suuressa mittakaavassa kolmeksi vuodeksi ja isien asenteet muuttuvat vain hitaasti, niin melko monta työtilaisuutta avautuu sittenkin sijaisille. Vanhempien naisten työpanos tulee siten työnantajille arvokkaammaksi. Miehiä tullaan todennäköisesti kehottamaan enemmän

kuin nyt hakeutumaan tämän päivän naisammattiteihin ja naisammateista tullaan ehkä maksamaan paremmin kuin nyt. Ehkä on paikallaan todeta, että kun puhun naisammateista, puhun kyllä sulkuumerkeissä. Ruotsin vastaava järjestelmä olisi ollut parempi vaikutuksiltaan etenkin naisille. Siellä, niin kuin hyvin tiedätte, vanhemmat ovat oikeutetut työskentelemään lyhennettyjä työpäiviä lapsen täytettyä 1 1/2 vuotta, kunnes lapsi on täyttänyt 8 vuotta. Tätä käyttää hyväkseen noin 60 % naisista, eniten puolipäivätyöhön. Jotta työnantajien vaikeudet eivät yksipuolisesti kohdistuisi nuoriin naisiin, meidän kaikkien asenteen näihin kysymyksiin tulee olla oikea ja myönteinen ja meidän tulee yhteisesti kiirehtiä tasa-arvolainsäädäntöämme.

Antagligen kommer vårdledigheten inte att utnyttjas i så stor utsträckning utan i mindre utsträckning än vad arbetsgivarna fruktar. Föräldrarna kommer inte att komma och gå i flera korta perioder, någonting som även gagnar barnen, som behöver stabila vårdförhållanden. Alltnog har socialutskottet med en mindre ändring av regeringens förslag önskat understryka att föräldrarna i god tid skall presentera en totalplan för ledigheten för sina arbetsgivare för att parterna skall vara införstådda med varandra om hur arbetet skall skötas under ledigheten. Det är angeläget för alla parter att regeringen noggrant följer med vad som sker på arbetsmarknaden med anledning av reformen och kommer med förslag till åtgärder ifall svårigheterna "slår tillbaka".

Men oberoende av i vilken utsträckning de här möjligheterna till vårdledighet kommer att utnyttjas så kommer hemvårdsstöd att börja utbetalas till flera tiotusen föräldrar som inte använder sig av den kommunala dagvården, det är ett faktiskt resultat av den här reformen under alla omständigheter.

Utbyggnaden av den kommunala barndagvården bör fortsätta enligt överenskomna riktlinjer, även med tanke på de barn, som faller mellan småbarns- och förskolålder. När avgifterna granskas bör det ske både ur föräldrarnas och ur samhällets synvinkel. Även om avgifterna i den kommunala barndagvården kan förefalla ogynnsamma nu i jämförelse med hemvårdsstödet, så täcker de bara en liten del av de verkliga kostnaderna, eller 15—20 procent. Den utökade hemvården talar för flera s.k. öppna daghem, där barn som vårdas hemma tillsammans med föräldrar eller annan skötare kan komma i kontakt med andra barn och andra skötare. Det här är speciellt viktigt på orter

med stor inflyttning, där behovet av kontakter är stort.

Luultavaa on, että hoitovapaata tullaan käyttämään vähemmän kuin mitä työnantajat pelkäävät. Sosiaalivaliokunta on tekemällä hallituksen ehdotukseen pienen muutoksen halunnut korostaa sitä seikkaa, että vanhempien tulee hyvissä ajoin esittää työnantajilleen kokonaissuunnitelma suunnitellusta hoitovapaastaan, jotta osapuolet pääsisivät yhteisymmärrykseen siitä, miten työ pitäisi hoitaa. Kaikille osapuolille on tärkeää, että hallitus tarkoin seuraa, mitä työmarkkinoilla uudistuksen johdosta tapahtuu, ja jos huomattavia vaikeuksia syntyy, esittää ehdotuksia toimenpiteiksi. Mutta huolimatta siitä, miten laajasti mahdollisuuksia hoitovapaaseen käytetään, kotihoitontukea tullaan tämän uudistuksen mukaan maksamaan usealle kymmenelletuhannelle vanhemmalle, niille, jotka eivät käytä hyväkseen kunnallista päivähoitoa. Tämä on merkittävä askel oikeaan suuntaan. Kunnallisen päivähoiton laajentamista tulee jatkaa sovittujen suuntaviivojen mukaisesti myös niitä lapsia ajatellen, jotka jäävät pienten lasten ja esikouluikäisten väliin. Laajennettu kotihoito, joka nyt seuraa, puhuu usean ns. avoimen päiväkodin puolesta, jossa kotihoidossa olevat lapset ja vastuussa olevat hoitajat voivat saada kosketusta muihin lapsiin ja hoitajiin. Tämä on tärkeää etenkin sellaisilla paikkakunnilla, joille muuttoliike on suuri.

Det här förslaget bygger på att Folkpensionsanstalten skall sköta betalningsrörelsen. Enligt en överenskommelse mellan regeringspartierna, eller egentligen deras riksdagsgrupper, skall en annan arbetsfördelning mellan kommunerna och Folkpensionsanstalten ännu utredas. När vi tvingas till kostnadsbesparingar och avgiftsförhöjningar även inom vårdsektorn är det enligt mitt tycke naturligare att söka rationella administrativa lösningar än att pruta på den egentliga vården. Vi skall vara beredda att försöka hitta kostnadsbesparingar hellre inom administrationen, inom den egentliga vården. Det här talar för att Folkpensionsanstalten med kommunernas hjälp kunde utföra även andra handläggningsskeden. Folkpensionsanstaltens direktörer hävdar att det finns kapacitet för den uppgiften, medan lokalbyråerna och folk på fältet låter förstå, precis som socialkanslierna, att man snarare har behov av tilläggspersonal. Efter några månader kan vi bilda oss en riktig uppfattning om hurdan situationen faktiskt är.

Värderade talman! Det är ett värdefullt beslut när det här utbyggda hemvårdsstödet godkänns.

Tämä ehdotus perustuu siihen, että Kansaneläkelaitos hoitaa maksuliikenteen. Hallitusryhmien kesken tehdyn sopimuksen mukaan selvitetään vielä toista työnjakoa, laajennettua työnjakoa kuntien ja Kansaneläkelaitoksen välillä. Kun olemme pakotetut kustannussäästöihin ja maksujen korotuksiin myös hoitosektorilla, on minusta luonnollisempaa etsiä järkipäisiä hallinnollisia ratkaisuja kuin tinkiä varsinaisesta hoidosta. Tästä syystä Kansaneläkelaitos kuntien avulla voisi suorittaa myös muita hoitotuen käsittelyvaiheita.

Arvoisa puhemies! Tänään tulemme hyväksymään merkittävän perhepoliittisen uudistuksen.

Ed. H. K e m p p a i n e n : Arvoisa puhemies! Elämme eduskunnassa nyt miellyttäviä hetkiä, koska kauan kamppailtu ja kauan tavoiteltu lasten kotihoitopaketti alkaa tulla valmiiksi ja se saadaan vihdoinkin voimaan. Myös puheet ovat huomattavasti siistittyneet ja tulleet miellyttävämmiksi, kun vertaamme niitä syksyn mittaan käytyihin ja esim. valiokunnassa esitettyihin mielipiteisiin ja puheenvuoroihin. Kaikilla merkittävillä yhteiskunnallisilla uudistuksilla on synnytystuskansa ja ilmeisesti sitä suuremmat, mitä merkittävämmästä uudistuksesta on kyse. Nyt tätä uudistusta on todella pidettävä eräänä merkittävänä uudistuksena, tosin hitaasti käyntiin tulevana mutta periaatteessa tärkeänä.

Lasten kotihoidon tuen historia, jonka se tähän asti on jo saavuttanut, osoittaa, miten vaikeata on saada aikaan yhteiskunnallisia uudistuksia, jotka eivät ole välittömästi vahvojen eturyhmien intressissä, tai sellaisia, että ne vähäiselläkin tavalla nipistävät näiden vahvojen tahojen etuja tai ne edes jollakin tavalla sekoittavat näiden perinteisiä revii-rejä. Saman, jonka lasten kotihoidon tuen historia osoittaa, osoitti jo kansaneläkeuudistus aikanaan. Tätä uudistusta on sen käsittelyvaiheessa rinnastettu kansaneläkeuudistukseen myös toisella tavalla. Jotka tätä uudistusta ovat vastustaneet tai ovat halunneet sen voimaantuloa hidastettavan tai jotka ovat sitä arvostelleet tai jotka eivät kenties katso saavansa tästä uudistuksesta tarpeeksi poliittisia pinnoja, ovat joko arvostelleet lakiesitystä huonosta valmistelusta tai liiallisesta kiireestä tai pitäneet sitä liian kalliina tai toisaalta vastapuolelta liian vähän perheelle antavana. Toisaalta on arvosteltu sitä, että ei ole tutkittu työmarkkina- tai muita yhteiskuntapolitiittisia vaikutuksia.

On heti vastattava osaan arvosteluista, että ei tällä lakiesityksellä toki kaikkea tässä yhteiskunnassa korjata, mutta on myös sanottava, että tämä lakiuudistus ei ole niiden epäkohtien syy, joista si-

tä on syytetty. On syytetty, että sairaalat tämän takia sulkeutuvat, työmarkkinat pysähtyvät tai tapahtuu kenties mitä muuta suurta tahansa. On jopa katsottu, että jopa ajanlasku alkaisi uudelleen sen jälkeen, kun lasten kotihoidon tuki tulee voimaan.

Valiokuntakäsittelyn aikana on voinut panna merkkeille sen, että eduskunnassa kaikki muut puolueet paitsi RKP ja keskustapuolue olisivat olleet valmiit lykkäämään tämän uudistuksen hamaan tulevaisuuteen. Kun on perusteltu sitä, miksi sitä olisi pitänyt lykätä, on sanottu, että ollaan teke-mässä samanlaisia virheitä kuin kansaneläkeuudistuksessa. Ehkä nyt on todettava, että ei kansaneläkeuudistuksessa tietämättä tehty virheitä. Kaikki vaikutukset tunnettiin etukäteen, mutta oltiin ehkä poliittisesti varomattomia, kun ei osattu arvioida sitä reaktiota, joka tietyltä eläkeläisryhmältä tulee, kun heidän etunsa alenevat. Nämäkin vaikutukset olisi toki pystytty enemmän rahalla ja ohjaamalla sitä enemmän kansaneläkeuudistukseen korjaamaan, mutta siihenhän kaikilla ei ollut toki halua.

Mutta nyt, kun lasten kotihoidon tukea on esitetty lykättäväksi eteenpäin, ei perusteluiksi ole esitetty yhtään sellaista syytä, joka olisi todella perusteltu. On esitetty, että jaksotus- tai ilmoitusajat eivät olisi kunnossa tai että lasten kotihoidon tuen taso ei olisi riittävä. Kuitenkaan mitään, mihin olisi ollut näköpiirissä tai saatavissa parannus, joka olisi olennaisesti parantanut lakiesitystä, ei ole esitetty vaihtoehtona. Kun jaksotukseenkin, jota lähinnä kokoomus on enemmän arvostellut, valiokuntakäsittelyssä puututtiin tai sitä käsiteltiin erittäin monipuolisesti, kriittisesti ja monelta taholta, päädyttiin ratkaisuun, joka oli lähes pilkulleen ja sanalleen sama, jonka hallitus esitti, kun katsotaan ensinnäkin lapsiperheen tarvetta, sijaisten tarvetta ja myös siitä, milloin se mahdollisimman vähän työmarkkinoita häiritsee.

On todettava, että eduskunnasta tämä lakipaketti ei olisi mennyt läpi, jos sitä ei olisi selvästi sidottu budjettiin ja jos sitä ei olisi ajettu niin pon-tevasti. Tässä viittaankin edellä esittämiini näkökohtiin, jotka olisivat estäneet sitä menemästä läpi. Se ei olisi mennyt läpi sen takia, että eri eduskuntaryhmien jonkinlaiseksi häpeäksi on luettava se, miten tiukasti ne loppujen lopuksi ovat sitoutuneita eri eturyhmien ja eri intressiryhmiensä mielipiteisiin. Kun tämä lasten kotihoidon tuki on niinkin voimakkaan kansalaismielipiteen hyväksymä ja sitä niinkin voimakkaasti odotetaan, olettaisi, että puolueet myös sitä mahdollisimman yksimielisesti ja voimakkaasti ajaisivat. Mutta kun

päätöksenteon aika tulee, ollaan tavallaan perääntymässä näiden eturyhmien ja taustavoimien mielipiteille. Tällaiseksi perääntymiseksi katson lähinnä kokoomuksen esiintymisen hoitovapaan ilmoitusaikakysymyksessä ja jaksottamiskysymyksessä, kun he perääntyivät nimenomaan työnantajien mielipiteitä mukaileviksi, että he voisivat jostakin asiasta esitystä arvostella.

Lasten kotihoidon tuen ratkaisua, joka nyt on tulossa voimaan, on pidettävä hyvin merkittävänä yhteiskunnallisena uudistuksena. Se on joka tapauksessa merkittävämpi kuin yleisesti halutaan tunnustaa. Se on ehkä jopa merkittävämpi oven avaus tai kengän oveen väliin saaminen kuin me nyt haluamme nähdä. Ensinnäkin se lähtee ihmisen, lapsiperheen ja lapsen, tarpeesta, ja kerran nämä asiat laitetaan lainsäädännössä etusijalle. Meillä on työmarkkinapolitiikka ja lapsiperheiden tarpeet pantu usein vastakkain, mutta kun katsomme, että ihmisen biologinen historia on ainakin 15 miljoonaa vuotta vanha ja synnyttäminen ja lastenhoito pohjautuvat ainakin siltä ajalta, ja kun meidän työmarkkinahistoriamme ainakin siinä muodossa, että perheenäidit osallistuvat palkkatyöhön noin 80-prosenttisesti, on vasta muutamia vuosia vanha, niin on referoitava ja katsottava, miltä pohjalta ja mistä lähtökohdista lakiesityksiä tehdään. Mutta nimenomaan myös työmarkkinakäytännön muuttumisen kannalta on tarpeellista, että perheitä tällaisella lainsäädännöllä suojataan siten, että heille taataan mahdollisuus valinnaisiin lastenhoitomahdollisuuksiin.

Toiseksi tämä esitys on periaatteellisesti tärkeä siksi, että lainsäädännössä, siis lakitasolla, ensimmäisen kerran tunnustetaan kotona tehtävä työ niin arvokkaaksi, että siitä annetaan myös korvaus. Tosin voidaan samaan hengenvetoon todeta, että toki tämä korvaus on vielä tässä vaiheessa melko pieni ja on pelättävissä tai voidaan katsoa, että tämä ei vielä kovin monille perheille ole taloudellisesti valittavissa oleva vaihtoehto lastenhoitonsa järjestämiseksi.

Kolmas tärkeä periaate tässä lakipaketissa on se, että tukea annetaan kaikille lapsiperheille, joissa on 0—3-vuotiaita lapsia. Se on periaatteessa siksi iso kynnyks, että aikaisemmin, kun kehitettiin vain kunnallista päivähoitoa, enemmistö lapsiperheistä jäi perhepoliittisen tai lasten päivähoitotuen ulkopuolelle. Kun vielä vasemmiston puheenvuoroissa ollaan hyvin mustasukkaisia siitä, että myös niille perheille, jotka eivät ole siinä onnellisessa asemassa, että ne voisivat saada lapsensa kunnalliseen päivähoitoon, tarjotaan jotakin helpotusta lasten-

sa päivähoitoon, siitä on sanottava, että tämä asenteellisuus on osaltaan ollut jarruttamassa koko tämän ratkaisun eteenpäin viemistä. Ilmeisesti jatkossakin on tulossa kädenvääntö siitä, mihin päin tukea ohjataan. Ei ole nimittäin mahdollista, se on tunnustettava, pelkästään 3—4 kertaa kalliimpaa kunnallista päivähoitoa kehittämällä antaa päivähoitopaikkoja tai yleensä helpottaa lapsiperheiden päivähoito-ongelmia.

Kun olen pitänyt tätä ratkaisua periaatteessa hyvänä, on tietysti todettava, että ratkaisu on kompromissi, mutta se on kuitenkin ratkaisu, joka on voitu aikaansaada saatavissa tai näkyvissä oloilla voimavaroilla. Varsinkin tämä on sanottava kokoomukselle, joka arvostelee kotihoidon tuen tasoa. Mutta samalla, kun te arvostelette kotihoidon tuen tasoa liian matalaksi, te arvostelette sitä, miten kunnat pystyvät selviytymään edes tästä tasosta. Yleensäkin, kun tätä lakia arvostellaan, arvostelun kohteet haetaan vastakkaisista leireistä. Toisaalta arvostellaan ratkaisua toisesta päästä ja toisaalta toisesta päästä. Kuitenkaan ei esitetä vaihtoehtoksi toteuttamiskelpoista mallia.

Kokoomus on eläköinyt politiikassa kotiapulaisen verovähennysoikeudella. Minusta olisi todella tuotava kokoomukselle selväksi, että pelkästään kotiapulaisen palkkakustannusten verovähennysoikeudella ei perhepoliittisia ongelmia ratkaista. (Ed. Hetemäki-Olander: Ei ole yritettykään väittää!) Jos me haluaisimme käyttää tätä vaihtoehtoa ratkaisumallina, tai itse asiassa tässä juuri nyt käytetään myös tätä vaihtoehtoa, ja nostaisimme lasten kotihoidon tuen esim. sellaiselle tasolle, että se täyttäisi kotiapulaisen palkkakustannukset, olisimme jo ilmeisesti kalliimmassa ratkaisussa kuin päivähoitopaikat tai ainakin merkittävästi kalliimmassa ratkaisussa, mistä te nyt jo arvostelette ja mihin nyt on päästy. (Ed. Kanerva: Mitä mieltä puhuja itse on tästä asiasta?) Olen itse sitä mieltä, että kotiapulaisen palkkakustannusten verovähennysoikeudella yksittäisissä tapauksissa on toki myönteistä merkitystä kotiapulaisen kannalta. Mutta on samalla kysyttävä, kenellä kotiapulaisen palkkaamiseen on mahdollisuutta. Kenellä on ensinnäkin taloudellinen mahdollisuus ja kenellä on mahdollisuus sillä tavalla, että näitä on saatavissa? Jos me tosiaan kustannukset nostamme sille tasolle, että siitä on oleellinen helpotus, lasten kotihoidontukipaketista tulee niin kallis, että siihen ei ole mahdollisuutta. Tämän ratkaisun jälkeen kotiapulaisen verovähennyskustannusten vähennysperusteelle ei löydy perhepoliittisia perusteita (Oikealta: Kyllä löytyy!) tai taso on nostet-

tava kaikille sille tasolle. Voi olla, että sille jää tiettyjä työllisyyspoliittisia perusteita. Jos katsomme, että tiettyjä nuoria ihmisiä, jotka hoitoalalle haluavat, on työttöminä, ja jos heitä halutaan työllistää, niitä perusteita saattaa löytyä. Saattaa olla myös niitä perusteita, että perhe palkatessaan kotiapulaisen joutuu maksamaan kaksin-kolminkertaista verotusta luontaiseduista, joita ei ole jne. Mutta perhepoliittisia perusteita tämän jälkeen ei ole tai se ratkaisu on niin kallis, että siihen ei ole varaa. (Ed. Ronkainen: Ei pidä paikkaansa!) — Tämä on minun oma mielipiteeni, mutta toin sen kuitenkin esiin, eikä tätä ole puolueessa käsitelty. (Eduskunnasta: Tämä on ristiriitainen kanta!) — Ei tämä ole ristiriitainen. Jos te haluatte vähentää esim. kotiapulaisen kaikki palkkakustannukset, se silloin asettaa eriarvoiseen asemaan ne, joilla ei ole taloudellisesti mahdollisuutta tai eivät saa kotiapulaista. (Ed. Hetemäki-Olander: Niinhän nytkin on!) — Ei ole.

Valiokunta käsiteli lakipakettia perusteellisesti ja valiokunta teki myös suurella kiireellä mietinnön, josta on sanottava, että se ei kovin hyvin kuvasta täällä eduskunnassa olevia myönteisiä kantoja — jos niitä on — kotihoidontukea kohtaan. Mietinnöstä ei ole luettavissa juuri yhtään myönteistä arviota kotihoidontuesta tai esim. siitä, miten kotihoidontuen tasoa pitäisi nostaa tai miten kotihoidontukea pitäisi laajentaa. Tällaiset mielipiteet eivät saaneet valiokunnassa enemmistöä taakseen. Sen sijaan valiokunnan mietinnössä on paljon asioita, sekä hyviä että osin kysymyksenalaisia, maan ja taivaan väliltä, pääasiassa kuitenkin lapsiperheiden kannalta, mutta missään tapauksessa mietintö ei keskity oleelliseen.

Yksi peruste, jolla tätä lakiesitystä on joko vastustettu tai arvosteltu, on se, että tämä aiheuttaisi naisten syrjintää tai lisäisi eriarvoisuutta työmarkkinoilla. Tätä on kyllä vaikea ymmärtää ja hyväksyä, koska tämä laki ei saa miehiä synnyttämään eikä tämä myöskään lopeta naisia synnyttämästä eikä hoitamasta lasta silloin, kun lapsi on vielä aivan vauvaiässä. Todennäköisesti tämä lakiesityspaketti tulee päinvastoin lisäämään miesten ja naisten tasa-arvoa, ei tosin kovin nopealla tahdilla, mutta joka tapauksessa se antaa perheen sisäiseen demokratiaan, sellainen kuin perheissä on, valinnanmahdollisuuden, kumpi vanhemmista jää lasta hoitamaan. Jos miehelle on taloudellisesti vaikeampi jäädä lasta hoitamaan, se ei toki johdu tästä laista, vaan se johtuu työmarkkinaosuudesta, jotka ovat palkkasopimukset neuvotelleet ja palkasta päättäneet.

Todennäköisesti tämä lakipaketti kuitenkin tulee sillä tavalla lisäämään miesten osallistumista lastenhoitoon, että tietyissä hyvin ansaitsevilla perheissä verotuksellisista syistä miehet ottavat lomaa, että heidän tulonsa eivät nousisi niin ylös, että progressio kovin suuresti puree. Meillä on omia kokemuksia esim. lääkärien päivystyksistä siitä, että otetaan mieluummin vapaana, koska pakotetaan päivystämään, pakotetaan ansaitsemaan. Otetaan mieluummin lomaa kuin ansaitaan sellaista rahaa, jonka verottaja vie.

Keskustapuoluetta on syytetty tämän lakipaketin käsittelyn yhteydessä asenteellisuudesta, että me olisimme jotenkin asenteellisia kunnallista päivähoitoa vastaan. Olen yrittänyt vastata, että me emme ole asenteellisia. Esimerkiksi valiokuntakäsittelykään ei sitä todista. (Ed. Kanerva: Mitäs pahaa on asenteellisuudessa?) — Tarkoitan negatiivista asenteellisuutta. En ymmärrä kyllä, mitä ed. Kanerva tarkoitti. — Me emme missään vaiheessa esim. valiokuntakäsittelyssä vastustaneet mietintöön otettavaksi kunnallisten päivähoitopaikkojen lisäämistä, kun looginen yhteys olisi ollut sitoa se kotihoidontuen tasoon. Tätä ei valiokunnan enemmistö halunnut tässä yhteydessä ottaa esille.

Arvoisa puhemies! Tämä lakipaketti, niin kuin totesin, on iso askel perhepolitiikan toteuttamisessa. Tämä on mm. hallitukselta iso työ siinä mielessä, että perhepoliittinen työsuhdeturva on saatu aikaan. Kun lakia on arvosteltu, on arvosteltu siitä, että ei samalla ole lyhennetty perhepoliittisista syistä työaikaa. Tässä kyllä haukku osuu väärään nilkkaan, koska näistä asioistahan nimenomaan sovitaan työmarkkinaosapuolten välillä tulopoliittisten kokonaisratkaisujen yhteydessä. Pallo on kyllä selvästi heitettävä kokoomuksen kautta työnantajapiireille, koska te näitä näkemyksiä täällä jo aikaisemmin puolustitte, sekä myös ammattiyhdistysliikkeelle, että se ottaisi perhepoliittisen työajan lyhentämisen tärkeämmälle sijalle työehtosopimusneuvotteluissa kuin se tähän asti on tehnyt. Viime tulopoliittisella kierroksella kyllä lyhennettiin tietyn verran kaikkien työntekijöiden työaikaa, mutta tätä pottia olisi kyllä pitänyt pystyä käyttämään myös perhepoliittisella tavalla ja helpottamaan lasten kotihoidon ongelmia. Eivätkä nämä mallit suinkaan ole vastakkaisia, vaan niille, jotka valitsevat kotihoidontuen, sen oleellinen ehto on se, että perhepoliittinen työsuhdeturva taataan. Sen lisäksi, jos perheet haluavat valita lyhennetyn työajan, se on heille toki turvattava. Mutta paine on pantava toki muualle kuin tänne eduskuntaan tai hallitukseen.

Arvoisa puhemies! Keskustapuolue on pitänyt lakiesitystä hyvin tärkeänä ja on vähintään vuosikymmenen ajanut sitä voimakkaasti läpi. Ennen kuin vuosi vaihtuu, voimme todeta, että lopulta sille on saatu eduskunnan siunaus ja että sillä tavalla tämä merkittävä uudistus voidaan käynnistää.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. H. Kemppainen käytti melko suuren osan puheenvuorostaan sen puolustelemiseen, kuinka kiireellä tämä lakipaketti on säädettävä. Hallitus antoi esityksen eduskunnalle 12 päivänä lokakuuta siinä muodossa, että sosiaalivaliokunta mietinnössään sanoo, että hallituksen esitys perustuu "valiokunnan käsityksen mukaan riittämättömään valmisteluun, jossa muun muassa kustannusvaikutukset sekä alueelliset että alakohtaiset vaikutukset ovat selvittämättä ja jossa järjestelmän lopullisista kustannusvaikutuksista ei ole tietoa". Oli sitten valmisteltu kuinka kauan tahansa tätä asiaa, niin tämä lieene kuitenkin tosiasiassa, koska valiokuntakin on yksimielisesti näin todennut. Minä en ainakaan näe minkäänlaisia järjellisiä perusteluja sille, minkälaisen sirkuksen eteen eduskunta tämän kiireen takia joutui viime perjantain ja lauantain vastaisena yönä. Osoittaa vain eduskunnalta hyvää partiopoikahenkeä, että yöllä oli suuri valiokuntakin enemmän kuin täysilukuisena. Siellä oli monia varajäseniä odottamassa pääsyä käsittelemään tätä asiaa. Sitä pidän aika hämmästyttävänä. Mutta muuten tämän lain käsittely viime viikolla eduskunnassa oli sellainen, että sen kaltaisen asian eteen ei eduskunnan koskaan tämän jälkeen soisi joutuvan.

Ed. Hilpelä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. H. Kemppainen esitti aika monia väitteitä, moitteita ja syytöksiä kokoomusta kohtaan varsinkin hoitovapaata koskevassa osassa. Kun hän sanoi esim., että kokoomus on työnantajajärjestöjen vaatimuksesta ollut esittämässä selkeää, että tämä hoitovapaa pitäisi saada yhtäjaksoiseksi, niin siteeraan lyhyesti Väestöliiton lähettämää kannanottoa tästä asiasta. Oletan, että sitä ei voida ainakaan kovin hyvällä syyllä pitää työnantajajärjestön edustajana eikä työnantajajärjestön mielipiteenä. Se toteaa näin: "Sekä työnantajan työtehtäviä että työntekijän omaa työuraa koskevan pitkäjännitteisen suunnittelun kannalta on mielestämme yksinomaan kielteistä se, että vanhempainloman aikana voidaan hoitovapaata jaksottaa useaan eri osaan."

En myöskään oikein ymmärrä, mistä on tullut se ilmoitus ja sanoisinko valo korkeudesta, jonka

pohjalta nimenomaan keskustapuolueen taholta pidetään ainoana oikeana vaihtoehtona sitä, että hoitovapaa voidaan jaksottaa tällä tavalla, ja toisaalta sitä, että ilmoitusaika pitää olla juuri se yksi kuukausi, eikä siitä voida joustaa. Nämä kaksi asiaa ovat mielestäni aika omituisia, täysin perustelemattomia. Kun hyvin monelta taholta on tullut sellainen esitys, että näillä korjauksilla, esim. ilmoitusajan pidentämisellä kuukaudella taikka hoitovapaan yhtäjaksoisuudella olisi tehty laista paljon toimivampi, kuin mitä siitä nyt tulee, niin ihmettelen tätä jääräpäisyyttä.

Ed. H. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemelle vastaukseksi, että ei valiokunta tuolta osin ollut yksimielinen. Päinvastoin se tehtiin äänestäen, koska tuo osa sisältää lähinnä arvostelua valmisteluun. Niitä asioita, joita siinä olisi toivottu tutkittavaksi, ei varmasti tutkita kymmenessä vuodessa, jos niitä halutaan perusteellisesti tutkia. Niitä ei ole edes tarvis tutkia tämän yhteydessä eikä ole aina edes mahdollista tutkia. Niin kuin hallituksen esityksessä todetaan, ei voida tutkia, kun ei tiedetä, mitenkä tätä lakiesitystä käytetään.

Ed. Hilpelälle sanoisin hoitovapaasta, että oli tuonkin tyyliä asiantuntijalausuntoja, mutta tässä tehtiin kriittinen ja asiallinen arvio ja valiokunnan enemmistö katsoi, että tässä muodossa hoitovapaa ensinnäkin jaksotuksen osalta on tasa-arvoa luova sillä tavalla, että se takaa sekä isälle että äidille jaksotusta kotona. Mitä ilmoitusajaksi tulee, ei ole juuri yksi kuukausi ilmoitusaika, mutta ed. Hilpelä tietänee, että kun lapsi syntyy, kyllä silloin tehdään jo suunnitelma lapsen hoitamiseksi, ja myös työnantaja tietää, että hänen työntekijälleen on syntynyt lapsi, eikä varmasti käy näin, että asia jätetään viime tippaan. Valiokuntahan muutti vielä lakiesitystä tältä osin "hyvissä ajoin". Mutta koska perheelle haluttiin taata tässä valinnanvapaus, mitä kotihoidontuen valinnanvapaus edellyttääkin, sen takia on perheelle jätetty viimeinen sana.

Ed. Moisanter (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. H. Kemppainen täällä pyrki kumoamaan oman ryhmänsä asenteellisuuden tämän lain käsittelyn yhteydessä. Juuri äsken hän toteaa, että on lukuisia kysymyksiä, joita ei edes voida tutkia, kun ei tiedetä, millaisia vaikutuksia niillä mahtaa tulevaisuudessa olla. Mielestäni tämä konkreettisella tavalla osoittaa sen asenteellisuuden, jolla keskustapuolueen taholta on tätä lakiesitystä pyritty kritiikittömästi viemään lä-

vitse. Ei voi kieltää sitä, etteikö välillä tullut sel-
laista tunnelmaa kuin vilkkaassa postikonttorissa,
kun istui valiokuntahuoneessa. Keskustapuolueen
edustajat jatkuvasti juoksevat edestakaisin valio-
kunnasta ulos ja sisään, jolloin heiluriovet olisivat
olleet huomattavasti järkevämmät kuin nykyinen
käytäntö valiokuntahuoneen ovissa. Keskustapuolue-
n taholta ei ole pyritty missään vaiheessa edes
löytämään pieniä parannusehdotuksia tai joitakin
puutteita lakiesityksen käsittelyvaiheessa. Lop-
puun asti näyttää sama asenne jatkuvan.

Ed. H i l p e l ä (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! En väitä, että ed. H. Kemppaisen
argumentointi olisi epäloogista, mutta valitettavasti
en löytänyt siitä loogisuutta. Syy saattaa olla minus-
sa. Nimittäin hän sanoi, että työnantaja tietää, mil-
loin työntekijä synnyttää, ja työnantaja näin ollen
voi olettaa, että jossakin vaiheessa tulevat nämä
hommat eli hoitovapaa ja muu hoidettaviksi. Kui-
tenkin hän totesi, että tämä asia täytyy jättää vii-
me kädessä perheiden käsiin. Minä en oikein ym-
märtänyt, millä tavalla tämä asia hoidetaan konk-
reettisesti, sillä tilannehan on konkreettinen.

Mitä taas tulee valiokunnan muuttamaan 34 b
§:ään, niin siinä todetaan tarkkaan ottaen, että
hoitovapaan käyttämisestä on ilmoitettava tämän
jälkeen hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään kuu-
kautta ennen. Toisin sanoen ilmaus "hyvissä
ajoin" ei minun ymmärtääkseni millään tavalla
tule ketään sitomaan, vaan ilmoitus tehdään mah-
dollisesti kuukautta ennen, ja laki antaa myöten
juuri siinä kohdin, että se on kuukautta ennen.

Ed. H. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärtänyt ed.
Moisanderin puheenvuorossa, mitä asenteellisuus
ja ovien käyminen tarkoitti, enkä siltä osin pysty
vastaamaan. Ed. Hilpelälle vielä vastaisin, että
keskustapuolue on asettunut tässä nimenomaan
perheen puolelle, koska koko lakiesitys lähtee sii-
tä, että perheellä on oltava valinnanvapaus hoito-
muodon valitsemisessa. Käytäntö ei tässäkään
asiassa tule olemaan katastrofaalinen, niin kuin
monessa muussakin kohdassa tätä lakia on arvos-
teltu. Kyllä toki työnantaja ja työntekijä yhteis-
tuumin asiaa suunnittelevat, mutta päätöksente-
ko on jätetty nimenomaan perheelle, koska sen
valinnasta tämä koko lakiesitys lähti.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Kä-
siteltävänä oleva lakipaketti avaa uuden väylän
lasten hoidossa. Väylä on tosin sangen kapea ja re-
surssien puolesta rajaava. Kuten moni muukin tä-

nä syksynä käsitelty laki tämäkin lakipaketti käy-
tännössä jää suurelta osalta kuntien taloudellisesti
kannettavaksi. Valtion kunnille siirtämät menot
vaikuttavat pakostakin veroäyrin hinnan nou-
suun. Kunnan omaa liikkumavaraa on jatkuvasti
supistettu. (Ed. E. Laine: Kokoomus hyväksyi sen
kaupunkiliitossa!) Valtio toimii kuin koiran kuris-
tuspanta: hellittää talutusnarua tukahtumaisil-
laan oleville kunnille erilaisin tukimuodoin ja ki-
ristää vastaavasti otettaan muista kunnista.

Tämänkään lainsäädännön yhteydessä ei ole
selvästi pystytty osoittamaan, mikä kustannusvai-
kutus laeilla on. Edellä olevasta johtuen lakien to-
teutuminen saattaa kokea ylitsepääsemättömiä
vaikeuksia. Lailla veloitetaan kunnat hankki-
maan jokaiselle alle 3-vuotiaalle hoitopaikka van-
hempien niin halutessa. Ongelmat eivät ole vä-
häiset ainakaan pääkaupunkiseudulla. 1. 1. 1984
0—6-vuotiaiden päivähoitotarve oli 49 000. Hoi-
topaikoissa oli 19 000 paikan vajaus. Tarpeesta on
Helsingissä tyydytetty 78 %, Espoossa ja Vantaalla
ainoastaan 30—40 %. Jos valtionosuuteen oikeut-
tavaksi saadaan vuosittain yksi päiväkotit, kuten
yleensä on tapahtunut ainakin Vantaan kohdalla,
niin todella suureksi haaveeksi voi hallituksen suun-
nitelmia nimittää. Kupla on yhtä suuri kuin SMP:n
työttömyyden poistaminen kuudessa kuukaudessa.

Alle 3-vuotiaiden hoitopaikkavajasta ei poiste-
ta ainakaan pääkaupunkiseudulla ilman pakkotoi-
mia. Se merkitsisi uusia hoitopaikkoja luotaessa
pelkästään alle 3-vuotiaille perustettavia hoito-
paikkoja jatkossa. Miten käy silloin 4—6-vuotiai-
den lasten hoidon kanssa? Lisäksi on tärkeää saa-
da kaikki 6-vuotiaat lapset esiopetukseen ennen
peruskouluun menoa, jotta pysyisimme koulutuk-
sellisesti samalla tasolla muiden maiden kanssa.
Ensiopetushan on tällä hetkellä etupäässä sijoitet-
tu päiväkoteihin. Eiköhän hallituksella olisi nyt jo
pelkästään päiväkotien tilanahtauden vuoksi syytä
miettiä esiopetuksen siirtämistä kokonaan opetus-
toimen alaisuuteen. Lain yleisperusteluissa sano-
taan: "Lasten päivähoitopaikkojen lisääminen
kaikille sitä haluaville alle kolmivuotiaiden lasten
perheille edellyttää huomattavia henkilöstölisäyk-
siä."

Otan yhden esimerkin. Pääkaupunkiseudun kas-
vatus- ja ohjausvirkojen tarve aikavälillä 1984—
1988 on 1 862. Lääninhallitus on hyväksynyt val-
tionosuuden piiriin 1 137. Vajasta jää vielä 725
virkaa. Miten hallitus aikoo selviytyä pelkästään
pääkaupunkiseudun erittäin vaikeasta tilanteesta?
Kun koko maan virkatarpeet lasketaan yhteen, us-
kon hallituksen todella heräävän ruusun unes-
taan.

Lähtökohtana pienten lasten hoitaminen kotona tutussa ympäristössä on erinomainen asia. Vanhempien kypsyminen vaativaan kasvatustehtävään on aikaa viepää. On hyvä, että vanhemmille annetaan mahdollisuus valita lapsensa hoitomuoto. Nyt käsiteltävinä olevat lait estävät kuitenkin hoitovapaan käytön monen työssäkäyvän vanhemman kohdalla nimenomaan taloudellisista syistä. Isien hoitovapaan käyttö ei tule todennäköisesti olemaan kovinkaan laajaa hallituksen odotuksista huolimatta korvauksen pienuudesta johtuen. Lasten hankkimisvaiheessa on perheellä useimmiten opinto- ja asuntovelat maksettavinaan, ja kuten kaikki tiedämme, edelleenkin perheiden miespuoliset jäsenet ansaitsevat enemmän, joten perheen toimeentulo rakentuu monessa perheessä suurelta osin miehen toimeentuloon.

Naisten koulutustaso on jatkuvasti nousussa. Heidän sijoittumisensa yhteiskunnassa entistä vaativampiin tehtäviin saa aikaan sen, että kolmen vuoden poissaolo työstä merkitsee urakehityksen huomattavaa hidastumista. Laki antaa naiselle valinnanmahdollisuuden ja ehkä huonon omantunnon kaupanpäälliseksi — valitako työ vai lapsen hoito. Pulmallinen tilanne naisten kannalta syntyy työhönottotilanteessa nuoren naisen ja miehen välillä. Työnantaja katsoo tilanteen kuitenkin omalta kannaltaan ja todennäköisesti valitsee miehen tehtävään. Nyt käsiteltävinä olevat lait kärjistäisivät työhönottotilannetta. Lait olisi pitänyt tältäkin osin valmistella paremmin, ettei näin kärjistettyjä vastakkain asetteluja olisi syntynyt. Ehkä lain tarkoituksena on ollutkin ministeri Lepäsen kuningasajatus: naiset takaisin lieden äärelle, työttömyyskortistot näyttäisivät paremmilta.

Lakien myötä tulee työtä hallussapitävästä luokasta etuoikeutettujen ryhmä yhteiskunnassa. Työnantajan ongelmat on sivuutettu käden hui-taisulla. Mistä sijaiset, miten järjestää työntekijän paluu takaisin, hänen paluukoulutuksensa, minne sijoittaa sijainen varsinaisen työntekijän palatua jne. jne.

Valiokunnassa on ollut kuultavana laatuista joukko eri asiantuntijoita. Heidän asiallisista ja sovittelevista ehdotuksistaan huolimatta laki lähtee miltei muuttumattomana eduskunnasta.

Arvoisa puhemies! Todennäköisistä vaikeuksista huolimatta on erittäin hyvä, että kotona tapahtuvaa hoitoa on alettu arvostaa myös muiden puolueiden kuin kokoomuksen taholta. Nämä ovat hataria ensi askeleita, mutta toivottavasti jatkossa pystytään parempaan. Toivon, että lähitulevaisuudessa pystytään kiistattomammin keskustelemaan myös kotiapulaisen palkan verovähenny-

kelpoisuudesta. Kotiapulainen olisi ratkaisu monen perheen vaikeisiin lastenhoito-ongelmiin huolimatta siitä, mitä ed. H. Kemppainen äskentoi esille. Korostetaanhan laissa perheen valinnan mahdollisuuksia lastenhoidossa nimenomaan perheen omista lähtökohdista.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä pienten lasten hoidon kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi toteutuu lapsiperheiden pitkään odottama uudistus, vuoteen 1989 mennessä todellinen valinnan mahdollisuus perheille valita kotihoitoon tai kunnallisen päivähoiton välillä. Perhepoliittinen työsuhteturvalainsäädäntö puolestaan mahdollistaa molemmille vanhemmille työpaikkaansa menettämättä mahdollisuuden jäädä kotiin hoitamaan pientä lastaan. Näin toteutuisi tämä pitkään odotettu periaate. Tästä kiitos hallitukselle ja erityisesti keskustan ministeriryhmälle, jonka jämän toiminnan tuloksena tämä esitys on toteutunut.

Tässä yhteydessä en malta jällen kerran olla toteamatta Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmälle, joka eduskunnassa totuutta hyvin varovaisesti viljellen on hyökännyt hallituksen esityksiä vastaan, viimeksi tänään maidon markkinointimaksuasiassa. Ottakaa SMP:n edustajat oppia keskustan ministeriryhmän hiljaisesta, määrätietoista ja peräänantamattomasta toiminnasta. Asioita hoidetaan hallituksesta käsin, mutta ei suureen ääneen huutamalla. Tätä perhepoliittisesti suurta uudistusta ei varmaankaan olisi saatu aikaan, jos sitä olisi yritetty toteuttaa SMP:läisellä huutolaispojan tyyllillä.

Seuraavana puutun muutamalla sanalla sosiaalivaliokunnan mietintöön. Luettuani mietinnön en voi muuta kuin ihmetellen kysyä, miksi sosiaalivaliokunnan mietintö on niin kielteinen koko kotihoidontukijärjestelmän ja perhepoliittisen työsuhteturvajärjestelmän suhteen. Valiokunnan mietinnöstä löysin ainoastaan yhden sellaisen kohdan, jossa todetaan, että valiokunta pitää lakiesityksiä merkittävänä perhepoliittisena toimenpiteenä, mistä syystä valiokunta on asettunut niiden hyväksymisen kannalle. Kuitenkin seuraavissa lauseissa valiokunnan mietinnössä koko ajan tuodaan esiin mm. muiden päivähoitomuotojen kehittämistarpeita, työajan lyhentämistä jne. Eikö sosiaalivaliokunnalla todellakaan ole ollut mitään myönteistä sanottavaa tästä suuresta perhepoliittisesta uudistuksesta?

Täällä tänään käyty keskustelu, erityisesti sosiaalidemokraattien ja SKDL:n edustajien puheenvuorot, osoittavat selvästi sen ideologisen lähtö-

kohtaeron ja selvän asenteellisuuden, joka vallitsee näiden eri päivähoitomuotojen kesken. Vasemmisto lähtee siitä, että yhteiskunnan tulee hoitaa lapset ja vanhempien tulee käydä työssä. Kotihoito vaihtoehtona on vasemmistolle vieras. Täytyy ihmetellä sitä suoranaista mustasukkaisuutta, joka on heijastunut vasemmiston edustajien puheenvuoroissa. Te suorastaan pelkätte kunnallisen päivähoidon puolesta, pelkätte, että perheiden valinta osuu voittopuolisesti kotihoitoon. Pääasia kuitenkin on se, että perheet saavat vapaasti valita hoitomuodon, joka kulloinkin soveltuu parhaiten tilanteeseen.

Kunnallishallinnon vastuulle jää tämän tärkeän uudistuksen toteuttaminen. Käytännössä kuntatason päätöksentekijöiden tuleekin ryhtyä ripeisiin toimenpiteisiin järjestelmän saattamiseksi toimintaan siinä laajuudessa, kuin lapsiperheet kunnassa haluavat ja minkä lainsäädäntö nyt mahdollistaa.

Tämän järjestelmän olisi pitänyt olla valmiina jo syksyllä ja tiedossa kuntatasolla silloin, kun vuoden 1985 sosiaalihuollon suunnitelmaa sosiaalilautakunnassa valmisteltiin. Paljon hyvää tahtoa kuntatasolla nyt vaaditaan, että järjestelmä käytännössä saadaan toimimaan. Kunnan tulee tiedottaa tästä mahdollisuudesta todella tehokkaasti lapsiperheille, jotta kukaan ei jää palveluja vaille tietämättömyyttään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen sisältyy säännös minimiajasta, jota työntekijän on oikeutensa käyttämisessä noudatettava. Nämä vähimmäisilmoitusajat ovat suhteellisen lyhyet. Käytännössä kuitenkin työnantaja ja työntekijä keskinäisellä sopimuksella voivat noudattaa pitempääkin ilmoittamisaikaa. Tässä asiassa on yhteensovitettava yritystoiminnan ja perhe-elämän vaatimukset tasapuolisesti kummankaan toimintaa kohtuuttomasti vaarantamatta. Tavoitteena tulee olla sellaisten pelisääntöjen aikaansaaminen käytännössä, jotka ottavat huomioon kaikkien eri tahojen toimintamahdollisuudet mukaan luettuna myös tarvittavat sijaiset. On valitettavaa, että hallituksen esityksestä ei löytynyt työnantajapuolen kanssa yksimielisyyttä, koska työnantajapuoli on kieltäytynyt asiasta keskustelematta. Miksi? — Sitä en todellakaan ymmärrä.

Arvoisa puhemies! Hoitovapaa ehdotetaan toteutettavaksi, kuten alussa totesin, lapsiluvun mukaisesti porrastettuna asteittain siten, että kaikilla alle kolmivuotiaiden lasten perheillä olisi oikeus hoitovapaaseen vuoteen 1989 mennessä. Tämän pitkäköön voimaansaattamisjakson aikana on meillä mahdollisuus korjata perhepoliittisen

työsuhdeturvan sisältöä, jos se osoittautuu välttämättömäksi ja jos eri osapuolilla on valmiutta yhdessä etsiä todellisten ongelmien ratkaisemiseksi keinoja.

Ed. Eklund (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla puuttumatta tässä vaiheessa nyt keskustapuolueen enkä myöskään kokoomuksen kannanottoihin. Minä pyydän huomauttaa, että tuntuu turhalta puhua tämän sisällöstä nyt tässä vaiheessa, kun sitä olemme juuri läpiviemässä. Lasten kotihoidontukea on valmisteltu 20 vuotta, ja lakiehdotuksen toteutuminen on ollut aina kiinni keskustapuolueesta ja kokoomuksesta. (Ed. Hetemäki-Olander: Nyt on edustajalla vähän väärät tiedot!) Siinä vaiheessa, kun puhuttiin tästä lasten kotihoidontuesta, ei keskustapuolue näkynyt minkäänlaista surua siitä, kun asutuskeskusten naiset kantoivat lapsiansa päivähoitopaikkoihin, kun näiden lasten äitien oli jouduttava kello 6 alkavaan työhön. Minä pyydän huomauttaa, että te ette nähneet surua. Nyt te kannatte surua tässä vaiheessa siitä, kuka tästä kunnian nauttii. Me olemme erittäin kiitollisia siitä, että tänä päivänä tämä laki on nyt läpimenossa.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Anttilan käyttämään puheenvuoroon, kun hän sanoi, että sosiaalivaliokunnan mietinnön sävy on kielteinen. Minusta sosiaalivaliokunta on mietinnössään ottanut huomioon ne realiteetit, jotka ovat olemassa. Hän myös sanoi, että sosiaalidemokraatit ovat sitä mieltä, että yhteiskunta hoitaa lapset ja vanhemmat käyvät työssä. Sosiaalidemokraatit kantavat huolta siitä, että kunnallisia päivähoitopaikkoja on riittävästi, koska realiteetti on myös se, ettei hyvin monilla työssä käyvillä nuorilla perheillä ole tosiasiaa valinnanmahdollisuutta työn ja kodin välillä tämänkään lain voimaantullessa. Varsinkin jos nuori perhe asuu vuokra-asunnossa ja maksaa vuokraa statustuhatta markkaa kuukaudessa, muut kulut huomioon ottaen, ei ole mitään mahdollisuutta siihen, että 950 markan kotihoidontuella jää hoitamaan kotiin lastaan. Sen vuoksi kunnalliset päivähoitopaikat ovat ehdottoman tärkeitä.

Ed. Petäjäniemi: Arvoisa puhemies! Kotihoidontuki lisää perheen mahdollisuuksia valita lapselle sopivin päivähoito. Yhteiskunta osoittaa aivan oikein tukensa perheen valinnalle myöntämällä nyt eri hoitomuotoihin myös taloudellista

apua. Vain rahallinen tuki voi, myöhemmin toivottavasti vielä suurempana, taata todellisen vallinnan.

On erinomainen asia, etteivät hallituspuolueiden keväiset kaavailut siitä, että vain kotiin jäävät vanhemmat voisivat saada hoitotukea, ole toteutuneet. Myös yksityinen päivähoito aiheuttaa perheille suuria kustannuksia, ja on tarpeen, että nekin perheet, jotka valitsevat lapselle hoitajan kotiin, pääsevät yhteiskunnan tuesta osallisiksi. Tällä tavoin todella hyväksytään valinnaiset hoitomuodot ja annetaan arvoa perheen omalle halulle ja omille tavoitteille lasten kasvatuksen ja hoidon järjestelyissä.

Olenainen osa kotihoidontukea on mahdollisuus palata entiseen työpaikkaan hoitovapaan jälkeen niissä perheissä, joissa jompikumpi vanhemmista on päättänyt jäädä kotiin lapsen hoitajaksi. Käytännössä juuri hoitovapaan muotoinen työsuhteturva takaa mahdollisuuden kotiin jäämiseen. Tällä järjestelyllä yhteiskunta osoittaa arvostavansa kotona tehtävää työtä, sitä kotityötä, joka tähän saakka ei ole oikeuttanut eläkkeeseen, jonka sosiaalityö on ollut mitätön ja jota ei ole luettu osaksi kansantuloa.

Hoitovapaaseen liittyy kuitenkin lukuisia ongelmia, suurimpana pelko siitä, että tämä perheiden hyväksi ajateltu uudistus toimii tarkoituksensa vastaisesti ja vaikeuttaa nuorten synnytysikäisten naisten asemaa työmarkkinoilla.

Suomessa naisten osuus työmarkkinoilla on todella merkittävä. Yli miljoonan työssä käyvän naisen panosta ei yksinkertaisesti voida jättää käyttämättä. Tämänkin vuoksi pelot naisten syrjäyttämisestä työmarkkinoilla ovat liioiteltuja. Yksilötasolla tilanteessa, jossa mies ja nainen hakevat samaa työtä erityisesti silloin, jos työ on edellyttänyt pitkäaikaista koulutusta ja kokemusta, saattaa tulla ongelmia. Uskon kuitenkin, että pitkä siirtymäkausi vuoteen 1990 saakka palvelee asenteita muokkaavasti ja että siihen mennessä on jo käytännössä myös todettu, etteivät monetkaan hyvin koulutetut, uraa luovat naiset käyttäisi hoitovapaata äitiysloman jälkeen, vaikkakin heille siihen mahdollisuus tällä lailla taataan. Näin ollen uskon, että ne epäilyt, joita koulutettujen naisten urakehityksestä ja heidän pääsystään yrityksen sisällä jatkokoulutukseen on tämänkin keskustelun aikana esitetty, osoittautuvat turhiksi. Yritykset työnantajina tulevat varmasti entistä enemmän panemaan painoa myös pitkälle työelämässä päässeiden naisten työpanokselle, heidän taidolleen ja tarmolleen työelämässä. On luultavaa, että tasavolaki, kunhan hallitus sen lopultakin saisi tän-

ne eduskuntaan tuoduksi, antaa lisäksi lisäsuojan näissä työsuhteissa.

Juuri hoitoalalla, jossa terveydenhuoltoalan ihmiset tekevät vuorotyötä, on varmaan niin, että siellä käytetään hoitovapaata. Sen vuoksi monet sairaalat, monet tämän alan työnantajat ovat olleet huolestuneita mahdollisesta sijaisten saannista ja yleensä töiden järjestelyistä. Tänä päivänä on todettava, että juuri monet sairaanhoitajat koulutuksen saaneina jäävät kokonaan kotiin lapsia hoitamaan ja ovat siten täysin työmarkkinoiden ulkopuolella. Uskon, että mahdollisuus hoitovapaan käyttöön tuo ainakin osan näistä terveydenhuoltoalalle koulutetuista henkilöistä takaisin työtehtäviin, kun he tietävät, että tarvittaessa heillä on oikeus hoitovapaaseen.

Sijaisten asema on valiokunnankin käsityksen mukaan yksi ongelma. Onhan muutoin mm. työsuhteturvalain puitteissa pyritty pääsemään eroon määräaikaisista työsuhteista. Sijaistenkin osalta on todettava, että varsinkin vastavalmistuneille nuorille, ensimmäistä työpaikkaansa etsiville työntekijöille suhteellisen pitkät hoitovapaat ja äitiyslomasijaisuudet takaavat ensimmäisen työpaikan, takaavat mahdollisuuden työkokemukseen ja myös ensimmäisten todistusten saamiseen siitä, miten itsekukin työntekijä sopeutuu työpaikallaan nykyaikana yhä enemmän vaativaan yhteistyöhön muitten työntekijöiden kanssa. Tällä tavalla nämä hoitovapaat myös palvelevat sijaisia ja antavat heille mahdollisuuden aikanaan vakinaisen työpaikan saantiin.

Pitkältä hoitovapaalta palaavan työntekijän uudelleen kouluttaminen on välttämätöntä. Tämän lisäksi myös sijaisen työhön perehdyttäminen merkitsee yrityksille lisäkustannuksia. Näistä kustannuksista pitäisi yhteiskunnan ottaa osaltaan myös vastataksaan, koska lasten hankkiminen ja lasten kasvattaminen ja perheiden valinnanvapauden takaaminen on meidän kaikkien yhteinen asiaamme. On erinomaista, että kysymys uudelleen koulutuksesta on tullut niinkin voimakkaasti tämän asian käsittelyn yhteydessä esiin myös sosiaalivaliokunnassa ja täällä eduskunnassa. Tänä päivänähan me entistä useammin törmäämme tilanteisiin, joissa kehittynyt teknologia, työpaikan muuttuneet olosuhteet, työtehtävien kehittyminen ovat johtaneet siihen, että ne jotka ovat valinneet kotiin jäämisen, lasten kasvattamisen ilman oikeutta työhönpaluuseen, eivät ole voineet päästä myöskään uudelleen koulutukseen. Heidän mahdollisuutensa päästä uudelleen työmarkkinoille ovat niin ollen varsin rajatut.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä minun on

vielä hämmästeltyä niitä puheenvuoroja, joissa holhoushalukkuutta osoittaen on haluttu pakottaa äiti ja isä, kumpikin, käyttämään hoitovapaata osa. Minä uskon, että tulevaisuudessa isätkin entistä enemmän haluavat osallistua lasten kasvatukseen ja lasten hoitoon ja pikku hiljaa oppivat käyttämään vanhempainloman lisäksi myös hoitovapaata. Mutta ei voi olla oikein pyrkiä pakottamaan vanhempia yhteen muottiin, yhteen kaavaan ja siihen, että yhteiskunta asiassa, jossa muutoin puhutaan valinnanmahdollisuuksien lisäämisestä, karsinoisi äidin ja isän tiettyyn kaavaan.

Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta että kokoomuksen esittämät muutokset tämän lain jakso- ja määräyksiin ja ilmoitusaikeisiin eivät olekaan toisessa käsittelyssä toteutuneet, on tätä lakia tervehdittävä tyydytyksellä, ja sen hyväksyminen on yksi osa perhemyönteistä politiikkaa.

Ed. M o i s a n d e r: Arvoisa puhemies! Tätä lakipakettia on nimitetty kotihoidontukijärjestelmäksi, joka on todella mullistava askel perhepoliittisessa päätöksenteossa. Näin varsinkin keskustapuolueen puheenvuorot ovat järjestelmällisesti antaneet ymmärtää. Totuus on mielestäni kuitenkin hieman toisenlainen. Todellisuudessa tämä lakipaketti ei tuo lisää valinnanmahdollisuuksia kovinkaan monelle lapsiperheelle. Pienituloisimmat lapsiperheet saavat jo nyt varsin kohtuullisin kustannuksin lapsensa päivähoitoon, ja uuden lainsäädännön myötä tilanne heidän osaltaan säilyy samanlaisena, sillä ei ole odotettavissa, että kotihoidontuen ollessa markkamäärältään hallituksen esityksen suuruusluokkaa se käytännössä loisi mahdollisuuksia kotiin jäämiselle. Vastaavasti keskituloisten ja parempituloisten lapsiperheiden osalta veroprogressio huolehtii siitä, että taloudellinen korvaus ei voi olla houkuttimena lasten kotihoidolle.

Todellinen muutos tässä lakiesityksessä sisältyykin siihen, että tulevaisuudessa kaikki lapsiperheet tulostasosta riippumatta saavat alle kolmivuotiaalle lapsilleen päivähoitopaikan. Kunnan tehtävänä on lähinnä päättää siitä, onko kysymyksessä kunnallinen päiväkotiki tai perhepäivähoitopaikka. On toki myönnettävä, että periaatteeltaan esiteltävänä oleva lakiesityspaketti luo mahdollisuuden valinnanvapaudelle. Mutta kovin kauaksi ei varmasti erehdy, jos ennustaa kotihoidontuen markkamäärien tason selvän korottamisen olevan lähipuoosina ylivoimaisen vaikeaa.

Kun keskustapuolue on tiukasti — kiitos ministerinsä Kuuskoski-Vikatmaan — pitänyt kiinni kotihoidontuen periaatteista, niin vastaavasti so-

sialidemokraatit ovat pyrkineet sen vesittämiseen mm. yrittämällä sisällyttää päivähoitopaikkojen vuosittaisen rakentamismäärän lakiin. Jo pelkääntään näistä perusteista voi ennustaa, että kysymyksessä ei todellisuudessa olekaan kotihoidontukipaketti vaan kunnallisten päivähoitopaikkojen kehittämislainsäädäntö.

Tänään on puhuttu eduskunnan arvovalasta ja siitä, voiko eduskunta yleensä muuttaa hallituksen esityksiä miltään osin. Ottamatta sen enempää kantaa Pekkas-sopimuksen murentamiseen voin vain todeta, että jos mihin niin tähän lakipakettiin eduskunnan olisi tullut ottaa selkeä kanta ja palauttaa se uudelleen valmisteltavaksi. Perusteluja tälle näkemykselle on lukuisia.

Lähes kaikki poliittiset ryhmittymät ovat todenneet valmistelutyön harvinaisen puutteelliseksi. Taustalla ei ole komiteatyöskentelyä eikä lausuntokierrosta. Lain vaikutusten selvittely työelämään tai sen alueelliset vaikutukset ovat kokonaan tutkimatta. Kansainvälisiä kokemuksia ei ole lain pohjaksi, joten senkään johdosta lain vaikutuksia ei voida helposti ennustaa. Vaikka kysymyksessä on lähes miljardiluokan asia, niin kustannusvaihtokuksia ei ole vielääkään tiedossa. Naisten asema työmarkkinoilla, sijaishenkilöstön asema, sijaisten koulutus ja koulutuksesta aiheutuvat kustannukset, koulutuksen lisästarve julkisen sektorin eri osa-alueilla sekä lukuisat muut vaikutuksiltaan arvaamattomat ja tuntemattomat kysymykset olisi tullut ennen lain eduskuntakäsittelyä selvittää. En voi ymmärtää esimerkiksi ed. H. Kemppaisen esittämää näkemystä, että ei tällaisia asioita voi tutkia, niissä menisi liian kauan.

Jälleen kerran on lakiesitystä valmisteltu yhteiskunnan näkökulmasta. Hyötyvertailua lapsiperheiden aseman muuttumisesta ja markkamääräisen tuen tai hyödyn lisääntymisestä ei ole suoritettu. Pikemminkin on valmisteltu toimenpiteitä, joilla vastaavasti pyritään muita perhepoliittisia tukitoimia joko jäädyttämään tai tarvittaessa jopa supistamaan. Tämän näkemys on tullut asiantuntijakierroksen yhteydessä selvästi esille ennen kaikkea valtiovarainministeriön virkamiesten toimesta.

Esityksestä on pyritty tekemään joko tietoisesti tai tiedostamattomasti varsin jäykkä ja osittain käytännössä myös toimimaton. Tiukat ja ehdottomat rajoitukset hoitovapaajärjestelyjen osalta tulleet aiheuttamaan useissa käytännön tapauksissa varsin suuria ongelmia. Osa-aikatyön ehdoton kieltäminen kotonaan lasta hoitavan osalta ei myöskään voi olla järkevä toimenpide. Lähes kaikki sellaiset muutosesitykset, jotka eri poliittisten ryhmien taholta on todettu tarpeelliseksi, ovat jää-

neet lakipaketin osalta sosiaalivaliokunnan mietinnön tekstiosaan huolen ilmaisuksi, jolla kädet on pyritty pesemään puhtaiksi ja vapautumaan vastuusta mahdollisten epäkohtien tullessa lähitulevaisuudessa julkisuuteen.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on periaatteeltaan hyvä, vaikkakin perhepoliittisen tuen kasvu ensi vuonna jää alle 10 %:n verrattuna kuuluvaan vuoteen, mikä omalta osaltaan konkreettisesti osoittaa sen karun totuuden, että taloudellista tukea lapsiperheille ei ole tulossa lisää pikaisesti tämän kautta.

Tätä lakipakettia on lähdetty valmistelemaan tavoitteella, jonka päämääränä on ollut luoda päivähoitopaikka kaikille alle kolmivuotiaille lapsille. Kun aiemmin on kunnan velvollisuus ollut järjestää päivähoitopaikkoja riittävä määrä, niin tulevaisuudessa lapsiperheillä on oikeus tällaisen hoitopaikan saamiseen. Enää eivät voi kunnat kiertää vastuutaan, vaan niiden on lain ehdottomalla velvoitteella järjestettävä päivähoitopaikka kaikille alle kolmevuotiaille lapsille. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että lapsen vanhemmilla on mahdollisuus perätä oikeusteitse hoitopaikkaa, ja tarvittaessa kunnalle saattaa syntyä myös korvausvelvollisuus. Mielenkiinnolla jäänkin odottamaan niitä ensimmäisiä päätöksiä, joissa korvausvelvoitteita kunnalle velvoitteensa laiminlyönnistä määrätään. Tähän mennessä tällainen ei ole ollut mahdollista.

Niin perhepoliittisessa lainsäädäntötyössä kuin lainsäädäntötyössä yleensä tulisi lakien valmistelussa olla tavoitteena lain soveltamisen kohteena olevan aseman kaikinpuolinen parantaminen. Niin olisi pitänyt tapahtua myös tämän lain valmistelun yhteydessä. Nyt tavoitteeksi otetun päivähoitopaikkojen lukumäärän kehittämisen sijasta olisi lähtökohtana pitänyt olla pikemminkin se, kuinka pienten lasten vanhempien ja koko perheen asemaa voitaisiin käytännössä helpottaa. Tähän kysymykseen vastauksen etsiminen olisi tuonut meille huomattavasti kokonaisvaltaisemman, lapsiperheiden sekä koko yhteiskunnankin kannalta käyttökelpoisemman lakipaketin, jossa ei ennakolta olisi jo tiedotettu selviä väliinpuotoajaryhmiä ja joka olisi käytännössä mahdollistanut myös valinnanvapauden lapsiperheille kunkin tarpeiden mukaisesti.

Ed. P o h j a n o k s a : Arvoisa puhemies! Keskityn vain aivan muutamiin asioihin, koska asiasta on jo kovin paljon puhuttu.

Tähän lakiesitykseen asetettiin hyvin suuria toiveita. Valitettavasti lakiesitys ei kuitenkaan täytyä

niitä toiveita ja odotuksia, joita siihen oli asetettu. Tämän on todennut myös lakia käsitellyt sosiaalivaliokunta, koska se on mietinnössään korostanut sitä, että koko lastenhoitojärjestelmää tulee edelleen kehittää ja samoin, että tämän lain toteutumisesta tulee antaa selonteko kahden vuoden sisällä — siis toteutus epäilyttää.

Lain yleisperusteluissa on todettu, että "lasten hoitojärjestelmien kehittämisen tavoitteeksi on asetettu lapsiperheiden erilaiset tarpeet huomioon ottavan, riittävän monipuolisen ja todellisen valintamahdollisuuden turvaavan hoitojärjestelmän aikaansaaminen".

Onko hallituksen nyt antama esitys pystynyt täyttämään tämän varsin kunniakkaan ja kannatettavan peruslähdekohdan? Valitettavasti mielestäni ei. Tämän ovat todenneet monet yksityiset ja yhteisöt sekä myös sosiaalivaliokunta edellyttäessään, että hallitus selvittää tavat kehittää lasten päivähoitoa niin, että perheiden todellinen valinnanvapaus lisääntyy, ja antaa tarvittavat esitykset eduskunnalle. Lakiehdotukseen jätetty kolme vastalauseetta puhuvat myös omaa kieltään.

Tämä lakiesitys on oikeansuuntainen ja periaatteessa hyvällä asialla, mutta sen toteutusmuoto ei auta kaikkia perheitä. Mielestäni tämän tärkeän lakipaketin valmisteluun olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota ja laskea edes likimäärin sen taloudelliset vaikutukset eri vaihtoehdoilla, joita ei ole ollenkaan esitetty, kuten täällä kovin monet ovat todenneet ja minkä myös sosiaalivaliokunta mietinnössään on tuonut esille. Tällainen lainvalmistelu ei mielestäni ole vastuullista.

En myöskään voi hyväksyä sitä, että näin kauaskantoinen ja kallis uudistus viedään pakkotahtisesti läpi eduskunnassa yhdessä päivässä aina ratkaisevaan toiseen käsittelyyn asti. Lain sisällöstä olisi pitänyt voida keskustella paljon laajemmin kuin täällä tehtiin yön tunteista ja istunnon ajankohdasta johtuen.

Myös valiokunnan mietintö on tehty kiireellä, ja sen perusteluissa on niukkuudessaan lähes aliarvoinen. On valiokunnan työn aliarvioimista, kun se pitkän keskustelun ja pohdinnan jälkeen pannaan julkaisemaan työn tulokset keskeneräisinä ja varsin niukasti ilmaistuna. Kaipasin huomattavasti laajempaa ja perusteellisempaa mietintöä.

Hallituksen tulisi antaa sellaisia lakiesityksiä, että ne voitaisiin tuoda päivänvalossa perusteelliseen keskusteluun, sillä tällainen menettely on omiaan alentamaan eduskunnan arvovaltaa ja antamaan epäluotettavan kuvan koko toiminnasta.

Kokoomuksen vastalauseessa todetaan, että kokoomus suhtautuu myönteisesti lasten kotihoi-

dontukijärjestelmän luomiseen sinänsä, mutta kokoomus näkee tässä esityksessä lukuisia epäselvyyksiä ja epäkohtia. Kokoomuksen mielestä uutta järjestelmää luotaessa lapsen kotona tapahtuvan hoidon tukemiseksi tulee tavoitteena olla, että järjestelmästä on oltava todellista hyötyä kaikille niille perheille, jotka haluavat, että lapset hoidetaan pääasiallisesti kotona.

Miksi alle kolmivuotiaiden kotihoitoa pidetään näin tärkeänä? Otan tämän kysymyksen esille siksi, että moni edustaja on käynyt todistamassa lain ensimmäisessä käsittelyssä ja nyt myös täällä laitoshoidon etuja. Näen lapsen ja perheen kannalta asian seuraavasti.

Ensinnäkin, lapsen lähikasvattajat löytyvät perhepiiristä. Ministeri Taipale puhui tämän lain lähetekeskustelussa lapsen lähikasvattajista. Hän sanoi mm. seuraavaa: "Nykyinen tutkimus tietää, että lapsella on syntyjään kyky moniin avariin kiinnostuneisiin ihmissuhteisiin ja hän todella tarvitsee paljon ihmisiä ympärillään: äitinsä, isänsä, sisarensa, mumminsa, kumminsa, hoitajansa. Kaikki nämä mahtuvat lapsen kiintymyssuhteisiin. Sitä rikkaampi lapsi on, mitä enemmän hänellä on hyviä, luotettavia, turvallisia ihmissuhteita." Olen samaa mieltä. Lähikasvattajia on sekä kotona että päiväkodissa. Koti luo sen edun, mitä lapsi tarvitsee saadessaan kaiken sen turvallisuuden, jonka tuttu ympäristö ja tutut, pysyvät lähikasvattajat tarjoavat alle kolmevuotiaille.

Toiseksi, lapsen perusturvallisuus luodaan juuri ensimmäisinä kasvuvuosina. Tähän perusturvallisuuden kuuluvat sekä fyysinen hoito että psyykinen turvallisuus, ja sen luovat edellä mainitut henkilöt. Koti on myös luomassa lapsen elämään turvallisuusjärjestystä. Lapsi saa herätä aamulla kaikessa rauhassa omassa vuoteessaan, eikä häntä tarvitse lähteä kuljettamaan mihinkään aamuvarhaisella. Tämä luo sekä lapselle että perheelle mielenrauhaa, joka taas on luomassa perhekokonaisuuden oman myönteisen leimansa.

Kolmanneksi, lapsen virikkeisyys kasvaa koko ajan. Laitoshoidon puoltajat väittävät lapsen saavan siellä tarpeellisen määrän virikkeitä kehittyäkseen tasapuolisesti. Näin voi olla joidenkin lasten kohdalla alle kolmevuotiaana. Mutta pääsääntöisesti katsoisin sen koskevan yli kolmivuotiaita. Pienet lapset oppivat kiinteässä vuorovaikutuksessa aikuiseen, ja isossa ryhmässä ei voida kiinnittää huomiota yhteen lapseen samalla tavalla kuin kotona on mahdollista. Kodilla on tässä yksilöllisen kasvatuksen etulyöntiasema. Tästä kasvatusalueesta voisi löytää kymmeniä esimerkkejä alkaen sanavaraston kehittämisestä.

Neljänneksi, otan vielä esille ed. Stenius-Kaukon esittämän asian lapsen sosiaalisesta kehityksestä. Hän todisti lapsen laitoshoidossa saavan yhdessä olemisen kautta sosiaalista kasvatusta. On muistutettava ed. Stenius-Kaukoselle, että alle kolmevuotiaana lapsella ei ole vielä esim. sosiaalista leikkiä. Alle kolmevuotiaalla on ns. funktioleikki, jossa esinetoiminta on pääasiallinen leikin sisältö eikä sosiaalinen kontakti. Tämä vaihe alkaa yli kolmevuotiaalla, ja silloin ovatkin jo päiväkodin virikkeet paikallaan ainakin osalle lapsia. Tätä asiaa ovat monet tutkijat selvittäneet myös Suomessa.

Jatkamatta kotikasvatuksen puolusteluja toteen, että jos perheelle voitaisiin todella antaa valinnan mahdollisuus, olisimme ihanneyhteiskunnassa.

Hallituksen esittämästä mahdollisuuksien listasta puuttuu yksi vaihtoehto: juuri se, jota kokoomus on ollut ajamassa ja jonka monet perheet olisivat valinneet, eli mahdollisuus saada kotitaloustyöntekijän palkkauksesta verovähennysoikeus. Nyt lain sallima valinta jää epätasapainoiseksi eikä tule tyydyttämään yhtä kansanosaa.

Olematta sokea tasa-arvon kannattaja olen sosiaalivaliokunnan kanssa samaa mieltä siitä, että nyt olisi tarvittu jo hallituksen esitystä tasa-arvoiseksi. Laki pienten lasten hoidon järjestämisestä sekä sen yhteydessä käsiteltävä esitys työ sopimuslain muuttamiseksi eivät pidä kansalaisia tasavertaisina. Perheet jäävät tulotasoltaan, ammattijakaumaltaan ja iältään eriarvoiseen asemaan. Tulotasoltaan hyvätasoisia perheitä rangaistaan tämän lain ja monen muun hallituksen esityksen johdosta. Yrittäminen ja ahkeruus ei ole hallituksen suosiossa. Miten pitkälle meidän on mentävä ennen kuin hallitus huomaa purevansa myös omiaan?

Ammattijakaumaltaan tämä laki syrjäyttää kokonaan ne perheet ja erityisesti ne naiset, jotka luovat omaa uraa. En voi olla esittämättä kysymystä: Kuka tieteellistä työtä tekevä voi ottaa kolmeksi vuodeksi tai edes vuodeksi hoitovapaata? Kuka urallaan etenevä taiteilija, yritysjohtaja tai muuta vastuullista yhteiskunnallista tai yksityistä ammatia harjoittava voi olla poissa työelämästä kolme vuotta tai edes yhden vuoden? Miten menettelee pienyrittäjä, jolla on liike, jota hoitaa yksin?

Väestöliiton perhepoliittinen työryhmä on antamassaan lausunnossa todennut: "Sekä työnantajan työtehtävien että työntekijän omaa työrauhaa koskevan pitkäjännitteisen suunnittelun kannalta on mielestämme yksinomaan kielteistä, että vanhempainloman aikana voidaan hoitovapaata jaksottaa useaan eri osaan." Kokoomuksen vastalauseessa ja lainmuutos ehdotuksessa todetaan, että työntekijällä on oikeus yhteen hoitovapaajak-

soon hoitaakseen alle kolmevuotiasta lasta. Hoitovapaan vähimmäispituus on kaksi kuukautta. Tätä ei hyväksytty. Samoin Väestöliitto on huolissaan nuorten naisten syrjinnästä, joka nyt on tosiasia. Yli 40-vuotiailla on kysyntää ja nuoret naiset saavat sijaisuuksia ja lyhytaikaisia työtehtäviä.

Herra puhemies! Tämä lakipaketti on alkua perhepoliittiselle uudistukselle. Se ei ole valmis eikä se kohtelee tasapuolisesti kansalaisia. Mutta suon niille naisille ja perheille, jotka saavat avun tämän lakipaketin kautta, sen suoman mahdollisuuden. Mutta oikeudenmukaisuuden nimissä olisi otettava huomioon myös se kansanos, joka ei voi ottaa lakiehdotusta avukseen. Tätä kansanosaa sekä myös vammaisia ja vanhuksia olisi auttanut kokoomuksen esittämä kotityöntekijän palkkauksen verovähennysoikeus. Miksi se ei voinut olla neljäntenä valittavana vaihtoehtona?

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuntuu tätä keskustelua kuunnellessa, että edustajat kuulevat sen minkä itse haluavat. Näin ollen varsinaista keskustelua ei tahdo oikein syntyä. En nimittäin ollenkaan usko, ed. Pohjanoksa, vaikka monista asioista puheenvuorossanne olinkin samaa mieltä, että sosiaalivaliokunnan kriittinen asennoituminen tähän hallituksen esitykseen suinkaan kuvasti niinkään epäluuloa, vaan se toivottavasti osoittaa sosiaalivaliokunnan yleistä asennoitumista suuriin muutoksiin. Se on sitä mieltä, jos lainaisin ministereitten varsin onnistunutta lausuntoa, että lapsi on syntynyt, että meidän mielestämme useimmiten prosessissa ei ole kyse siitä, onko lapsi syntynyt, se ei ole riittävä, vaan se että lapsesta pidetään myös jälkeenpäin hyvää huolta. Selonteon vaatiminen näinkin suuren uudistuksen jälkeen on huolenpitoa asian kehittymisestä eikä suinkaan ensisijaisesti epäluuloa.

Ed. S a l m i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin puuttua ed. Pohjanoksan puheenvuoroon siltä osin kuin hän tarkastelee puheessaan pienen lapsen mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin ja sosiaaliin leikkeihin. Ed. Pohjanoksa ei ole ilmeisesti tutustunut uusimpaan varhaislapsuustutkimukseen, jolla on selvästi osoitettu se, että jo aivan vauvaikäinen lapsi kaipaa ja pystyy rakentamaan kontakteja ikätovereidensa kanssa. Aluksi välineinä ovat ilmeet, eleet, ääntelyt, myöhemmin kosketus, ja hyvin varhaisessa vaiheessa myös lapset hakeutuvat keskenään ns. sosiaalisiin leikkeihin samoin kuin aivan pienet lapset hakevat seuraa ja leikkejä myös aikuisten kanssa. Kehottaisin ed. Pohjanoksa tutustu-

maan esimerkiksi niihin kirjoituksiin, joita Tytti Solantaus, Vappu Taipale ja Pirkko Turpeinen ovat kirjoittaneet ja esitelleet meille suomalaisille, mm. amerikkalaista varhaislapsuustutkimusta.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Pohjanoksa siteerasi ministeri Vappu Taipaleen erästä lausuntoa, niin olisin suonut, että hän olisi samalla siteerannut myös toista ajatusta ja näin ollen hän ei olisi pannut vastakkain tätä kotona tapahtuvaa hoitoa ja päiväkotihoidon tavalla kuin hän teki. Tarkoitin niitä kahta asiaa, joista Vappu Taipale monta kertaa on sanonut, että ne eivät ole toisiaan pois sulkevia asioita. Sellainen lapsi, joka on päiväkodissa päivän, on illan kotona vanhempien luona. Näin ollen näitä kahta seikkaa ei voida panna sillä tavalla vastakkain tai ainakaan se ei ole kovin järkevää, kuin ed. Pohjanoksa äskeisessä puheessaan teki.

Sitten minusta kokoomus, korostaessaan kotiapulaisen palkan verovähennysoikeuden saamista, ei ole tässä kovin looginen, jos korostetaan vanhempien antamaa hoitoa, koska silloin jos siellä on kotiapulainen hoitamassa lasta, niin eivät siellä sitten vanhemmat ole hoitamassa. Se on kokonaan eri asia kuin tämä, mistä nyt on kysymys.

Ed. P o h j a n o k s a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Salmiselle sanoisin, että tunnen kyllä näitä uusimpia tutkimuksia ja tiedän, että lapsi voi olla näennäisessä kontaktissa alle kolmivuotiaana, mutta tämän sosiaalisen kehityksen osuus alkaa myöhemmin.

Ed. Myllyniemelle toteaisin, että en asettanut vastakkain vaan yrittin asettaa rinnalle.

Ed. L o u v o : Herra puhemies! Eduskunnan viime vuosien työskentelylle, myös nykyisen hallituksen aikana, on ollut ominaista, että suurten, yhteiskunnallisesti hyvin merkittävien, mutta poliittisia intohimoja herättävien lakiesitysten lopukäsittely siirtyy aina viime hetkeen, juuri siihen hetkeen kun eduskunnan pitäisi päästä kesälomalle, joulua viettämään, tai budjetin käsittely tai istutokauden päättymisen on kiinni juuri tällaisen merkittävän lakiesityksen käsittelystä. Muistan soralain ja kansaneläkeuudistuksen edellisen eduskunnan ajalta, työsuhdeturvain viime istutokauden viimeisiltä tunteilta ja työttömyys-turvain viime kesältä. Nyt on sitten kolmannessa ratkaisevassa käsittelyssä erittäin kauaskantoinen, tärkeä perhepoliittinen lakipaketti kotihoidontu-kineen ja kolmen vuoden hoitovapaineen, josta sosiaalivaliokunta teki mietintöä perjantai-iltana

kovassa paineessa koko muun eduskunnan odottaessa eikä valmista jo synny. Asiasta pitäisi nyt runsaasti keskustella, antaa evästyksiä lain toteuttamiselle, mutta voimme olla vakuuttuneita, että keskustelut tänä ajankohtana taitavat jäädä melko pintapuolisiksi. Tuntuu siltä, että tässä toistuvassa kiireessä on poliittista tarkoituksenmukaisuutta, mikä huolelliselle lainsäädäntötyölle on häpeäksi.

Ensimmäisen ja toisen käsittelyn puheenvuoroista kuului, että hallituspuolueetkin ovat hie-man kauhuissaan tästä kiireestä. Niinpä ollaan valmiita parantamaan lakeja ennen kuin niitä on edes vielä hyväksyttyään. Luettiinhan täällä ensimmäisessä käsittelyssä hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajien tekemä sopimus ja vetoomus siitä, että hallitus antaisi heti uuden lakiesityksen, jotta kotihoidontuen maksatuksesta päättäminen ja maksatuksen hoitaminen olisi Kansaneläkelaitoksen kautta hallinnollisesti tarkoituksenmukaista ja toimivaa.

Nyt käsiteltävän esityksen mukainen kotihoidontuen maksatuksen hoitaminen nimenomaan ei olekaan hallinnollisesti tarkoituksenmukaista ja toimivaa, vaan pelkästä maksuliikenteen hoitamisesta Kelan kautta, niin kuin esitetään, tulisi päällekkäistä hallintoa ja byrokratiaa sekä Kelaan että kuntiin. Siksi kokoomus onkin vastalauseessaan puuttunut asiaan, ja on ollut hyvin miellyttävää täällä kuulla, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat jo sopineet asiasta meidän esittämällemme tavalla. Varmemmaksi vakuudeksi koko eduskunta toivottavasti yhtyy ed. Saara Mikkolan asiasta esittämään perustelulausumaan.

Tällaisena nämä lakiesitykset ovat nyt kuin hypy tuntemattomaan. Missään muussa maassa ei ole vastaavaa lainsäädäntöä, joten kansainväliset vertailut eivät ole mahdollisia. Täten nämä lakiesitykset ovat uusia uria aukovia ja periaatteiltaan, kuten täällä on jo useasti toistettu, monessa mielessä erittäin hyviä. Onhan tämä mm. alku kotityön ja lastenhoidon uudenaikaiselle arvostamiselle, mitä kokoomus on aina painottanut. Samoin lakiesitykset ovat oikeansuuntaisia lisätessään edes vähän valinnan vapautta lasten hoitojärjestelyissä. Toivottavaa vain olisi, että mietinnössäkkin yksimielisesti painotettu perheiden todellisen valinnanvapauden lisääntyminen myös tulevaisuudessa toteutuu, sillä nämä lakiesitykset eivät sitä vielä takaa, vaikka sitä ovat asiantuntijat, jopa sosiaali- ja terveysministerit painottaneet ja kertoneet valinnan vapauden olevan lakiesitysten tärkeänä tavoitteena.

Noin puolet asiantuntijoista oli sitä mieltä, että vasta lasten hoitoapulaisen palkan verovähennys-

oikeus lisäisi huomattavasti tätä valinnan vapautta. Valiokunnassa hävisimme asiaa koskevan perustelulausumaehdotuksen. Toivon, että se täällä suuressa salissa hyväksytään, ja siksi kannatankin ed. Pesolan tekemää tätä asiaa koskevaa perustelulausumaehdotusta.

On huomattava, että lakiesitysten perustana ei ole komiteatyö lausuntoineen eivätkä tarkat kustannuslaskelmat, eivät myöskään kustannushyötyvertailut eri hoitomuotojen suhteen. Jos otetaan huomioon yhteiskunnan lasten päivähoitopaikkoihin käyttämät varat, olisi kotihoidontukea kannattanut maksaa enemmän, jotta myös se olisi muodostunut todelliseksi valinnan mahdollisuudeksi perheille. On otettava huomioon, että yhden kunnallisen päiväkotipaikan perustamiskustannukset ovat noin 60 000 mk ja käyttökustannukset 3 000 mk kuukaudessa. Tällöin ei ole vain perheen ja lapsen etu, vaan myös yhteiskunnan etu suoda taloudellisestikin käyttökelpoinen vaihtoehto kotihoidontuesta.

Lakiesitysten ensimmäisessä käsittelyssä kokoomusta syytettiin siitä, ettemme ole pystyneet valitsemaan, olemmeko perheiden asialla vai katselemmeko asioita vain työnantajien näkökulmasta. Minusta tällainen vastakkainasettelu on käsittämätöntä. Lakiesitykset toimivat käytännössä ainoastaan, jos eri näkökulmat sovitetaan hyvin yhteen, ja kaikkien etu on, että saamme käytännössä hyvin toimivat lait. Niinpä lakiesityksiä on tarkasteltava myös työnantajien ja yritysten näkökulmasta. Kukas heitä muuten ajattelee kuin kokoomus? Ei ainakaan hallitus ole esityksiä antaessaan suuremmin ajatellut. Erityisesti pienet yritykset voivat joutua kohtuuttomaan asemaan. Merkittävin ja ainoa parannus, mitä valiokunnassa saatiin työelämään liittyen aikaan itse lakiesityksiin, oli, että työntekijän on ilmoitettava hyvissä ajoin hoitovapaan pitämisestä. Tämä "hyvissä ajoin" oli siis saatu lisäys. Mietinnön perusteluissa kyllä onneksi painotetaan, että valiokunta pitää tarkoituksenmukaisimpana kokonaissuunnitelman tekemistä hoitovapaiden käyttämisestä, mutta ei ole tässä vaiheessa esittänyt lakiin tätä koskevia muutoksia. Toivottavasti hoitovapaiden yrityksille, sijaisille ja myös lapselle tarkoituksenmukaisemmasta jaksotuksesta annetaan myöhemmin uusi korjausesitys.

Valiokunnassa yritimme saada myös aikaan lausumaa, että niin sijaisten kuin hoitovapaalta palaavien täydennys- ja uudelleen koulutuskustannukset korvattaisiin yrityksille, mutta äänestyksessä jäimme yksin. Myöskään lausumaa siitä, etteivät yritykset joutuisi kustantamaan hoitovapaan aikaista sosiaaliturvaa, jota tutkimaan on asetettu

toimikunta ja jonka järjestäminen on kylläkin välttämätöntä, emme saaneet mietintöön. Näiden asioiden toteutumisesta ja sitä, kuka pannaan maksamiseksi, onkin tiiviisti seurattava.

Valiokunnassa tuli asiantuntijoita kuultaessa esiin niin monenmoisia käytännön ongelmia, joiden vaikutuksia ei lakiesityksessä ole otettu huomioon ja joista tässä vaiheessa onkin vaikea tarkkaa kuvaa saada, joten tiivis seuranta on todellakin tarpeen.

Lakiesitysten myönteinen toteutuminen käytännössä riippuu paljolti siitä, minkälainen yleinen ilmapiiri syntyy näiden asioiden ympärillä, minkälainen on työntekijöiden suhtautuminen, samoin työnantajien, syrjitäänkö nuoria naisia työhönnotossa, järjestetäänkö riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti koulutusta, parannetaan sijaisten asemaa ja saamista. Sosiaalivaliokunnan käsittelyssä on parastaikaa lakiesitys työvoiman vuokraamisesta, jonka mukaan byrokratia lisääntyisi tässä suhteessa valtavasti, kun sitä juuri nyt pitäisi helpottaa. Asenteista ja yleisestä ilmapiiristä riippuu, yritetäänkö puolin ja toisin sopia asioista ajoissa ja tehdä kaikki voitava, ettei työpaikalla ja perheissä tulisi liian suuria käytännön hankaluuksia. Tämä on varmasti kaikkien etu, niin työnantajien, sijaisten, hoitolomalla olevien kuin ennen kaikkea lapsen etu.

Herra puhemies! Tätä lakipakettia hyväksyessämme ja sitä myöhemmin korjatessamme ja parantaessamme toivottavasti meidän onkin ennen kaikkea katsottava, mikä on lapselle parasta. Lapsissa on tulevaisuutemme, kaikkien osapuolten tulevaisuus.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvo totesi, että täydellisempää valinnanvapautta merkitsisi vasta se, että kotiapulaisen palkkauskustannukset tehtäisiin verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Minä muistutan häntä siitä, että tämä lakiesitys tekee mahdolliseksi sen, että kotihoidon tukea voidaan käyttää myös kotiapulaisen palkkaukseen. Verovähennyksen kautta kotiapulaisen käyttömahdollisuuksien lisääminen tai parantaminen merkitsisi sitä suurempaa tukea perheelle, mitä enemmän ansaitseva perheestä on kysymys. Taannoin verohallitukselta pyydettiin selvitys siitä, miten kahden eri perheen tapauksessa verovähennyksen tie kohtelisi näitä perheitä. Toisen perheenpään kuukausitulot arvioitiin 12 000 markaksi kuukaudessa, toisen 4 000 markaksi kuukaudessa. Jos kumpikin palkkaa 2 000 mk kuukaudessa ansaitsevan kotiapulaisen, saisi rikkaampi noin yli kolme kertaa

enemmän verotuksessa takaisin kuin pienempituloisen. Minusta tämä — myönnän kyllä — hie-man karrikoitu mutta totuuden kertova esimerkki osoittaa, että oikeudenmukaisimmalla tavalla kotiapulaisenkin palkkauskustannuksia parannetaan silloin, kun tuki tulee kotihoidon tuen muodossa. Käytettäköön sitä myös kotiapulaisten palkkaamiseen.

Ed. L o u v o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarisen esille ottama esimerkki oli todellakin karrikoitu. Onhan myönnettävä se, että meidän maassamme on maailman korkeimpiin kuuluva veroprogressio ja aivan tavalliset perheet ovat köyhyysloukussa johtuen juuri veroprogressiosta ja siitä, että useimmat sosiaaliturvaan liittyvät asiat ovat tarveharkintaisia. Painotin puheenvuorossani, että tämä lakiesitys on oikean suuntainen. On myönnettävä, että kotihoidon tukea voidaan käyttää myös kotiapulaisen palkkaamiseen, mutta se raha, kun se on myös verolla, on niin mitätön, että se on vasta hyvin pieni alku tähän asiaan.

Ed. M o i s a n d e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen tietää varsin hyvin, että vähennyksen voi tehdä myös suoraan verosta eikä pelkästään tulosta. Mikäli ed. Pekkarisen näkemys on todellakin tuollainen, että kotiapulaisen tai lastenhoitajan palkkauskulujen verovähennysoikeus aiheuttaisi erittäin suurta eriarvoisuutta, ilmeisesti loogista olisi, että hän ryhtyisi hyvin pikaisesti toimenpiteisiin korkojen verovähennysoikeuden ja muidenkin vähennysten osalta niin, että niitä ei enää tehtäisi tulosta vaan pelkästään verosta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Moisanterin puheenvuoro sisälsi aika merkittävän kannanoton, jos minä sen oikein kuulin. Hän sanoi, että vähennyshän voidaan tehdä myös verosta. Jos näin kotiapulaisen palkkauskustannusten verovähennys toteutetaan, uskon, että tuolla ajattelulle voi löytää laajempaa kannatusta, jos vähennys todellakin tehdään verosta. Silloin se menee tasasuuruksina kaikille perheille. Mutta aiemmin olen ymmärtänyt kokoomuksen tarkoittaneen sitä, että nimenomaan vähennys tehdään tuloista, ei maksettavasta verosta. Jos olen ollut väärässä tähän saakka, pyydän anteeksi kokoomukselta.

Ed. M o i s a n d e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olisin henkilökohtaisesti erittäin tyytyväinen, mikäli tässä asiassa saatai-

siin edes pää auki. Jos se on hinta, että vähennys täytyy saada suorittaa verosta, olisin erittäin tyytyväinen, jos sellainen esitys keskustapuolueen taholta lähtisi hyvin nopeasti liikkeelle.

Ed. H e t e m ä k i - O l a n d e r : Herra puhemies! Myönnän mielelläni, että nämä lait, jotka meillä ovat käsittelyn alaisina, ovat merkittäviä esityksiä. Mutta sitä hämmästyttävämpää on, niin kuin on todettu, että tämä lakipaketti annettiin 26. 10. eli juuri ja juuri kaksi kuukautta sitten tarkoituksellisenä budjettilakina ja joulunaluskiireessä käsiteltäväksi. Tämä on esimerkki siitä, millä tavalla suhtaudutaan eduskuntatyöhön, työskentelyyn tässä talossa. Jos kaikki yksimielisesti nyt ja erityisesti keskustapuolue ovat vakuuttamassa sitä, että olemme todistamassa historiallista hetkeä, tämä historiallinen hetki olisi ansainnut muunlaisen käsittelytavan kuin nyt on tapahtunut eduskunnassa. Tässä suhteessa olin iloinen, että myös sosiaalivaliokunnan nykyinen puheenjohtaja kiinnitti tähän nopeaan käsittelyyn huomiota ja myös ed. Myllyniemi. Mutta milloin tulee se hetki, että sosiaalivaliokunta tai eduskunta voisi kieltäytyä käsittelemästä lakia, joka annetaan liian myöhään? Minusta olemme jo niin pitkälle edenneet, että tämänkin pitäisi olla mahdollista.

Me puhumme kaikki yhteisellä suulla, myös arvoisat puhemiehet, siitä että eduskunnan arvovaltaa on nostettava. Eduskunnan arvovaltaa nostetaan vain hyvällä, perusteellisella ja perinpohjaisella työllä, mutta myös sellaisella työllä, että me teemme tätä työtä asiallisesti asiallisina aikoina emmekä pimeinä yön hetkinä. Todella kammottavaa oli seurata viime perjantain käsittelyä, jolloin tulokseksi tuli, niin kuin on tosin jo todettu, aika köykäisin perustein annettu mietintö. Tähän ei pitäisi suostua, ja tämän tapaista työskentelyä ei saisi tässä talossa sietää.

Mitä itse lakiin tulee, varmasti myönteisempi ilmapiiri tämän lain hyvälle läpimenolle olisi tullut siitä, että siinä olisi vakavasti otettu huomioon eri osapuolten kantoja. Ei vain työnantaja- vaan myös työntekijäjärjestöt on sivuutettu. Tämä on syntynyt hallituksen omassa päässä, on haluttu viedä eteenpäin tärkeää asia, jotta kerättäisiin poliittisia pisteitä kasaan. Tietysti on hyvä, että olemme edenneet, mutta tässä ilmapiirissä, jossa tämä laki on syntynyt, minä pelkään pahoin, vaikka aikaa vielä onkin ennen kuin tämä laki toteutuu, että sitä ei ole otettu vastaan kaikilla tahoilla sillä arvostuksella ja sillä yhteistyön pyrkimyksellä kuin voisi olla mahdollista. Ihmettelen sitä, että tähän lakiin ei itse asiassa ole saatu minkään näköisiä muutok-

sia. Jo nyt kuuluu ääniä, että tuota lakia, tuota esitystä pitää tarkistaa. Minkälaisen arvosanan me annamme silloin omasta lainsäädäntötyöstämme? Kun lakia on viety eteenpäin muulin itsepäisyydellä niin kuin tuntuu, olen todella pahoillani, että siellä ovat monet asiat jääneet huiutaisulle.

Ihmettelen esim. asiaa, joka myös on jo tullut esille, lasten päivähoitopaikkojen saamista pääkaupunkiseudulle. Ei siinä kyllin, että näiden hoitopaikkojen pitäisi olla valmiina muutamien vuoden kuluttua, myös henkilökunnan niihin pitäisi olla valmiina. Mistä se otetaan, kun lastentarhanopettajaopisto esim. Helsingin seudulla ei kykene ehkä ottamaan siltä nyt edellytettävää määrää vastaan tilan- ja opettajien puutteen vuoksi? Tämän tapaisia epäjohtamukaisuuksia tämän lain toteuttamisessa on muitakin, eivät vain hoitopaikat ja henkilökunta, vaan myös uudelleen koulutus ja sijaisten asema. Entä jos sijaiset haluavat päästä hoitolomalle — miten sitten edetään?

Lisäksi haluaisin todeta aivan muutamien sanan kotiapulaisen palkasta, josta nyt on haluttu nostaa melkoinen numero. Myönnän mielihyvin, että on hiukan edetty siinäkin asiassa, mutta olen tavattoman ihmeissäni, että eduskunta on ollut niin itsepäinen esim. sellaisten tapausten osalta, joissa on leski tai miksei yhtä hyvin avioerossa elävä ihminen hoitamassa vaikkapa kolmea lasta. Ei siinä kysytty silloin, haluaako itse jäädä lasta hoitamaan. Työhön on mentävä, hoitopaikkoja ei ole, ei sukulaisiakaan saatavilla. Tänä päivänä vielä olisi voinut saada jonkun ihmisen hoitamaan kotiin kolmea lasta, mutta ei edes hänen palkkauskustannuksiaan hyväksytty vähennettäväksi verotuksessa. Se on minusta niin mieletöntä ja epäoikeudenmukaista kuin vain voi olla. Tiedän itse, mistä puhun. Olen ollut kymmenen vuotta kolmen pienen lapsen kanssa leskenä ja pyrkinyt heidän hoitoaan järjestämään silloinkin, kun päivähoitopaikkoja ei ollut saatavana.

Tämän tapaisia esimerkkejä meillä on muitakin. Näitä ei ole asiallisesti näitten lakien yhteydessä tarkasteltu niin kuin pitäisi, se on ihan selvä. Yhdyn mielelläni niihin näkökohtiin, joita sekä ed. Moisander että ed. Pohjanoksa tämän lain käsittelyssä toivat esille. Toivon, vaikka olemme merkittävän ja ehkä loppujen lopuksi hyvää tekevän lakiesityksen edessä, että eduskunta joissakin tilanteissa pystyisi sanomaan, että sen ja sen päivämäärän jälkeen tullutta lakiesitystä ei enää sillä kaudella käsitellä, vaan että käsittelyrauhaa pitää olla vähän laista riippuen kyllin monta kuukautta. Tässä laissa sitä ei ole ollut, ja sen vuoksi parsinta

on aloitettu jo tänä päivänä, ennen kuin lakiesitys on hyväksytty. Olen silti valmis toivottamaan tälle laille menestystä.

Ed. K ö n k k ö l ä : Puhemies! Haluan kiinnittää muutamaan asiaan tässä puheenvuorossani huomiota. Ensiksi kotiapulaisen palkan verovähennystä tai vähennystä verosta koskeva asia: Olisi kiva kuulla kokoomukselta joskus vähän perusteellisempia näkökantoja tähän asiaan. Ketä se hyödyttäisi? Minkälaiset kustannukset siitä kokoomuksen mallin mukaan tulisivat valtiolle ja minkälaiset kustannukset kunnille? Sen jälkeen olisi kiva tietää, mitä kaikki vaihtoehtoja samalla rahalla olisi olemassa. (Välihuuto) — Pyydän tarkempaa selvitystä myöhemmin, en keskeytyksiä puheenvuoron aikana, mikä ei ole kovin kohteliasta, jos sopii edustajalle (Välihuuto) — Mutta eivät kohteliaita. — Kuten on todettu aikaisemmin, kotihoidon tukea voi käyttää myös kotiapulaisen palkkaan. Sen jälkeen kun keskustelu meni si tälle tasolle, voisi kokoomuslaisten kanssa vakavammin puhua, koska käsittelyn aikana he ovat lähinnä, sanoisiniko demagogisesti tai kiihtyneinä esittäneet näitä näkemyksiä ilman kovin vankkoja perusteita.

Toiseksi haluan vielä kerran kiinnittää huomiota Kelaan, joka tuntuu niin kovin rakkaalta aiheelta. En käy läpi niitä kaikkia näkökohtia, joista perjantaiyönä puhuttiin. Totean ed. Pohjanoksalle, kun hän sanoi, että täällä ei saanut puhua, että en minä huomannut, että kukaan olisi kieltänyt minua yöllä puhumasta. Sehän riippuu siitä, kuinka paljon arvostaa jotain lakia, puhuuko yöllä vai ei.

En haluaisi hirveästi vain kokoomusta moittia, mutta tässä kohtaa sattuu niin, että kokoomus on täällä tänään puhunut siitä, että maksuliikenteen siirtäminen Kelaan on tyhmää ja typerää, ja saman asian he sanovat omassa vastalauseessaan, mutta kuitenkin silloin, kun asiasta äänestettiin, he äänestivät hallituksen mukaan niiden kanssa, jotka olivat sopineet asiasta. Tiettyä epäloogisuutta asiassa on.

Se perustelu, jota on käytetty, että Kelassa olisi vapautuvia resursseja, joita voitaisiin siirtää kotihoidontuen maksatuksen hoitamiseen, tuntuu kummalta. Olisi syytä myös muistaa se, että Kela voisi tehostaa nykyisiä toimintojaan, jotka on tällä hetkellä minun mielestäni huonosti hoidettu. He voisivat hurjan paljon kiinnittää huomiota esim. kuntoutustoimintaan paikallistasolla, joka nykyään on melko pienillä voimavaroilla hoidettu.

Kolmantena asiana tässä puheenvuorossa puhuisin työajan päivittäisestä lyhentämisestä. Tässä suhteessa olin valiokunnassa pettynyt, koska esitin valiokunnan mietintöön lisäystä tästä asiasta, mutta valitettavasti kukaan muu valiokunnan jäsen ei pitänyt esitystäni hyvänä. Sen takia siellä siitä ei päästy edes äänestämään, mikä sinänsä oli ikävän tuntuista. Kuitenkin näen hyvin tärkeänä sen, että lasten vanhemmat voisivat lyhentää työaikaansa. Se voisi olla hyvin järkevä ja realistinen vaihtoehto monessa mielessä myös sille, että vanhemmat jäävät kokonaan kotiin hoitamaan lapsiaan. Tässä yhteydessä viittaatan esim. ed. Pohjanoksan muutamiiin hyvin järkeviin huomautuksiin siitä, miten naisten työelämässä — pääasiassahan tämä koskee naisia — oleminen tai pois jääminen on monessa suhteessa mahdollonta, koska täytyy pysyä ajassa ja työssä mukana. Mutta työssä voisi pysyä mukana vähän pienemmällä työmäärällä kuin kahdeksan tuntia päivässä. Senpä takia ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää eri mahdollisuudet lyhentää pienten lasten vanhempien päivittäistä työaika ja antaa tarvittavat esitykset.” Samassa yhteydessä haluaisin kyllä kysyä, minkä takia SKDL:n edustajat eivät valiokunnassa pitäneet tätä asiaa kovin merkittävänä.

Ed. H e t e m ä k i - O l a n d e r (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Könnkölän puheenvuorot ovat niin arvokkaita, että niihin kannattaa hakea vastausta joka kerta. Olisin kotiapulaisen palkkauskysymykseen sen verran halunnut tuoda vastausta, että — määrättyjä summiahan minulla ei ole tässä esittää — muistissani on hyvin se kotityöntekijöiden kirjelmä, joka eduskunnalle pari vuotta sitten tuli ja jossa kotitaloustyötä tekevien puolelta perustellusti esitettiin, että jos he saisivat oman kunnollisen palkan, heille annettaisiin paljon parempi palkka silloin kun se olisi avointa ja veroilmoituksessa mahdollisesti vähennysoikeutettua ja he taas maksaisivat omasta palkastaan veron, niin yhteiskunnalle siitä ei tappiota tule, varsinkin kun ottaa huomioon vielä, että sitten hoitopaikkoja tarvittaisiin vähemmän, joten tappiot eivät sillä tavalla yhteiskunnan kannalta olisi lainkaan vakavia. Päinvastoin hyötyhän olisi melkoinen siltä osin, että säästettäisiin sosiaalikustannuksissa myöhemmin niitten lasten menot, jotka saisivat kunnollisen hoidon heti alkuvuosista, ja vanhempien työpanoskin olisi varmasti tehokkaampi ja parempi.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i - V i k a t m a a : Herra puhemies! Ehkä tämän keskustelun lopuksi on paikallaan muutama kommentti. Haluaisin aloittaa siitä ed. Hetemäki-Olanderin puheenvuorosta, jossa moitittiin näiden lakien kovin myöhäistä tuloa eduskuntaan. Myönnän, että melkoisen myöhään nämä lait tulivat, mutta ilmeisesti kuitenkin kahta viikkoa aikaisemmin, mitä ed. Hetemäki-Olander mainitsi. Esitykset annettiin 12. lokakuuta. (Ed. Hetemäki-Olander: Minä luen mietinnön tekstiä!) Haluaisin myös omalta osaltani myöntää päinvastoin kuin ed. Hetemäki-Olander väittää, että sosiaalivaliokunta on tehnyt erittäin merkittävän ja perusteellisen työn näitten lakiesitysten osalta siitä huolimatta, että ne saapuivat vasta lokakuussa eduskuntaan. Siltä osin kuin täällä on voinut eduskunnan sosiaalivaliokunnan työtä seurata, työ on ollut hyvin perusteellista ja se myös näkyy jäljessä.

Nämä hallituksen esitykset muodostavat kokonaisuuden, jonka tavoitteena on ollut kaksi asiaa: lapsiperheitten aseman turvaaminen ja toisaalta sillan rakentaminen perheiden ja työelämän välille silloin, kun lapset ovat pieniä. Kun on seurannut tätä julkista keskustelua ja keskustelua erityisesti eduskuntatalon ulkopuolella, on havainnut, että lapsiperheitten asemaan on tänä päivänä hyvin vaikea asettautua. Ei ole laisinkaan nähty sitä, että perheitten elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia, lapset ovat hyvin erilaisia ja tarvitaan erilaisia ratkaisuja. Jonkin verran myös tämän illan kuluessa on tullut esille hyvin musta-valkoinen ajattelu. Minusta siihen ei todellakaan ole mitään syytä. Suurin osa suomalaisista perheistä joutuu tulevaisuudessaakin turvautumaan erilaisiin hoitoratkaisuihin. Yhdessä elämäntilanteessa sopii yksi ja myöhemmin toinen. Uskon että tämä on hyvin suurelta osin ollut myös hallituksen valmistelutyön pohjana. Silloin kun lapset ovat pieniä, on tarkoituksenmukaista, että on useampia vaihtoehtoja, erityisesti kotihoidontukivaihtoehto, käytettävissä. Myöhemmin korostuu sitten taas vaihtoehto, jossa on myös muita lapsia hoidossa, jotta sosiaaliset kontaktit voidaan ylläpitää.

Tämä julkinen keskustelu on myös osoittanut sen, että lainsäädännön kirjoittaminen perheitten näkökulmasta on täysin uusi asia tässä maassa. Tässä suhteessa tätä lainsäädäntöä voidaan pitää, niin kuin täällä joku perjaintai-iltana tai lauantai-aamuna mainitsi, radikaalina. Se todella antaa perheille, jos ei täydellistä valinnan mahdollisuutta, mutta kuitenkin ratkaisevasti parantaa perheitten mahdollisuuksia valita omaan elämäntilanteeseensa sopiva hoitomuoto. Tietysti silloin kun aja-

tellaan ensisijaisesti perheitä, joutuvat kunnat, jotka pääasiallisesti vastaavat lasten päivähoidosta, joustamaan. Samaten joutuu myös työelämä joustamaan. Tämä ei tarkoita sitä, ettei ollenkaan kuunneltaisi työelämän vaatimuksia, joita olisi tutkittava yhteistyössä työnantajien kanssa. Mutta lähtökohta on ja minun mielestäni on välttämättömyys, että se on ensisijaisesti perheitten lähtökohta ja joustetaan sitten perheitten hyväksi.

En voi myöskään yhtyä niihin opposition edustajien puheenvuoroihin, joissa valiteltiin, että tämä hallituksen esitys on tullut liian nopeasti, siinä on edetty liian nopeasti taikka että siinä on otettu liian suuria askeleita. Päinvastoin voisi väittää, että sitä on saatu odottaa liiankin kauan. Tämä on päänavaus. Monet näistä toimenpiteistä perheitten hyväksi ovat riittämättömiä, ja toivon, että tämä, tämä keskustelukin osittain antaa siihen hyvää toivoa, merkitsee selvää lähtökohtaa perhekeskeisemmälle ajattelulle niin sosiaalipolitiikassa kuin myös työelämän ratkaisuja tehtäessä. Niin kuin valiokunnan mietinnössä tuli esille, täällä on moneen kerran viitattu joustaviin työaikajärjestelyihin, ja kun työmarkkinoilla on tietoa, että eduskunnassa on vahva tahto myös tähän suuntaan, niin uskon ja toivon, että työmarkkinajärjestöt käyttävät sen suuren valtansa, joka niillä tässä asiassa on, enemmän perheitten hyväksi mitä aikaisemmin on tapahtunut. Toivottavasti se merkitsee sitä, että kodit ja perheet eivät ole tulevaisuudessa kilpailutalouden reservialuetta, mitä se on tähän asti ollut.

Aika moneen kertaan on näitten lakiesityksien yhteydessä viitattu miesten ja naisten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen. Tähän julkiseen keskusteluun ovat erityisesti ottaneet osaa pitkälle koulutetut naiset. He ovat kokeneet, että tämä kotihoidontuki/hoitovapaa-vaihtoehto ei ole heille omaehtaisesti tarpeellinen. Olisin kuitenkin toivonut, että he olisivat nähneet vähän laajemmin oman pihapiirinsä yli ja ymmärtäneet sen, että muiden perheiden ja muiden naisten tilanne saatetaan olla toisenlainen, he ehkä tarvitsevat tällaista vaihtoehtoa. On kuitenkin ilahduttavaa todeta se, että nämä syrjintäpeikot, erilaiset osittain teoreettisetkin syrjintäväitteet eivät ole kuitenkaan mitätöineet tämän lainsäädännön valmistumista, vaan siinä on nyt päästy eteenpäin. Haluan kuitenkin omalta osaltani todeta, niin kuin lähetekeskustelussa jo sanoin, että naisten ja miesten eriarvoisuus on täyttä totta tämän päivän suomalaisessa työelämässä. Naisten syrjintää tapahtuu joka päivä, ja siltä ei ole tietysti syytä miltään osin sulkea silmiä. Nyt erityisesti naisten tietysti pitäisi koota

tässä suhteessa voimansa ja löytää yhdessä keinoja, miten tätä syrjintää voidaan estää ja poistaa. Yhtenä keinona varmasti on tasa-arvolain säätäminen, mihin myös valiokunta on mietinnössään viittannut ja mikä on tullut myös tämän keskustelun aikana useaan otteeseen esille. Uskon, että hallitus ilomielin pance merkille sen, että on näin myönteinen ilmapiiri ottamassa vastaan hallituksen tasa-arvolakiesitystä, jota valtioneuvoston kansliassa parhaillaan valmistellaan.

Herra puhemies! Pidän erittäin merkittävänä sitä, että näin loppuvuodesta eduskunta antaa hyvin suuren osan ajastaan tämän perhepaketin lainsäädännön viimeistelylle. Uskon, että tämä merkitsee sitä, että myös tulevaisuudessa eduskunta omalta osaltaan on valmis työskentelemään hyvin pitkäjänteisen perhekeskeisen sosiaalipolitiikan eteen. Meillä on hyvin paljon kysymyksiä, jotka vaativat ratkaisuja: työaikojen joustavuus, joka on tullut täällä jo moneen kertaan esille, pienten koululaisten iltapäivähoito, kotona hoitotyötä tekevien sosiaaliturva jne. jne. Työtä riittää, ja omalta osaltaan hallitus pyrkii olemaan näissä kysymyksissä aktiivinen.

Ed. J u n n i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kuuskoski-Vikatmaalla oli aikaa lokakuussa kiireiltään käydä selostamassa tätä reformia kokoomuksen eduskuntaryhmässä, mikä sinänsä oli kiitettävää. Mutta kun siellä käydyn keskustelun aikana tiedustelin häneltä, mitä tämä uudistus maksaa valtiontaloudelle ja kuntien taloudelle, en ikävä kyllä saanut mitään kunnollista vastausta. En saanut liioin hänen äsken käyttämästään puheenvuorosta, sitä ei kosketeltu ollenkaan, ja kovin vähän tätä puolta on kosketeltu myös tässä keskustelussa kansanedustajien toimesta. Se kyllä pelottaa sellaista kansanedustajaa, joka on ollut niinkin kauan eduskunnassa kuin minä ja joutunut kokemaan, miten täällä on läpi ajettu reformeja, joiden kustannuslaskelmat ovat heittäneet pahan kerran. Muistelen esimerkiksi peruskoulu-uudistusta, jossa kustannukset käytännössä nousivat monenkertaisesti siihen verrattuna, mitä uudistuksen alkuvaiheessa eduskunnalle esitettiin. Nyt ei ole esitetty edes minkäänlaisia jonkin verran luotettavia kustannuslaskelmia. Tämä johtaa siihen, että kun budjetit laaditaan, niin huomataan, että valtion menot niin kuin kuntienkin menot paisuvat paisumistaan, lakisidonnaisia kun ovat. Näiden seikkojen takia täytyy kyllä suhtautua hyvin suurin epäilyksin koko tähän uudistukseen.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i - V i k a t m a a : Herra puhemies! Ilmeisesti ed. Junnila on kovin huonosti lukenut näiden lakiesitysten perustelut, ja minä toivoisin, että hän vaikka näin jälkikäteenkin niihin paneutuisi. Kun tästä asiasta on keskusteltu, on tullut tietysti esille se, että hallitus ei voi tietää, kuinka moni perhe Suomessa vuonna 1988 valitsee kotihoidontukivaihtoehdon tai päiväkotivaihtoehdon, perhepäivähoitovaihtoehdon. Tämä valinta on tietoisesti jätetty perheille. Tässä on se erillaisuus ja poikkeavuus aikaisempaan lainsäädäntöön, joiden perusteella nämä esitykset nyt erottuvat. Tähän asti ratkaisu on ollut hyvin tiukasti muiden säädeltävissä, ja tämän valinnan vapauden hallitus on nyt halunnut säilyttää perheillä. Se tietysti aiheuttaa tietynlaista liikkumavaraa eri vaihtoehtojen kesken, mutta kokonaiskustannukset ovat melko tarkkaan varmasti tiedossa.

Ed. M o i s a n d e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monesta asiasta olen ministeri Kuuskoski-Vikatmaan kanssa samaa mieltä, mutta kahdelle näkemykselle haluaisin saada hieman tarkemmat perustelut. Ensinnäkin hän totesi, että sosiaalivaliokunta on tehnyt perusteellisen työn ja se näkyy jäljessä. Sosiaalivaliokunnan jäsenenä tiedustelen kyllä, missä jäljessä. Lakiesitykseen ei muutoksia ole saatu. Toiseksi hän toteaa, että tämä lakiesitys parantaa ratkaisevasti perheen mahdollisuuksia valita omaan elämäntilanteeseensa sopiva hoitomuoto. Tiedustelen, mitkä ovat ne ratkaisevasti paremmat mahdollisuudet esimerkiksi perheessä, jossa on kolme lasta ja molemmat puoliset töissä, tulot noin 3 000 mk kuukaudessa. Mitä he valitsevat?

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i - V i k a t m a a : Herra puhemies! Minä en ole kyllä koskaan tottunut arvioimaan valiokunnan työtä sen perusteella, kuinka paljon hallituksen lakiesityksiä muutetaan, mutta olen pystynyt seuraamaan, kuinka tiiviisti valiokunta on paneutunut tähän työhön, kuinka perusteellisesti on asiantuntijoita kuunnellut, ja tältä pohjalta olen sitten myös tehnyt omat johtopäätökseni. Siihen, minkä hoitomuodon se perhe tulee valitsemaan, jonka ed. Moisander otti esiin, sitä täytyy tuolta perheeltä itseltään kysyä.

Ed. V ä ä n ä n e n : Arvoisa puhemies! Yhdyn ministeri Kuuskoski-Vikatmaan käsitykseen siitä, että sosiaalivaliokunta on tehnyt erittäin perusteellista työtä, ja perustelen tätä mielipidettä

sillä, että harva valiokunta on mietintöönsä voinut kirjata niin suuren määrän eri tahojen asiantuntijoita kuin sosiaalivaliokunta tätä lakiesitystä käsiteltäessä on tehnyt.

Tätä tervetullutta ja kauan odotettua lakiuudistusta käsiteltäessä toisessa ja nyt kolmannessa käsittelyssä on lähinnä oppositiopuolueiden ja erityisesti kokoomuksen toimesta esitetty hyvin monia dubioita ja myös vastaväitteitä. Lakiesityksiä on käsitelty lähinnä totunnaisten asenteiden pohjalta. Jollekulle ei ole sopinut se, että koti voisi olla yhteiskunnan hyväksymä ja tukema lapsen hoitopaikka, laitos olisi hänen mielestään ainoa hyvä vaihtoehto. Toiset ovat olleet huolissaan siitä, miten käy naisen ja varsinkin oppineen naisen työmarkkinoilla tämän lain hyväksytyksi tulemisen jälkeen. Toiset ovat taas olleet huolissaan siitä, miten käy työnantajien tämän lain hyväksymisen jälkeen, jos naiset ovat useaankin kertaan kolme vuotta kerrallaan poissa työpaikalta.

Ehkä on todettava, että nyt on hieman myös liioiteltu niitä erilaisia tilanteita, joita lakiesityksen hyväksymisen jälkeen nyt esiin tulee. Ensinnäkin monilapsisia perheitä on erittäin harvassa, jopa kolmilapsisia erittäin harvassa. Puolet maamme perheistä on tätä nykyä yksilapsisia. Monia kolmen vuoden vapaaperiodeja ei siis tulisi todennäköisesti tässä yhteiskunnassa paljontaan esiintymään.

Tosiasia on edelleen se, että aina silloin, kun työmarkkinajärjestöt eivät ole sosiaali- tai perhepoliittisen lakiesityksen aloitteen tekijöinä, dubioita tavallisesti esiintyy. Mikäli työmarkkinajärjestöt taas joutuisivat olemaan perhepoliittisen lainsäädännön aloitteentekijöinä ja vastuullisina lakiesitysten laatijoina, Suomen perhepolitiikka olisi jo tätä nykyä huomattavasti nuivempi kuin se nykyisin on. Tällaisia uudistuksia ei tulekaan odottaa työmarkkinajärjestöjen taholta, vaan niiden pitää lähteä nimenomaan hallituksen piiristä hallituksen esityksinä, yhteiskunnan uudistuksina.

Olen täällä pannut merkille, että erityisesti kokoomuspuolue on jo tänäänkin esittänyt hyvin erilaisia ja paljon dubioita, mutta olen mieluisana tosiasiana pannut merkille sen, että kokoomus on kuitenkin valmis hyväksymään sinänsä laajojen kansalaispiirien hyväksymän ja odottaman perhepoliittisen uudistuksen.

Lähestymistapa yleensä on puheenvuoroissa ollut joko näiskeskeinen, tätä uudistusta naisen kannalta katsova, nimenomaan oppineen naisen ja urakehitystä itselleen suunnittelevan naisen kannalta, tai sitten työnantajakeskeinen. Se voisi

ja sen tulisi tällaisessa keskustelussa olla kuitenkin myös ja ennen kaikkea lapsen kannalta asiaa tarkasteleva, mutta lapsillahan ei täällä ymmärrettävistä syistä ole varsinaista omaa edustusta, joka voisi asioita tältä kannalta esittää.

Sitä paitsi asiaa voitaisiin lähestyä myös tulevaisuuden kannalta. Silloin näitä lakiesityksiä voidaan pitää tulevaisuuden haasteisiin osin jo vastaavana lakinippuna. Tosiasia on, että automaation jatkuvasti edistyessä työpaikat yhteiskunnassa vähenevät. Ongelmaksi muodostuu, miten jaetaan jäljelle jäävä työ kansalaisten kesken. Tähän asti työ on nähty työnä vain, mikäli sitä tehdään työsuhteessa. Lasten hoito- ja kasvatustyö on todellista työtä ja palkan kohteena vain, jos se tehdään työsuhteessa. Näin on rajattu työn ulkopuolelle ja samalla kunnon sosiaaliturvan ulkopuolelle se työ, jota vanhemmat tekevät itse lapsiaan hoitaessaan. Tämä on kokoaikaista, fyysisesti ja henkisesti vaatealiasta työtä, niin kauan kuin lapset ovat alle esikouluikä.

Tämän työn tuloksena yhteiskunta kuitenkin saa uutta työvoimaa. Yhteiskunnan kannalta lapsen hoitotyö on siis erittäin myönteistä. Kansakunnan tulevaisuuden kannalta on myös tärkeää, että syntyvyys säilyy sen verran suurena, että väestön ikäpyramidi pysyy oikeanmuotoisena. Kuitenkin lasten vanhemmat saavat mm. riittävän sosiaaliturvan vain työsuhteessa toimien. Vain työsuhteen myötä turvaa kansalainen nykyoloissa sairauten ja vanhuuden turvansa.

Nyt käsillä oleva lakinippu on oire siitä, että yhteiskunnassa aletaan nähdä myös lasten hoito ja kasvatus arvokkaaksi toiminnaksi silloin, kun vanhemmat itse sitä tekevät, eikä vain silloin, kun sitä tehdään työsuhteessa. Näin näitä lakiesityksiä voidaan pitää varsin ennakkoluulottomina, tulevaisuutta vastaan tulevana uudistuksina. Työn käsite tavallaan kansantaloudellisesti laajenee. Näitä lakiesityksiä on sen vuoksi tervehdittävä suurella tyydytyksellä. Monen, noin parinkymmenen vuoden työn tuloksena on asia saatu viimeinkin lakiesitysten asteelle ja eduskunnan ratkaisevaan käsittelyyn.

Kun täällä on mm. kokoomuksen puheenvuoroissa pahoiteltu sitä, että nainen saattaa joutua jopa kolmen vuoden ajaksi kotiin pois työelämästä, mikä seikka lukeneelle, esim. tieteellistä työtä tekevälle naiselle on suuri vahinko, on todettava, että tämä järjestelmään on vapaaehtoinen. Sitä ei tarvitse pakolla omaksua. Ketään ei todellakaan pakoteta äitiyslomaa jatkamaan. (Ed. Männistö: Ihan kuin peltopakettijärjestelmä!)

Sitä paitsi hallituksen esityksessä korostetaan sa-

malla nimenomaisesti päivähoitolaitoksen palvelujen lisäämistä. Niitä myös korostaa sosiaalivaliokunnan mietintö niin täydellisesti, ettei uskoi kotihoidontuen edes olevan kyseessä. Laitospalvelujen lisääminen merkitsee, että uravanhemmilla on entistä paremmat mahdollisuudet saada lastenhoito järjestymään. Näin lakiesitys palvelee tähänastista paemmin ennen pitkää myös niitä vanhempia, jotka haluavat panostaa urakehitykseensä ja toivovat lapsiansa hoidettavan oman kodin ulkopuolella. Sitä paitsi sallittakoon vanhempien jatkossa itse valita hoitojärjestelmä, ei holhota heitä. He itse tietävät parhaiten, mikä sopii kussakin elämäntilanteessa lapsille ja heille itselleen parhaiten.

Kun täällä on arveltu, ettei keskustapuolue olisi tuntenut huolta niistä lapsista, joita jo aamukuudelta viedään päivähoitoon, on kerrottava, että olemme lasten kotihoidontukea toivoneet senkin vuoksi, että vanhempien ei tarvitsisi lapsia ylipääntään viedä kodin ulkopuolelle näin varhain hoitoon, vaan että he voisivat jäädä kotiin.

Kun SMP:n edustaja täällä kuulemani mukaan on epäillyt sitä, että keskustapuolue ei olisi ollut kiinnostunut koko asiasta, voin kertoa, että vuonna 1960 syksyllä sain tilaisuuden esitellä lasten kotihoidontuki-idean oman naisjärjestöni ja puolueeni johdolle, minkä jälkeen se tuli sosiaalipoliittisiin ohjelmiimme. Ed. Vieno Eklund voi myös kysyä tätä asiaa puolueensa edustajalta, joka istui ensimmäisessä lasten päivähoitokomiteassa jäsenenä yhdessä minun ja mm. Vappu Taipaleen kanssa 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa.

Jos taas ollaan sitä mieltä, että lakinippu ei ole saanut riittävästi aikaa ja huomiota valmistelevasa ministeriössä, on todettava, että siellä on useita vuosia, noin kymmenkunta vuotta, eri työryhmissä ja erilaisissa toimikunnissa tätä asiaa jouduttu suorastaan voi sanoa väsyksiin asti valmistelemaan.

Nyt käsillä oleva lakinippu on hyvä alku kuljettaessa kohti elämänlaatua arvostavaa ja inhimillistä yhteiskuntaa. Kehitetään tätä lainsäädäntöä edelleen, ja mikäli siinä virheitä tulee esiintymään, korjataan ne eduskunnassa yhteisvoimin.

Ed. Anna-Liisa J o k i n e n : Herra puhemies! Hoitovapaa on herättänyt huolta ja väärinkäsityksiä, mutta niin ovat tämän alueen uudistukset aina tehneet. Myös kotihoito tai päivähoito laitoksissa vaihtoehtoina ovat nousseet keskeisinä esiin tässäkin keskustelussa. Odottaisi, että jo tällä vuosikymmenellä lapsi olisi suomalaisen yhteiskunnan keskeisen huolenpidon kohde, mutta ei. Kus-

tannukset nostetaan varoittavina esiin vieläkin. Siis se, mikä kuuluu lapselle, on tämän ajattelutavan mukaan ja sen perusteella aina kallis eli niin kallis, ettei siihen ole varaa. Muun muassa ed. Hannu Kemppainen toisti tätä puheenvuorosaan. Kuinka monta sukupolvea vielä pitää kasvattaa enemmän tai vähemmän kehoissa päivähoitomahdollisuuksissa?

Kun 1950-luvulla kuljetin omia lapsiani päivähoitoon, tulin tuntemaan ja tiedän myös eron kunnallisen päivähoidon ja yksityisen välillä. Tiedän, miten kotihoitoon vietyä lasta päivähoitajan toimesta kuritetaan, kun hän itkee äitinsä perään. Eikä äideillä ole vaihtoehtoja. Työssä on käytävä, muuten ei ole leipääkään perheelle.

Päivähoitopaikan suljettuun, kotona tapahtuvaan tilanteeseen ei valvontaa yllä, eikä niin kehoilla ansioilla, kuin nykyisin tästä työstä maksetaan, oikeastaan voida edes edellyttää vastuuta ja kärsivällisyyttä. Kotona tapahtuva päivähoito on myös ns. kunnallista toimintaa, mutta olosuhteista johtuen hyvin eritasoisia. Usein tuntuu, että tässä talossa ei tunneta sitä käytäntöä, joka päivähoitotarpeen sektorilla vallitsee.

Jo 1970-luvun alkupuolella voimaan saatettu lasten päivähoitolaki sanoo, että kuntien on järjestettävä päivähoitoa sitä tarvitseville. Lakia ei ole kuitenkaan käytännössä toteutettu. Puhutaan vain sen kustannuksista ja tingitään, mutta samanaikaisesti rakennetaan kyllä toinen toistaan komeampia moottoriteitä ja siltoja, satojen miljoonien ratkaisuja, pystytetään myös komeita viirastotaloja ym., mutta heti, kun tulee puhe lasten tarpeista, silloin kuntien väitetään olevan konkurssin partaalla, eikä tämä ole uusi asia. Niin oli silloin jo 50-luvulla, ja niin näyttää olevan jokaisen sukupolven kohdalla vuosikymmenestä toiseen. Kuitenkin kehitys kaikilla aloilla on suorastaan loikkinut eteenpäin. Vain suhteessa lapsiin ei ole edetty askeltakaan. Tämä on totta, jos verrataan lastenhoidon järjestelyn edistymistä mihin tahansa muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan. Kaikki muut toiminnot ovat todella edenneet, mutta lapsilta tingitään.

Ed. Anttila painotti vapautta valita eri päivähoitomuotojen välillä. Jos yhteiskunta todella kantaa vastuuta lapsistaan, se vastaa siitä, että tähän vaativaan ja todella pienen ihmisen kehityksen kannalta tärkeään tehtävään palkataan koulutettua väkeä. Ei lasta enää tässä yhteiskunnan kehitysvaiheessa ole pidettävä kuin jotain tavaraa, joka talletetaan hyllylle päiväksi, jotta äiti tai isä pääsee työhön. Kyllä jokaiselle lapselle on taattava päivähoitopaikka asianomaisessa laitoksessa, ol-

koon äiti kotiäiti tai työssä käyvä. Tämä ajattelu vain näyttää vieraalta. Lapsella tulee olla oikeus virikkeisiin, oleskelutiloihin ja ammattinsa taitaviin ohjaajiin yhtä lailla kuin hänellä on oikeus koulutukseen. Miten kansakunta huolehtii lapsistaan, sellainen on kansakunnan tulevaisuus. Hyvältä ei näytä Suomen kohdalla.

Nyt täällä puhutaan pelkästään siitä, että naisen työpanoksen saaminen yhteiskuntaan vaatii päivähoiton järjestämistä. Eiköhän tuollainen ajattelu ole jo vanhanaikainen? Kun ainakin 40 vuotta on puhuttu naisen työpanoksen vuoksi asiasta, niin nyt tulisi puhua lapsen oikeudesta ajankäyttöön, virikkeeseen hoitopaikkaan, jossa koulutettu henkilökunta vastaa parhaasta mahdollisesta ohjauksesta ja kasvatuksesta. Suurin virhe koko keskustelun ajan onkin mielestäni ollut ja on siinä, että lasta pidetään kuin jonakin esineenä eikä kansalaisena, jolla on lain sallimat oikeudet.

Yhteiskuntamme ei valitettavasti tunne velvollisuuttaan kansakuntamme tulevaisuutta kohtaan, ei siitäkään huolimatta, että vuosikymmenestä toiseen on lakeihin ja mietintöihin kirjattu hienoja periaatteita. Käsittelyn jälkeen ne ovat jääneet asiakirjoihin pölyttymään. Niin käynee tämänkin käsittelyn jälkeen. Mutta eduskunta ehkä kokee taas kerran tehneensä suuria ratkaisuja ja puheen pitäneet edustajat ovat hankkineet hyvitystä omille tunnoilleen kukin oman näkemyksensä mukaan.

Ministeri P u h a k k a : Herra puhemies! Käyty keskustelu on mielestäni ollut monelta osin erittäin asiallinen ja valaiseva mutta myös joitakin huvittavia piirteitä, joihin palaan myöhemmin, sisällään pitävä.

Ensinnäkin on perusteltua todeta, että nyt käsitellyssä oleva lastenhoidon kehittäminen koskeva lakipaketti on merkittävä perhepoliittinen uudistus. Tärkeintä on tässä perhepoliittisessa uudistuksessa se, että se tulee kohdentumaan lasten hyväksi. Niin kuin täällä on useissa puheenvuoroissa sanottu, lasten hyväksi suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole riittävästi tehty.

Mutta on myös syytä muistaa se, että tämän päivän Suomessa lastenhoidon järjestäminen on entistä välttämättömämpää. Tänä päivänä 76 % alle 7-vuotiaitten lasten vanhemmista osallistuu työelämään, ja tämä osuus näyttää jatkuvasti kasvavan. Näin ollen lapsen hoidon takaaminen kaikissa elämänvaiheissa on välttämätöntä, ja mielestäni se on yhteiskunnan tehtävä ja velvollisuus.

Mutta lapsiperheitten asemaan liittyy myös muita seikkoja, joita ihan muutamalla sanalla ohean.

Yhtä tärkeätä kuin lapsen hoidon järjestäminen on tietenkin lapsen vanhempien työsuhteturva, niin lapsen synnytyksen ajalta kuin myös myöhemmässä elämänvaiheessa, sillä taloudellisen toimeleisuuden perusta perheelle on kuitenkin se, että heillä on työtä ja siitä riittävä toimeentulo. Sen ohella yhä polttavamaksi ongelmaksi muodostuu lapsiperheitten kohdalla asuminen, asumisen kustannukset ja asunnon saanti. Kun olemme nyt rakentamassa lapsiperheille myönteistä ratkaisua, niin on toivottavaa, että yhteiskunnalta löytyy jatkossa myös vastaavaa valmiutta rahoittaa asuntotuotantoa siinä määrin, että meillä lapsiperheitten asumisen tarve tyydytetään kohtuuhintaisilla asunnoilla.

Eduskunta on myös hiljattain säätänyt erään merkittävän lakiuudistuksen työttömyysajan toimeentuloturvan osalta, joka käsitykseni mukaan hyvin useissa tapauksissa kohdentuu myös aktiiviväestöön.

Mutta haluaisin puuttua eräisiin keskustelussa esille nousseisiin ajatuksiin. Kansanedustaja Hetemäki-Olander omassa puheenvuorossaan arvosteli hallituksen esityksen syntyvaiheita todeten sanatarkasti niin, että "esitys on syntynyt hallituksen omassa päässä". (Ed. Hetemäki-Olander: Sehän on ihan hyvä, eikö vain?) Minä en sitä pitäisi nyt ollenkaan huonona, että hallitus voi tässä maassa lakiesityksiä valmistella. Suomen hallitusmuodon mukaan lainsäädännön valmisteluvalta jopa hallitukselle kuuluu. (Ed. Hetemäki-Olander: Kyllä!) Näin ollen ed. Hetemäki-Olanderin huoli on sinällään tunnustus hallitukselle mutta toisaalta mielestäni ironinen siinä mielessä, että vähän aikaisemmin työttömyysikarajakysymyksessä kokoomuksen eduskuntaryhmän toimesta arvosteltiin eduskunnan omaa lainsäädäntövaltaa ja nyt sitten arvosteltiin sitä, että hallitus on tehnyt esityksen ja tuonut sen eduskunnalle.

On syytä myös todeta, että suomalaisen yhteiskunnan kannalta on olemassa asioita ja asiakokonaisuuksia, joissa lainsäädännön valmisteluotteen tulee mielestäni ollakin maan parlamentin luottamusta nauttivan hallituksen käsissä, ja tämä esityspaketti on ollut hallituksen itsensä rakentama. Jos siihen liittyy työmarkkinajärjestöjen toimesta murinaa, en usko sen olevan kuitenkaan esteenä sille, että tämä lain myötä yhteiskunnassamme lapsiperheitten asema paranee.

Tämän paketin tärkeimpiä tavoitteita, joita haluan osaltani korostaa, on se, että tämän lain vuonna 1990 tultua täysimääräisesti voimaan, tulee pystyä turvaamaan hoitopaikka jokaiselle lap-

selle. (Ed. Puolanne: Kunnallisvero on jakovero ja nousee!) Näin ollen toivon osaltani sitä, että kun nyt olemme lain säätäneet, niin maamme poliittisella päätöksentekotasolla, niin hallituksessa kuin eduskunnassa, jatkossa riittää valmiutta rahoittaa kaikki tähän pakettiin liittyvät osat kotihoidontuesta kunnallisten päivähoitopaikkojen rakentamiseen saakka. (Ed. Puolanne: Mistä pois, vanhuksilta vai?) Tämän tarpeen tultua tyydytetyksi uskon niitten monien huoltenaiheitten, joita täällä käydyssä keskustelussa on tuotu esille, osaltaan poistuvan.

Mutta ei vain hoitopaikan turvaaminen ole tärkeätä. Yhtä tärkeätä on tässä yhteydessä korostaa tasa-arvon toteuttamista työelämässä, joka täällä edustajien puheenvuoroissa on tullut esille. Tässä mielessä hallitus on parhaillaan valmistellessa lakiesitystä tasa-arvolain. Näillä näkymin tuo esitys pystytään eduskunnalle antamaan tulevan kevätalven aikana. Tämän tasa-arvolain toivon taas osaltaan poistavan niitä pelkoja, joita mm. naisten asemasta työelämässä tuotiin esille.

Haluaisin tässä yhteydessä korostaa myös sitä huoltenaihetta, joka täällä keskustelun alussa ed. Salmisen puheenvuorossa tuli esille, että lasten kotihoidontuesta ja kunnallisesta päivähoitosta ei saa muodostua toisilleen kilpailijoita vaan että molempien tulee olla toisiaan täydentäviä. Mikä tämän täydentämisen tärkein näkökanta on silloin, kun molemmat hoitomuodot ovat myös perheen kannalta tasa-arvoisia? Tässä mielessä hallitus on parhaillaan valmistellessa maksuasetusta pienten lasten kunnallisen päivähoidon osalta. Tämä maksuasetus perustuu osana hallituksen pakettiin, jota solmittaessa sovittiin siitä, että alle kolmivuotiaitten lasten päivähoitomaksuja tarkistetaan niin, että uuden järjestelmän voimaantuaessa eri hoitomuodot ovat perheen talouden kannalta samanarvoisia.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on selvitetty yksityisen lasten päivähoidon perheelle aiheuttamia kustannuksia. Kotitaloustiedusteluista saatujen tietojen mukaan perheelle aiheutuu kustannuksia yksityisestä päivähoitosta keskimäärin 670—700 mk kuukaudessa ja lasta kohden noin 540 mk kuukaudessa. Nämä ovat koko maassa keskimääräiset kustannukset, jotka on myös pantava pohjaksi harkittaessa kunnallisen päivähoidon maksutason määrittelyä tulevaisuudessa.

Kun perheelle, jonka lapset ovat yksityisessä päivähoitossa, jää kotihoidontuesta verotuksesta riippuen käteen 500—770 mk, edellyttää perheitten tasa-arvoinen kohtelu kunnallisen päivähoidon nykyisten maksujen olennaista alentamista.

Tästä syystä olen esittänyt, että kotihoidontukeen oikeutettujen lasten osalta alennettaisiin kunnallisia päivähoitomaksuja niin, että ne ovat korkeimmillaan 200 markan tasolla. Jos tämän seurauksena joissakin tapauksissa yksityinen päivähoito tulisi kunnallista päivähoitoa kalliimmaksi, niin ei sitä pitäisi nähdä kielteisenä perhepolitiikan kannalta vaan pelkästään myönteisenä seikkana, sillä tämä alentaisi osaltaan myös lasten hoitokustannuksia perheitten kohdalla. (Ed. V. Vennamo: Mitenkäs kuntien ehdotukset?)

Haluaisin myös puuttua kotihoidontuen maksatuksen järjestelyyn, jonka eduskunta sitten muutti hallituksen esityksestä. Kun täällä on sanottu, että sosiaalivaliokunta teki hyvää työtä, mihiin yhdyin, välttämättä en ole samaa mieltä siitä sopimuksesta, jonka eduskuntaryhmät tekivät. Kotihoidontuen maksatuksen järjestely siten, että se siirretään Kansaneläkelaitokselle, tekee erityisen poikkeuksen meidän Valtava-lainsäädäntöme rakentamaan periaatteeseen. Kun Valtavalainsäädäntö rakennettiin, tuolloin tavoitteeksi asetettiin, että koko sosiaali- ja terveydenhuolto on yhtenäisen suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmän piirissä, jolloinka valtakunnan tasolla maan hallituksella ja kunnan tasolla kunnallisvaltuustolla on mahdollisuus määritellä ne rakentamis- ja kehittämistavoitteet, jotka sosiaali- ja terveydenhuollossa ovat kullakin alueella tärkeimmät. Kun maksatus siirretään Kelalle, niin helposti ajaututaan tilanteeseen, jossa tämä kiinteä side joudutaan purkamaan. Näin ollen täällä tehty sopimus ei välttämättä ole positiivinen kunnallisen päätöksenteon toimivuutta ja kunnallisen päätöksenteon merkittävyyttä ajatellen. Mutta kun eduskunta on tehnyt osaltaan sopimuksen tämän maksuliikenteen siirtämisestä, niin tietenkin maan hallitus ja tässä tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriö osaltaan jatkavat valmistelua tavoitteena turvata järkevä maksuliikenne ja tavoitteena turvata alkuperäiset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon kentässä.

Herra puhemies! Kun ed. Junnila omassa puheenvuorossaan tiedusteli tämän lakiesityksen kustannusvaikutuksia, niin on syytä todeta, niin kuin ministeri Kuuskoski-Vikatmaa omassa vastauspuheenvuorossaan sanoi, että täsmällistä tietoa kotihoidontuen lopullisista kustannusvaikutuksista on tässä vaiheessa tietysti hyvin vaikea eduskunnalle antaa.

Hallituksen esityksen perusteluissa sivulla 9 todetaan, että ensi vuonna, jolloinka kodinhoidon tuki astuu voimaan, tulevat tämän uudistuksen kustannusvaikutukset olemaan jo oleva tuki mu-

kaan lukien 300 milj. mk bruttona. Kun otetaan kustannuksista pois valtiolle tulevat verotulot, niin nettomeno tulee olemaan 199 milj. mk ja kuntien osuus 60 milj. mk. Kun on arvioitu, että kotihoidontuen piirissä vuonna 1990 olisi noin 70 000 alle kolmivuotiaasta lasta, kokonaiskustannukset olisivat noin 860 milj. mk. Tämän rinnalla tulevat kunnallisen päivähoiton kustannukset nousemaan 7 000 hoitopaikan vuosittaisen rakentamisen myötä käyttökustannuksien osalta noin 130 milj. markalla ja päiväkotien rakentaminen aiheuttaisi noin 250 milj. markan kustannukset vuosien 1985 ja 1990 välisenä aikana. Esityksestä löytyy arviot, tarkka selvitys saadaan vasta tämän lain myöhäisemmissä vaiheissa.

Herra puhemies! On syytä yhtyä valiokunnan mietinnössä esitettyyn mielipiteeseen, että tämän uudistuksen toteutumista on syytä tarkoin seurata. Sosiaali- ja terveysministeriössä varmasti tämä toivomus otetaan varteen ja asetetaan seurantaan varten valmisteleva työryhmä, joka selvittää seuranta-aikeet.

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski-Vikata: Herra puhemies! Ehkä ministeri Puhakan puheenvuoron jatkoksi on vielä syytä kertoa, että kunnallisten päivähoitomaksujen tason määrittäminen on todella hallituksen käsittelyssä tällä hetkellä.

Arviot siitä, mikä on yksityisen päivähoiton hinta tänä päivänä, vaihtelevat. Kotitaloustiedustelun antama luku on eräs luku, joka kuitenkin minun nähdäkseni on liian alhainen. Yksityiset päivähoitajat esittivät suosituksenaan 1 100 mk kuukaudessa, ja tämä ehkä osuu paremmin kohdalleen.

Mutta tämä kysymys on edelleen auki, ja sen vuoksi emme myöskään ole vielä päässeet ratkaisuun siitä, mitä se tarkoittaa, kun hallitus on sopinut, että maksut määrätään sillä tavoin, että eri vaihtoehdot ovat perheen kannalta samanarvoisia.

Ed. Hetemäki-Olander (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun sanoin, että tämä esitys on syntynyt hallituksen päässä, niin tietysti on ilahduttavaa todeta, että sielläkin syntyy ajatuksia. Tämänkin ajatus tietysti olisi voinut syntyä jo vähän aikaisemminkin.

Mutta tarkoitin — pyrin vain sanomaan asian lyhyesti — että näin keskeinen asia olisi varmasti ansainnut komiteatyöskentelyn ja siitä annettavan lausuntokierroksen. Erityisesti, kun kuuntelin ministeri Puhakan puheenvuoroa ja niitä lukuja, joita hän esitti, olin entistä vakuuttuneempi siitä,

että asiantuntijoita kunnallistasolla ainakin olisi pitänyt kuulla. Tosin ministeri Kuuskoski-Vikatmaa korjaili näitä lukuja sittemmin, että ehkä hallituksessakin tiedetään suurin piirtein, mitä lasten päivähoito todella maksaa.

Ed. Muroma (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kuuskoski-Vikatmaa kajosi jo siihen asiaan, josta haluan ministeri Puhakalle todeta. Hän mainitsi yksityisen päivähoiton kustannuksista. Tosin hän puhui keskiarvosta, mutta siitä huolimatta herättää ihmetystä, mistä ja milloin tämän hintaista yksityistä päivähoitoa on saatavissa kuin 500—600 mk kuukaudessa. Hyvin lähellä ja oikeaan osunut on ministeri Kuuskoski-Vikatmaan esittämä hinta 1 100 mk kuukaudessa yhtä lasta kohti. Tiedän tarkalleen, että kahden lapsen — siis sisaralennuksia ei yksityisessä päivähoitossa myöskään tunneta — päivähoitokustannukset ovat 2 100—2 200 mk tänä päivänä Espoossa.

Ministeri Puhaka: Herra puhemies! Ensinnäkin kansanedustaja Hetemäki-Olanderille: Nämä luvut kustannuksista ovat hallituksen esityksen perusteluissa. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole tämän tarkempia lukuja käytettävissä, niin kuin omassa puheenvuorossani totesin, juuri siitä syystä että tämän järjestelmän käyttöönotto on perheiden kannalta vapaaehtoista. Mitä järjestelmää perheet tulevat käyttämään, myös tämä kustannusvaikutus tulee siitä oleellisesti riippumaan.

Mitä sitten tulee kansanedustaja Muroman epäilyyn yksityisen päivähoiton kustannuksista, ne luvut, jotka esitin, liittyvät laajaan kotitaloustiedusteluun, jonka tiedustelun pohjalta on selvästi nähtävissä se, että yksityisen päivähoiton kustannukset liikkuvat keskimäärin ottaen 700 markan paikkeilla. Koko maassa vaihteluväli on se, että Helsingissä kustannukset ovat noin 960 mk ja Pohjois-Suomessa 540 markan paikkeilla. Keskiarvoluku 700 on täältä syntyisin.

Tähän lukuun on kuitenkin aihetta sikäli tuijottaa, että 700 markan kustannuksen peitoksi kotihoidontukea perhe saa silloin, kun se käyttää yksityistä kotihoitoa, mutta sen sijaan kunnallista päivähoitoa käyttävä perhe ei sitä saa. Jotta tilanne olisi tasa-arvoinen, maksuja kunnallisen päivähoiton puolelta tulee tällöin alentaa. Tästä maksujen tasosta hallitus parhaillaan keskustele.

Ed. Ahonen: Arvoisa puhemies! Noin 19 vuotta sitten oikeus pitää äitiyslomaa oli kuusi

viikkoa synnytyksen jälkeen työsuhteen katkeamatta. Ainoa yhteiskunnan tuki silloin oli se, että sai äitiyspakkauksen sekä lapsilisän eikä mitään muuta.

Vain 14 vuotta sitten äitiysloma oli niin ikään kuusi viikkoa synnytyksen jälkeen ja 28 arkipäivää ennen synnytystä. Tältä ajalta sai tuolloin sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen. Lapsilisä, äitiysraha ja äitiyspakkaus olivat muut yhteiskunnan tukimuodot, jotka tuolloin kohdistettiin lapsiperheisiin.

Vain viisi vuotta sitten äitiyslomaa sai synnytyksen jälkeen 176 arkipäivää sekä 28 arkipäivää ennen laskettua synnytystä. Korvaus tältä ajalta oli myös sairausvakuutuslain mukainen päiväraha. Edelleen oli tukimuotona myös äitiysraha, äitiyspakkaus sekä luonnollisesti myös lapsilisä.

Tämän jälkeen on äitiysloma muuttunut äitiys- ja isyyslomaksi sekä loman pituus on kasvanut nyt käytössä olevaan 258 arkipäivään. Tänä aikana on uutena asiana tullut käyttöön myös pienten lasten perheisiin kohdistettu kunnallinen kotihoidontuki, jolla myös valtiolta omalla panoksellaan on sittemmin tullut mukaan. Äitiysraha, äitiyspakkaus sekä lapsilisät ovat myös säilyttäneet merkityksensä lapsiperheitten tukimuotona.

Nyt liikkeelle lähdössä oleva uudistus ulottaa rahallisesti tuetun kotihoidon mahdollisuuden aina siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Tämä kolme vuotta voidaan kotona hoitaa lasta ilman pelkoa, että työsuhte katkeaisi, mikäli kotiin jäävä vanhempi on vakinaisessa työsuhteessa.

Kun tämän uudistuksen laajuutta vertaa kuluneisiin 19 vuoteen ja sinä aikana tapahtuneisiin muutoksiin, niin voidaan hyvällä syyllä puhua todella radikaalista ja merkittävästä perhepoliittisesta uudistuksesta. Se avaa kokonaan uuden luvun lapsiperheiden huomioimisessa meikäläisessä yhteiskuntapolitiikassa.

Päinvastoin kuin kansanedustaja Anttila puheenvuorossaan väitti, sosiaalivaliokunta on nooterannut laissa olevat hyvät puolet, ja niitä hyviä puolia on koko joukko, kuten täällä salissa käydysä keskustelussakin on esiin tullut. Mutta sosiaalivaliokunta joutui aikapulan takia mietinnössään keskittymään esille nousseisiin kysymyksiin, joihin ei ollut saatavissa asiantuntijoiden kuulemisen eikä myöskään valiokuntakäsittelyn aikana yksiselitteistä ja selvää vastausta. En halua enää kerrata niitä kysymyksiä, jotka mm. ensimmäisen käsittelyn aikana lausumanani nousivat esille; kysymyksiä jäi niin paljon avoimiksi.

Sitä kuvaa myös se, että lain perusteluihin on täällä salissa jätetty ponsia hyvin paljon. Sosiaali-

valiokunta on mietinnössään huomionnut juuri ne kysymykset, joista ponsissakin on lausuttu. Tätä taustaa vasten tuntuukin hieman siltä, että oppositio haluaakin näillä ponsilla, kun ne on muotoiltu hieman eri tavalla kuin mitä ne ovat sosiaalivaliokunnan mietinnössä, ainoastaan briljeerata ja kohottaa omaa profiiliaan. Minusta tämä ei ole kovin reilua.

Haluaisin alleviivata sosiaalivaliokunnan edellyttämää, hallitukselle asetettua seurantavelvollisuutta sekä selontekovelvollisuutta ja toivomusta nopeista toimenpiteistä, mikäli ongelmia lain soveltamisen yhteydessä ilmaantuu.

Ed. R o n k a i n e n : Herra puhemies! Ed. Könnkölän ja ed. Hetemäki-Olanderin keskusteluun kotiapulaisen palkkauksesta haluan esittää tarkennusta Kotitaloustyöntantajain liiton 4—5 vuotta sitten julkaiseman tutkimuksen perusteella. Tutkimus kosketti mm. sitä, mitä maksaa yhteiskunnalle, jos kotiapulaisen palkkausmenot saataisiin kokonaisuudessaan vähentää perheen nettoverosta. Tulos on varsin yllättävä.

Ensinnäkin yhteiskunta menettäisi sen osan perheen nettoverosta.

Tulopuolelle se voisi kirjata esimerkiksi seuraavat asiat, jos kysymyksessä olisi kaksilapsinen perhe, johon kotiapulainen työhön menisi. Se voisi kirjata näiden kahden lapsen päivähoitotaitoksesa aiheuttamat kulut, joka on aika suuri määrä. Toiseksi tulopuolelle tulisi työttömyyskorvaus, jonka yhteiskunta maksaa nuorelle ihmiselle. Tämä yhteen laskettuna ovat huomattavasti suurempi rahaerä kuin se, mitä yhteiskunta menettää, kun se menettää perheen verotuksessa kotiapulaisen palkan osuuden.

Kun vielä ottaa huomioon kotiapulaisen verot, niin kokonaisuus on se, että yhteiskunta kaikissa tapauksissa — oli palkka mikä tahansa perheellä — voittaa tässä kuviossa.

Ed. K o m s i : Ensinnäkin kannatan Könnkölää.

Toiseksi haluan lausua pari sanaa ed. S. Mikkolan perustelulausumaehdotuksesta. En halua sekaantua väittelyyn siitä, pitäisikö varoja siirtää yhteiskunnalta yrityksille vai päinvastoin. Sen takia minun on vaikea ottaa kantaa juuri näin muotoiltuun ehdotukseen. Periaatteessa kuitenkin pidän varsin hyvänä sitä ajatusta, että tietynlaisten ihmisten kuten pienten lasten vanhempien työhönottoon liittyvät tavallista suuremmat kustannukset hankaluudet tai riskit korvattaisiin työnantajalle varoista, jotka keräträisiin työnantajilta

yleensä. Markkinatalouden vallitessa tällainen menettely varmaankin vähentäisi syrjinnän todennäköisyyttä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. S. Mikkolan kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvä neljäs lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Stenius-Kaukonen ed. S. Mikkolan kannattamana ehdottanut, että mainittu lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään yli vaalien.

Vielä on ed. Stenius-Kaukonen ed. Salmisen kannattamana tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kunnallisen päivähoidon määrällisestä ja laadullisesta kehittämisestä siten, että lasten päivähoitosta annettu laki kokonaisuudessaan toteutuu vuoteen 1990 mennessä."

2) "Eduskunta edellyttää, ettei kunnallisen päivähoidon maksuja kenenkään osalta nykyisestä koroteta ja että alle kolmivuotiaitten lasten hoitomaksuja välittömästi alennetaan."

Ed. S. Mikkola ed. Pesolan kannattamana on tehnyt kolme perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus järjestää välittömästi kotihoidontukijärjestelmän seurannan ja antaa mahdollisesti tarvittavat parannusesitykset eduskunnalle niin, että havaitut epäkohdat voidaan heti korjata."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus tutkii kotihoidontuen maksatuksen järjestämisen ja, jos osoittautuu tarkoituksenmukaisemmaksi siirtää maksatus kokonaan Kansaneläkelaitoksen maksettavaksi, antaa välittömästi eduskunnalle tarpeelliset muutosesitykset."

3) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet korvata hoitolomajärjestelmästä, mm. sijaisen ja hoitolomalta palaavan työntekijän koulutuksesta, yrittäjälle aiheutuvat kustannukset."

Ed. Pesola ed. Louvon kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa jo aikaisemmin hyväksyneensä kannanotot siitä, että hallituksen tulisi lasten kotona tapahtuvan hoidon kehittämiseksi selvittää mahdollisuudet saattaa kotiapulaiselle maksettu palkka vähennyskelpoiseksi verotuksessa. Nämä kannanotot on myös saatettu hallituksen tietoon. Hyväksyessään pienten lasten hoidon kehittämistä koskevan lain-

säädännön eduskunta edellyttää jälleen, että hallitus välittömästi selvittää mahdollisuudet saattaa lastenhoitajalle maksettu palkka vähennyskelpoiseksi verotuksessa."

Ed. Könkkölä ed. Komsin kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää eri mahdollisuudet lyhentää pienten lasten vanhempien päivittäistä työaika ja antaa tarvittavat esitykset."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Hyväksytyn menettelytavan mukaan on ensin tehtävä päätös hallituksen esityksiin n:ot 202 ja 205 sisältyvistä yhteensä neljästä lakiehdotuksesta samalla kertaa ja sitten hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvistä kolmesta ensimmäisestä lakiehdotuksesta niin ikään samalla kertaa ja lopuksi erikseen viimeksi mainittuun hallituksen esitykseen sisältyvästä neljännessä lakiehdotuksesta.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esityksiin n:ot 202 ja 205 sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvät kolme ensimmäistä lakiehdotusta hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Tämän jälkeen on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvän neljännen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Aho, Ahonen, Ajo, Alakapee, Alho, Anttila, Arranz, von Bell, Bärlund, Eenilä, Ehrnrooth, Eklund, Elo, Eskelinen, Halonen, Helminen, Hietala, Hurskainen-Leppänen, Hämäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaa-

konsaari, Jansson, Joutsenlahti, Juhantalo, Jyrkilä, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, H. Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kokko, Korttesalmi, Koskinen, Kulhia, Kuuskoski-Vikatmaa, Lahti-Nuuttila, J. Laine, Lehtinen, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linna, Lipponen, Louekoski, Luttinen, Lähdesmäki, Maijala, Malm, Manninen, J. Mikkola, Muurman, Myllyniemi, Mäkipää, Nieminen, Nordman, Norrback, Nyby, Paakkinen, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Pekkala, Pekkarinen, Peltari, Pihlajamäki, Puhakka, Rajamäki, Rajantie, Rantanen, Ratu, Raudaskoski, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Roos, Rönnholm, Saari, Savolainen, Skinnari, Skön, Sorsa, Suonio, Surakka, Sutinen, Taxell, Tenhiälä, Tikka, Tuomaala, Tuovinen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Urpilainen, Vainio, Wasz-Höckert, P. Vennamo, V. Vennamo, Vesterinen, Westerlund, Vihriälä, Väyrynen, Väänänen, Yläjärvi ja Zilliacus.

''Ei'' äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltio, Almgren, Alppi, Astala, Dromberg, Helle, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Hirvelä, Impiö, Aila Jokinen, Anna-Liisa Jokinen, Jouppila, Junnila, Järvenpää, Kanerva, Kautto, A. Kemppainen, Kivistö, Koivisto, Komsu, Koskenniemi, Kuoppa, Kärhä, Könkkölä, Laaksonen, Lahtinen, E. Laine, Laurila, P. Leppänen, Louvo, Löyttyniemi, Miettinen, S. Mikkola, Moisander, Muroma, Mäki-Hakola, Männistö, Perho, Pesola, Petäjäniemi, Pietikäinen, Pohjala, Pohjanoksa, Puolanne, Pursiainen, Ronkainen, Rosnell, Saarikoski, Saarto, Salminen, Salolainen, Sasi, Siitonen, Stenius-Kaukonen, Suominen, Säilynoja, Särkijärvi, Söderström, Tennilä, Tiuri, Turpeinen, Turunen, Uosukainen, Valli, Valo, Vepsäläinen, Viinanen, Viljanen, Vähäkangas ja Zyskiewicz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alaranta, Holvitie, Jokela, Karpola, Kuusio, Lienes, Martikainen, Mattila, Pesälä, Piipari, Poh-to, Pokka, Poutanen, Raatikainen, Ranta, Rusanen, Starast, Stenbäck, Toiviainen ja Työlä-järvi.

Toinen varapuhemies: Äänestuksessa on annettu 108 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvän neljännen lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään yli vaalien, p a n n a n asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti sen osalta p ö y d ä l l e seuraavaan istuntoon.

Toinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ehdotukset ovat erillisiä, joten niistä on äänestettävä erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapä hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Stenius-Kaukonen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ''jaa'', ed. Stenius-Kaukonen 1) ehdotus ''ei''.

Toinen varapuhemies: Äänestuksessa on annettu 150 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukonen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ''jaa'', ed. Stenius-Kaukonen 2) ehdotus ''ei''.

Toinen varapuhemies: Äänestuksessa on annettu 151 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. S. Mikkolan 1) ehdotuksesta.

Mietintö ''jaa'', ed. S. Mikkolan 1) ehdotus ''ei''.

Toinen varapuhemies: Äänestuksessa on annettu 117 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. S. Mikkolan 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. S. Mikkolan 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pesolan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pesolan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Könkkölän ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Könkkölän ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. S. Mikkolan 3) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. S. Mikkolan 3) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on hallituksen esityksiin n:o 202 ja 205 sisältyvien lakiehdotusten, hallituksen esitykseen n:o 203 sisältyvien kolmen ensimmäisen lakiehdotuksen sekä laki- ja toivomusaloitteiden osalta loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi opintotukilain 2 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 224, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 22 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 219, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi kirkkolain muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 215, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 214, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa tämän asian käsitelyyn.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi kasvinsuojelulain 8 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 225, jota on valmistelevasti käsitelty

maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 13 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 217, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen 8 §:n muuttamisesta

esitellään ainoaan käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Käsitte-
lyn pohjana on puhemiesneuvoston ehdotus.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Samalla eduskunta työjärjestyksen 67 §:n nojalla määrännee työjärjestyksen muutoksen tulemaan voimaan 1 päivänä helmikuuta 1985.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Eduskun-
nan seuraava täysistunto on tänään kello 19.55.

Täysistunto lopetetaan kello 19.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola